Traven

altına hücum

ARALIK

Traven

altına hücum

Türkçesi: Okay Gönensin

ARALIK YAYINLARI

ALTINA HÜCUM

Aralık Yayınları
2
Aralık Yavınlarında Birinci Basım: Nisan 1998

Kapak: Ömer Ülkenciler
ISBN: 975-827-800-2

Dizgi: Mustafa Balaban, Baskı ve cilt: Özener Matbaası
Aralık, Küçükparmakkapı Sok. No: 12 Beyoğlu / İstanbul

B. TRAVEN

ALTINA HÜCUM

Türçesi: Okay Gönensin

ARA
LIK

BİRİNCİ BÖLÜM

Dobbs'un üzerinde oturduğu sıranın hiçbir rahatlığı yoktu. Tahtalarından birisi kırıktı. Bir diğeri ise ağırlığın altında bükülüyordu. Bu sıranın üzerinde oturan, cezalandırılmış kanısına kapılıyordu. Dobbs şu an cezayı hak edip etmediğini bilmek istemiyordu. Bu sıranın üzerinde rahat olup olmadığının sorulması gerekirdi, rahatsız olduğunu fark edebilmesi için. Çünkü çok daha önemli bir su ile doluydu. Kuşkusuz başka yerlerde birçok insanın da kendisine sormakta olduğu bir soruydu bu: "Para kazanmak için ne yapmalı?" Herkes bilir ki, eğer biraz paran varsa çokçasını kazanmak kolaydı. Ancak, hiçbir şeyi olmayan için, bu basit soruya bir cevap bulmak zordur.

Dobbs'un hiçbir şeyi yoktu. Hatta rehin verip küçük bir sermaye edinebileceği doğru dürüst bir giysisi bile.

Size, iş arayanın her zaman iş bulduğunu söyleyecek kişiler vardır. Bu kişilerle karşı karşıya gelmemeye çalışmalıdır insan. Çünkü bunlar hiçbir zaman size önerecek küçük bir iş bulamazlar. Böyle konuşanlar, yaşamdan ne denli habersiz olduklarını gösterirler yalnızca.

Bir ayakkabı boyacısı vardı alanın köşesinde. Yüksek bir demir sandalye yerleştirmişti buraya. Diğer ayakkabı boyacıları ise, koltuklarının altında küçük bir kutu ve bir katlanır iskemle – bunların demir sandalyeleri yoktu çünkü – gidip geliyorlardı av köpekleri gibi, ayna gibi parlamayan ayakkabı ara-

yarak. Böylesine rastladılar mı da vay haline onları giyen kişinin! Hemen çevresini sarıyorlardı. Demek ki ayakkabı boyacıları kapitalist; tam donanımlıydılar ve bu da en az üç pezo ederdi.

Dobbs için en kötüsü de, üç pezosu olsa bile, ayakkabı boyacısı olamayacağı idi. En azından burada, yerliler arasında. Sokakta ayakkabı boyamaya uğraşan bir beyaz görülmemişti hiç. Bir beyaz, üstü başı dökülerek alandaki sıralardan birisinin üzerinde bayılabilir açlıktan; bir beyaz diğer beyazlardan sadaka dilenebilir; soygun da yapabilir; diğer beyazlar ona hiç kızmazlar. Ama sokaklarda ayakkabı boyamaya, yerlilerden sadaka istemeye, satmak için bir kova soğuk suyu taşımaya kadar vardırırsa işi, iğrenç yerlilerden bile daha aşağıya, en dibe kadar yuvarlanır ve aç kalmaya devam eder: Beyazlar bakmazlar bile, diğerleri ise dürüst olmayan bir rakip gibi görürler.

İlerdeki yüksek demir sandalyeye beyaz giysili, kahverengi ayakkabılı bir müşteri oturdu. Bu bir çift ayakkabının çevresinde ise büyük boyacı hareketi başladı. Dobbs kalktı, uyurgezer gibi sandalyeye yöneldi, beyaz giysili baya bir şeyler mırıldandı. Ötekisi Dobbs'a pek bakmayarak bir pezo uzattı pantolonunun cebinden çıkartarak.

Dobbs şaşırdı. Kımıldanmadan durdu orada. Sonra sırasına döndü. Ne ummuştu ki? Aslında hiç. Belki de on centavoz. Ve işte avucunda bir pezo. Cebine koydu onu; dokundu, okşadı. Bu pezo ile neler yapabilirdi ki! Öğle ve akşam yemeklerini mi yemeli, yoksa bir paket "Arista" sigarası mı almalı, yoksa yoksa, ardarda beş bardak sütlü kahve mi içmeli, bir tane "pan frances" ile?

Dobbs çok düşünmedi. İkinci kez sırasını terk etti ve Oso Negro oteline yoldan inmeye başladı.

Gerçekte, bu Oso Negro bir otel değildi. Bu bir "CASA DEHUESPEDES", bir handır. Yüzü mağazalarla süslüdür. İki tane. Birisinde ayakkabı, gömlek, sabun, kadın çamaşırları ve müzik aletleri bulursunuz. Diğerinde ise madenî somyalar, uzun sandalyeler ve fotoğraf makineleri. İşte bu iki ma-

ğazanın arasında, otelin girişi vardır. Bir avluya girilir önce. Bu avluda ise birkaç harap, delik deşik tahta baraka; handır burası. Bu barakaların içindeki dar, karanlık, penceresiz odalarda, sayıları dört ile sekiz arasında değişen yataklar, daha doğrusu döşekler vardır. Her döşeğin üzerinde ise aşırı kirli bir yastıkla, delik deşik antika bir yorgan. Bu kalıntılar, havayı ve ışığı sürekli açık duran kapıdan alırlar. İçeride hava boğucudur. Çünkü güneş eşikten içeri birkaç adımdan fazla giremez. Hava ceryanından sakınma gereği yoktur Helâ kokuları da özel bir yoğunluk verirler ayrıca. Avlunun ortasında, gece gündüz bir odun ateşi yanar. Bu ateşin üzerinde de içinde çamaşır kaynayan kocaman bir konserve kutuları... Çünkü otelin bir Çinli tarafından işletilen çamaşırhanesi de vardır.

Girişte, solda, sefil bir depodan önce müdürün odası vardır. Depo ise baştan aşağı güçlü bir parmaklıkla kaplıdır. İçinde de ev sakinlerinin bavulları, paketleri, sandıkları, bölümlere yerleştirilmiş karton kutuları vardır. Eski tarihli toz tabakalarıyla kaplı koliler görülür. Şüphesiz sahipleri yalnız bir gece geçirmişlerdir burada. Bıraktıkları bavul hâlâ durur, gelip alana kadar yer masraflarına karşılık! Gelenlerin çoğunun bir bagajdan başka hiçbir zenginliği yoktur. O zaman adam, ertesi geceyi geçirmek için başka yere gider. Bazan bir gün, bavulundan bir pantolon ile bir gömlek almak için geldiği görülür. Sonra bavulu kapatır ve bilinmeyen bir zamana kadar burada bırakıp yola gider, tabii ki yaya. Yaya yolculuk ederken, bir bavulu, hatta bir valizi ne demeye taşımalı? Bugün, rehin kolinin sahibi belki Brezilya'da bir işle uğraşmaktadır, belki susuzluktan bir çölde ya da açlıktan bir yolun kıyısında ölüp kalmıştır, kim bilir. Öldürülmüş de olabilir...

Yılda bir kez, bavul ve koli yığınları hiç yer bırakmayınca, otel sahibi odanın içindekilerini boşaltır. Bu büyük karışıklık sırasında, şu ya da bu valize yapıştırılmış etiketteki belli bir isim, bu ismi taşıyana, o eşyanın kendi yasal sahipliğine dönüşü için hiçbir garanti vermez. Ayrıca söz konusu kişi burada verdiği ismi çoktan unutmuş olur.

Etiketin düştüğü de olur bazan. Ya da isim, ambalaja tebeşirle yazılmış ve çoktan silinecek zaman bulmuştur. Bazan da, otelci daha ivedi işleri olduğundan, bırakanın ismini almayı unutur. O zaman da mavi tebeşirle oda numarasını yazmakla yetinir paketin üzerine. Fakat bu numarayı düşünmez yolcu. Öğrense bile, bir daha hatırlayamaması daha çok olanak dahilindedir. Tarih de hiçbir zaman yazılmaz ayrıca.

Bu koşullar altında, şu sandığın ya da bu bavulun, kaç zamandır depoda durduğu söylenemez. Eşyaların kalma süresini yalnızca üzerlerindeki toz tabakası gösterir. Parmağını sürerek ya da tahmini olarak, yalnız otelci şu bavulun, bu şeker kutusunun kaç zamandır burada olduğunu, aşağı yukarı doğru olarak söyleyebilir. Hiçbir saklama hakkı istenmez. Yalnız kalabalık, sınıra eriştiği zaman, en kalın toz tabakasına sahip olanlar gözden çıkarılırdı. Otelci içindekilere bakar. Bunlar çoğu zaman yırtık pırtık giysilerdi ve hemen sağa sola dağıtılır. Değerli bir şeyin bulunması oldukça ender görülürdü: Değerli eşyaları olanlar Oso Negro'da yatmazlar ya da yalnızca bir gece geçirirlerdi.

Otelci toplanan pırtıları, en sefil konuklarına ya da oralardan geçen bir serseriye armağan ediyordu. Dünya böyledir: Kentteki herhangi bir baldırı çıplağın en belirgin umudunu cevaplandırmak için yırtık bir pantolon ile delik deşik bir gömlekten başka birşey bulamazsınız.

Dobbs'un depoya bırakacağı ne bir bavulu vardı, ne de bir karton ya da kâğıt çantası. Bütün varlığını pantolonunun cebinde tutuyordu. Aylar vardı ki bir ceketi bile olmamıştı.

Dobbs doğrudan patronunun konutuna girdi. Geçerken, giriş koridoruna yerleştirilmiş bir gişe gördü. Bu gişeyi kimse kullanmıyordu, otelci bile. Küçük masanın üzerinde, camın yanında bir sürahi su vardı, yerde de küçük bir toprak testi. Bu sürahinin içinde, evin bütün konuklarının ortak suyu duruyordu. Yatakhanelerde ne su, ne de sürahi bulunurdu. Susayanlar, gişeye kadar gelmek zorundaydılar. Geceleri çok susayan bazı alışkınlar sürahiden eski bir şişeyi doldurup yatakhaneye götürürlerdi.

Otelci genç bir adamdı. Ancak yirmi beş yaşlarındaydı. Küçük ve zayıftı. Uzun ve sivri bir burnu vardı. Sabahın beşinden akşamın altısına kadar yerinde otururdu. Bu saatte de bir gece nöbetçisi gelirdi. Han, gece gündüz sürekli açıktı. Gece treni ile gelenler için falan değil tabii ki. Çünkü "gece treni" yoktu. Geceleri açık olmasının nedeni evin düzenli konukları idi; lokanta işçileri ve geç vakit ya da sabaha karşı paydos eden işlerde çalışanlardı çoğunlukla bunlar.

Uyanış, yirmi dört saat içinde her an olabilirdi. Her zaman, en sessiz saatlerde işe gitmek zorunda olan birkaç işçi bulunurdu: Özel bir kuruluşa bağlı gece bekçileri, fırıncı çocuklar, sokak ziftçileri ve taşçıları, gazeteciler, ekmek satıcıları ve tek sözcükle tanımlanamayacak çeşitli işlerde uğraşan kişiler. Bu kişilerin çoğu, kendi evleri sayabilecekleri, daha rahat uyuyabilecekleri daha temiz, bütün bu yabancı ayaklardan arınmış bir daire kiralayabilirlerdi. Ancak uyanma sorunu vardı; olağanüstü saatlerde dakik olma zorunluluğu. İşte o zaman, iş gününün başına yetişmek için Oso Negro'da kalırlardı. İki müdür de işbaşında olmalıydılar, öyleydiler de. Her gün yeni konuklar geliyor, eskilerin bir bölümü gidiyordu. Sürekli ve günlük bir değişim vardı. Bütün milliyetler temsil ediliyordu burada. Gişenin önünden her renkten deriler, her türlü suratlar geçip dururdu: Beyazlar, sarılar, siyahlar, esmerler. Ve yine de işbaşında olan kapıcı, geçen adamın para ödeyip ödemediğini her zaman bilirdi. Durum şüpheli ise, kayıtları inceler, sonra da pencerenin ardından gözüyle adamı izleyerek, girdiği odayı not ederdi.

Otelin tek yataklı, küçük odaları da vardı. Buradaki yataklar diğerlerine kıyasla oldukça genişti ve çarşafı vardı. Oldukça sertti ama konuklar da şımarık kişiler değillerdi. Bu odanın fiyatı adam başına bir pezo idi. Çünkü iki kişi de kalabilirdi; yatak için de iki kişilik denilirdi. Bunlar, yanında kadın bulunan yolculara ayrılmıştı. Yalnız kadınlar için de birkaç baraka vardı. Burada da iskelet halinde yataklar vardı. Tanesi elli centavosa. Bu odaların iki kapısı vardı. Kilitleri yoktu ve menteşeleri üzerinde o denli işgreti duruyordu ki, bunları kapatma ola-

nağı yoktu. Yalnız kadın konukların yataklarında cibinlik vardı, arkalarına saklanıp soyunabilecekleri. Genç yerli ve beyaz kızlar, bu evde büyük bir ustalık örneği verirlerdi. Bu cibinliklerin arkasında soyunup giyinirler, altlarında geceyi geçirirlerdi, bir burjuva evinin dört duvarı arasındaymışçasına görünmez ve rahat davranarak. Oso Negro'nun bu yalnız genç kızları arasında kilerciler ve lokantalarda çalışanlar çoğunluktaydı.

Erkeklerin, bu kadınlarla uğraşmayacak kadar çok işleri vardı. Bu kadınlar, her rüzgâra açık şu kilitsiz kervansarayda, herhangi bir Aile Oteli'nde olacaklarından çok daha büyük bir güvenlik içinde uyurlardı. Oso Negro'nun erkek konuklarının en dökün tüleri, kadınlarının odasına girip gürültü çıkaracak adamı pataklayacakların başında olurlardı.

Sakinler arasında, iki, üç hatta beş yıldan beri burada kalanlar vardı. Bunlar hep aynı yatakta idiler. Geldiklerinde, kendilerinin olan bir köşeyi kaptıklarından, zamanla belli bir rahata erişmişlerdir. Bazan, sürekli konukların kendi başlarına bir oda dolduracak kadar çok oldukları görülürdü. Ve bu adamlar, burada, herhangi bir özel konuttakinden daha özgür bir hayat sürüyorlardı. Kimseyi kızdırmadan, istedikleri saatte görebiliyor, istedikleri zaman da kimse onunla ilgilenmeden çıkabiliyordu. Her hangi bir yükle de gelseler, kimse aldırış etmiyordu.

Odalarda dolap yoktu. Eşyalar, tahta pervazlara çakılmış çivilere asılıyordu. Uzun süredir burada olanlar ve dışarıda çalışan bazı sürekli konuklar pazar giysilerini, asma kilit taktıkları tahta bir sandıkta saklıyorlardı. Kimileri de bezlerle bir tür bölme yapmışlardı, eşyaları kirlenmesin diye. Bazıları asılı giysilerinin önüne tek parça, yürütme olanağı vermeyen, kalın çapraz iplerden sağlam bir ağ takmışlardı. Ayrıca hırsızlıklar enderdi. Birisi koltuğunun altında bir paketle çıkarsa, kapıcı paketin köşesinden içine bakardı ve böyle gizlice giden bir pantolonu tanırsa, hemen orada alıkoyardı. Durumu açık olmayan hiçbir şey çıkamazdı izinsiz. Otelin iki bekçisi, sürekli konuklarının eşyaları üzerine tam bilgi sahibiydiler.

Kendi odaları da o denli dolu idi ki, zorunlu olarak pencerenin kıyısına sıkışıyorlardı. Ve hiçbir şey kaçmıyordu gözlerinden.

Odanın dolu olması, Oso Negro'nun küçük bir özelliği idi: Sayısız küçük eşyalar, kutular, paketler, el çantaları, kimsenin tek centavos vermeyeceği isimsiz şeyler. Fakat odanın parmaklıkları durmadan açılıp kapanırdı bunlar için. Çünkü genellikle birkaç dakika için bırakılırdı buraya. En geç yarım saat sonra almaya gelirdi bırakanlar. Çoğu kez verdikleri zamanı geçirmezlerdi. Bazen de unutulur, haftalarca kalırdı bu eşyalar burada. Sahipleri gitmiş olurdu aniden, çoğunlukla gemici olup bir yolculuğa. Çünkü tayfası son anda tamamlanmamış olan gemiler, boşluğu doldurmak için, hemen gelmesi şartıyla ilk rastladıkları istekliyi alırlardı.

Bu dar viranede bir de mendiller, sabun parçaları, havlularla dolu yüksekçe bir bölme vardı. Banyo ise bir duştan ibaretti. Her duşun fiyatı yirmi beş centavostu. Su soğuktu ve dikkatle ölçülerek verilirdi.

Mektuplara ve kâğıtlara ayrılmış bir bölme de görülürdü. Fakat asıl görülen herşeyi kaplamış bir toz yığını idi.

Bir gecelik konuklar tarafından bırakılan değerli eşyaları barındıran dolabı da unutmamak gerek. Para, saat, yüzük, jeologların, altın ve gümüş arayıcılarının aletleri dururdu bunun içinde. Bu araçların sahipleri çoğunlukla uzaktan gelirler, Oso Negro'da bir gece geçirdikten sonra da giderlerdi. Tüfek, tabanca ya da balık avına yarayan araçlar bıraktıkları bile olurdu.

Kâğıtlar, paketler ve kutulardan ardakalmış küçük bir masanın köşesinde, kapıcının önünde, yabancılar kitabı dururdu. Kalın bir kayıt defteriydi bu. Oso Negro'nun bütün konukları vardı içinde. Kayıt gerçekten kısaydı, ama herkesinki vardı: Aile adı, yatak numarası ve ödediği para. Yolcunun küçük adına ya da gerçek adına, milliyetine, mesleğine, geldiği ve gittiği yerlere gelince, otelci aldırış etmezdi bunlara. Kayıtları incelemek için hiç gelmeyen polis de ilgilenmezdi bu ayrıntılarla. Maliye memurları ise tersine fazla ilgilenirlerdi.

Otelci istenen verginin çok olduğunu kanıtlamak için defteri çıkardığında.

Dobbs, Oso Negro'daki küçük odaya girdi, masanın üzerine bir pezo koydu.

— Dobbs, iki gece için.

Kapıcı, boş bir sayfa buluncaya dek kayıt defterini karıştırdı ve "Jobbs" diye yazdı. İyi anlamamıştı ama tekrar ettirmeyecek kadar terbiyeliydi.

— Oda yedi, iki numaralı yatak.

Dobbs, "peki," dedi ve döndü. Eğer isteseydi hemen yatabilirdi, öğleden sonra, gece, yarın bütün gün ve bütün gece ve ertesi günün sabahı sürekli uyuyabilirdi, kimsecikler rahatsız etmezdi kendisini. Yalnız Dobbs'un karnı açtı. Uyku değil, avdı şimdi söz konusu olan.

Balıklar da o kadar çabuk takılmazlar oltaya. Hiçbir şey bulamadı. Bütün gördüğü, önünden geçen beyaz giysili bir bay oldu. Peşinden koştu, yetişti, kulağına birşeyler mırıldandı ve adam elli centavos verdi.

Dobbs, cebinde elli centavosu ile bir Çinlinin dükkânına öğle yemeği yemeye gitti. Öğle yemeği zamanı çoktan geçmişti. Fakat Çinlilerde günün her saatinde yemek bulunur. Eğer bu yemeğe "comide corrida" demek için çok geç ise, akşam yemeği deniverir, katedralin saati dördü çalmamışsa da yemek gerçekten bir akşam yemeği olur.

Yemekten sonra Dobbs, dinlenmek için biraz sıranın üzerinde oturdu. Sonra kahve istedi canı. Ve yeniden ava çıktı. Uzun bir bekleyişten sonra, yeni bir beyaz giysi gördü ve bir kez daha elli centavos aldı. Bu seferki gümüş bir ufaklıktı.

"Beyazlı baylar bana mutluluk getiriyorlar bugün!" diye düşündü Dobbs. "La Plaza de la Libertad'ın köşesindeki kahveye yöneldi doğruca, gümrüğün ve yolcu rıhtımının yanındaki.

Dobbs bardaki yüksek taburelerden birisine yerleşti. Bir bardak kahve ile iki ayçöreği ısmarladı. Dörtte üçüne kadar süt, üstü kara kahve dolu kaynar bir bardak geldi. Sonra da iki çörek, şekerlik ve bir bardak buzlu su bıraktılar önüne.

— Hey haydutlar, söyleyin bakalım, niçin beş centavas arttırdınız kahvenin fiyatını?

Bardağına bir şeker yığını boşaltmış sinirle karıştırmaktaydı.

— Genel harcamalar yüzünden, diye cevap vermek lûtfunda bulundu garson, kürdanı ağzından çıkarmadan.

Ağız tuvaleti bitince de sıkıntıyla bara yaslandı. Dobbs ise sorduğu soruyu düşünmekteydi. Birşey söylemiş olmak için sormuştu zaten. Zaman olup olmaması fark etmiyordu Dobbs için. Onbeş centavos harcama olanağı olsaydı yirmiye kadar da çıkabilirdi. Ama zaten yirmi centavos yoksa, on beşi nereden bulurdu ki? Yani zam sorunu karşısında tamamen kayıtsızdı.

— Hayır, biletleri satın almayacağım pis velet, rahat bırak beni!

Genç kızılderili, beş dakikadan beri, Dobbs'un burnuna, uzun ve kalın bir piyango bileti tomarını sokuyordu, bir tek söz için de vazgeçmek niyetinde değildi.

— Michoacan devleti piyangosu bu. Büyük ikramiye altmış bin pezo!

— Voltanı alacak mısın, haydut? Hayır, biletleri satın almıyorum.

Dobbs, bir yudum kahve almak istedi. Fakat bardak, elinde tutamayacağı kadar sıcaktı.

— O zaman dörtte birini alın! İki buçuk pezo eder.

Dobbs büyük ustalıkla, bardağı ağzına kadar çıkarmayı başarmıştı. Ama tam içmeyi umduğu anda, dudaklarını yaktı ve bardağı geri bırakmak zorunda kaldı.

— Eğer, pis biletlerinle birlikte hemen defolmazsan, bardağı suratının ortasına yiyeceksin.

Bu kez, Dobbs kızmıştı. Fakat kızgınlığının hedefi, çocuğun satıcı ısrarından çok dudağını yakan bardaktı. Kendi diline ve kahveye küfredemediğinden, çocuğun üzerinde geçirdi kızgınlığını.

Ama çocuk aldırmadı. Böyle azarlanmaya alışkındı. Ayrıca iyi esnaftı, işini bilirdi. Günün bu saatinde, bir kahve içme-

ye ve iki çörek yemeye olanak bulan adam, Michoacan devleti yararına tertiplenen piyangonun biletlerini haydi haydi satın alırdı.

— O zaman onda birini alın, senyor! Fiyatı yalnız bir pezo.

Dobbs, buzlu su bardağını kavradı, çocuğa yan yan bakarak. Beriki durumu sezdi, ama yerinden kımıldamadı.

O zaman Dobbs bir yudum su içti. Çocuk da bilet demetini yeniden burnuna doğru sallamaya başladı.

— Al bakalım! dedi dobbs, cansıkıcı çocuğun suratına bir bardak suyu fırlatarak.

Bütün biletler ıslandı.

Çocuk kızmadı. Hatta gülmeye başladı, biletlerin üzerindeki suyu silkti ve yırtık gömleği üzerindeki damlaları elinin tersiyle sildi. Bu sulama, bir dostluk gösterisi gibi geliyordu daha çok ona. Çocuğun kafasına takılan düşünceyi hiçbir şey çıkaramazdı: İki çörekle birlikte bir sütlü kahve içebilen bir bay bu piyango biletlerini satın almalıydı, özellikle gereksiz harcamalarını karşılamak için.

Bitirilemeyecek kadar büyük bir kahve bardağı yoktur. Dobbs, bardağı kırmadan çıkabileceği son yudumu da yuttu. Çöreklerin en küçük kırıntılarını da ağzına attıktan sonra elli centavosu çocuğa uzattı. O da yirmi centavosluk güzel bir gümüş para verdi geriye. Genç kızılderilinin beklediği de bu andı işte.

— O zaman, Monterrey piyangosu biletlerinin yirmide birini satın alınız, senyor! Yalnız yirmi centavos vereceksiniz. Büyük ikramiye, yirmi bin pezo. İşte bunu alın, iyi bir numaradır!

Dobbs, parasını sallıyordu elinde. Bunu nereye harcayabilirdi ki? Sigara almak! Bu sütlü kahveden sonra mı? Hayır, hiç canı çekmiyordu. Ayrıca kendisi değil miydi, ıslatarak diğer biletlerin satılma şansını düşüren? Olan olmuştu zaten. Bir-iki gün umutlanman da hoş bir şey değil midir?

— Pekâlâ... Ver bakalım bileti köpoğlu! Sadece çeneni kısasın diye alıyorum, bunu da bil.

Küçük satıcı, bilet tomarının içinden ünlü yirmiliği çabucak çıkardı. Kâğıt olağanüstü inceydi: Ön tarafındaki yazı arkadan da rahatlıkla okunuyordu.

— İşte. İyi bir numaradır bu senyor.

— Peki, neden kendin denemiyorsun şansını?

— O kadar param yok ki. İşte biletiniz! Teşekkür ederim, çok teşekkür senyor. Bir başka sefer öğüdünüzü tutacağım.

Bileti cebine koyan Dobbs, yıkanmaya gitti. Biletin numarasını not etmeyi bile düşünmemişti. Banyolar oldukça uzaktaydılar. Kentin dışında "cementario"dan da ötede. Irmağa varmak için, tepeden inmek, kanallar ve su birikintilerinin üzerinden atlamak, bataklıklardan geçmek gerekiyordu. Şüda, ayrıcalıklı kadere sahip kişilerin artıklarından geçinenlerden, Dobbs'la aynı sosyal sınıfa mensup, beyaz, yerli karışık birkaç düzine adam çırpınıyordu. Hiçbirisinin banyo giysisi yoktu. Aldırmıyorlardı buna ama. Önlerinden geçen kadınlar ve genç kızlar bile. Tamamen çıplak yıkanan bu adamlar onları ne şaşırtıyor, ne de rahatsız ediyordu.

Dobbs, banyoyu serinletici bulduktan başka, Oso Negro'daki duş parası yirmibeş centavosu arttırdığı için derin bir memnunluk duydu. Ama en tatlı banyonun bile bazı sıkıntıları vardır. Buradakiler de dev yengeçlerdi. Kuma gizlenerek yıkananların ayaklarını gözlerlerdi, kuşkusuz insan parmaklarındaki etin, kaçırılmayacak kadar iyi olduğunu düşünerek. Ve bu usta yaşlı yengeçlerden birisi, koparmak amacıyla bir parmağınızı yakalarsa, acısı korkunç olurdu.

Burada ırmak dört kola ayrılıyordu. Kıyıların her birinde de yengeç avcıları gürülürdü. Bu adamlarınki, işlerin en mutsuzudur, korkunç bir sabır ister.

Yengeç avcıları çoğunlukla yerliler ya da melezlerin en sefilleri arasından çıkar. Yem olarak çürümüş et kullanırlar. Et ne kadar kötü kokarsa, o kadar iyi yem olur. İğnenin ucuna oldukça büyük bir parça asılır ve uzağa sallayabilmek için uzun bir ipin ucuna takılır.

Yem böylece hazırlanıp suya atılınca, balıkçı bekler. Bu

bekleyiş uzun sürebilir. Sonra ipi çekmeye başlar yavaşça. O denli yavaş ki, ancak sezilebilir. İğne, et parçasıyla birlikte kıyıda görünür oluncaya dek sonsuz zaman geçer. O zaman ipi çekmeye devam etmek gerekir, hep aynı yavaşlıkla; kıyının küçük eğimini aşarken de yerde kaydırmak gerekir. Her defasında iğneyi ırmağa yeniden sallamalı aynı sabırla; çoğu kez de yeni bir yem ile, çünkü eskisi kemirilmiş oluyordu.

Yengeçler et parçasını kıskaçlarıyla yakalarlar ve sıkıca sarıldıklarından, onunla birlikte sürüklenirler. Böyle iyi bir parçayı bırakmak istemezler. Ama, eğer balıkçı çok hızlı çekerse, o zaman yengeç eti de, ipi de bırakır, gerek hıza uyamadığından, gerekse kuşkulandığından. Bazan da yeme o denli sıkı sarılır ki, koparır alır iğneden, o zaman da karşılaşmayı o kazanmış olur.

Gerçekten sabırlı balıkçıların iyi günleri olur. Çünkü bir buçuk kilo çeken yengeçler de vardır. Lokantalar iyi para verirler bunlara.

Balıkçılara bakarken, düşünüyordu Dobbs. Bunun, kendisine göre bir iş olmadığını düşünüyordu. Hiçbir zaman o kadar sabırlı olamazdı o. Küçük bir sarsıntı ya da dalgınlıkla birden çekiverirsin ipi ve bütün iş gider.

Bu av, büyük bir Amerikan kentinin kargaşası içinde büyümüş olan Dobbs'un gösteremeyeceği kadar sinir sağlamlığı gerektiriyordu. Hiçbir şey bu sağlamlığı ve sakinliği veremezdi artık ona, yengeç başına beş pezo vaadi bile.

Sallanarak kentin yolunu tuttu. Yeniden açıkmıştı. Banyo ve gezinti yüzünden kuşkusuz... Akşam yemeği sorununu incelemek gerekirdi. Yeni bir uzun bekleyiş başladı, sonuç vermeyen. Ve Dobbs, birçok acı düşünceyi kafasında tekrar tekrar döndürecek yeterli zamanı buldu. Ama nereden para bulacığını bilmeden karnı aç olursa insanın, böyle şeylere kolay alışır.

Sonunda beyazlı bir bay göründü. "Beyazlı baylar, bana mutluluk getiriyorlar bugün," diye mırıldandı Dobbs, "bir kez daha deneyelim." Dobbs doğru düşünmüştü ve akşam yemeği için gerekli elli centavosu elde etti.

Yemekten sonra, gerektiği gibi dinlendi bir sıranın üzerinde. Sonra düşünceleri eski çizgisini izlemeye başladı. "Biraz cep harçlığı olursa iyi olur," diyordu kendi kendine, "çünkü ne olacağı belli olmaz."

Söylemek gerekir ki, bu cep harçlığı düşüncesi durup dururken çıkmamıştı. Alanın diğer köşesinden geçmekte olan yeni bir beyazlı bayı görünce belirmişti kafasında. Hemen o yöne doğru ilerledi.

Adam gerçekten elini cebine soktu ve bir madeni para çıkardı. Tabii ki elli centavosluk. Dobbs almak istedi. Fakat adam parmakları arasında sıkıca tutuyordu parayı. Kuru bir sesle konuştu:

— Beni iyi dinleyin delikanlı ve bilin ki bu kadar küstahça davranan bir kişiye hayatımızda ilk kez rastlıyorum! Başkası anlatsaydı inanmazdım.

Dobbs dondu kaldı. O da hayatında ilk kez, kendisine bu kadar uzun bir söylev veren birisini görüyordu. Ne yapacağını bilemiyordu. Burada kalmak mı, kaçmak mı? Fakat, paranın hâlâ adamın elinde durduğunu görünce bu paranın er ya da geç kendi eline geeçeceği ve adamın da yalnızca sadakasına küçük bir vaaz eklemek amacında olduğu duygusuna kapıldı. "Elli centavos, vaazı sakin sakin dinlemeye değer," diye düşündü Dobbs, "ayrıca şu anda yapacak daha iyi bir işim de yok." Ve orada durdu.

— Bugün öğleden sonra, diye devam etti adam, daha yemek yemediğinizi anlattınız. Bir pezos verdim size. İkinci kez rastladığımda uyumak için yeterli paranız olmadığını söylediniz, o zaman da elli centavos verdim. Üçüncüsünde ise, akşam yemeği yemediğinizi söylediniz, yeniden elli centavos verdim. Söyler misiniz, şimdi ne için paraya ihtiyacınız var?

— Yarın sabah kahvaltısı için, dedi Dobbs bozmadan.

Adam gülmeye başladı. Parayı verdi. Ekledi arkasından:

— Size son bir şey veriyorum. Biraz da başkalarına gidin! Hep bana, hep bana! Sıkılmaya başladım artık.

— Özür dilerim bayım, dedi Dobbs, hep aynı kişi olduğunu bilmiyordum. Yüzünüze hiç bakmadım, şimdi görüyorum

ilk. Sizi bir daha rahatsız etmeyeceğime inanabilirsiniz.

— Peki! Ama sözünüzü tutmanızı isterim. Emin olmak için, size elli centavos daha vereceğim, yarın öğle yemeği için. Ama lütfen, işlerinizi, ihtiyaçlarınızı benim katkım olmadan karşılayacak biçimde düzenleyiniz!

"Bu gelir kaynağı da kurudu demek ki!" dedi, kendi kendine Dobbs. O zaman, başka bir bölgede, örneğin kırda şansını denemenin yararlı olacağı düşüncesi geldi aklına.

İKİNCİ BÖLÜM

Kader, Dobbs'un, oda arkadaşlarından birisinin diğerine anlattığı, Tuxpam'a gidiş tasarılarını duymasını istedi. Daha bir yol arkadaşı bulamadığını da söylüyordu adam. Dobbs bunu duyar duymaz bağırdı:

— Hayır arkadaş! Tuxpam için ben de varım!

— Madenci misin? diye sordu beriki, yatağından çıkmadan.

— Hayır, pompacı...

— İyi. Niçin olmasın? Birlikte yolculuk yapabiliriz.

Ve ertesi sabah, gerçekten yola koyuldular birlikte, Tuxpam'a kadar olan uzun yolda serpilmiş petrol tarlalarından birisinde iş bulmak amacıyla. Herşeye rağmen, bir kahvehanenin terasında sabah kahvaltılarını etmeden de yola çıkmadılar.

Doğrudan Tuxpam'a gitmek istemenin hiçbir anlamı yoktu. Demiryolu yoktu çünkü. Yalnızca uçaklar vardı, bir yolculuğun fiyatı elli pezodan. Ama neyse ki, petrol kuyularında çalışan çok sayıda kamyon vardı. Bazılarının, bir geçeni aldığı da olurdu.

Bütün yolu yaya almak o kadar basit değildi. Tropiklerin kızgın güneşinin altında yüz milden fazla çekiyordu.

— En azından ırmağı aşmamız gerekiyor şimdi, dedi Barber.

Evet. Ama ırmağı geçmek yirmi beş centavosa patlardı ve bu yirmi beş centavosu elden çıkarmamaya çok dikkat ediyordu, iki yolcu da.

— Lâ Huafteca nakliyat gemilerinden birisinin geçişini beklemek kalıyor, diye devam etti Barber. Bizi parasız alırlar. Ama saat onbire kadar beklemek gerekebilir. Bunların saati yoktur, taşıdıkları şeye göre dolaşırlar.

— O zaman, sabırlı olmak ve bu duvarın üzerine oturmaktan başka yapacak şey yok, dedi Dobbs.

Öğle yemeğinden artan parayla, ondörtlük bir paket sigara almıştı, on centavasa. İyi bir duygu yöneltmişti onu bu alışverişe. Paketin içinde elli centavosluk bir armağan kâğıdı vardı. O da hemen almıştı satıcıdan armağanını. Böylece serveti bir pezo on centavosa yükselmiş oluyordu.

Barber'in ise, birbuçuk pezoluk bir sermayesi vardı. Yolculuk masrafını ödeyecek paraları vardı yani. Ama, harcayacak bol vakitleri varken ve hiçbir eksiklikleri yokken, niçin yol parasını arttırmamak ve yük gemisini beklememek?

Sal iskelesinin çevresinde, yerde ve suda, büyük bir hareket vardı. Aynı türden düzinelerle motorlu gemi yolcuları bekliyordu. Narh dışı çalışan özel gemiler, petrol şirketlerinin kaptanlarını ve işletmecilerini taşıyordu. Bu büyük kişilerin elbette acelesi vardı, dört hatta sekiz yolcu almadan gitmeyen sal'ları bekleyemezlerdi. Bazı saatlerde, özellikle iş gününün başında ve sonunda, ırmağın bu yanında oturup da, öteki yanında çalışan işçilerden yüzlercesi, binlercesi alanı kaplarlar. Her zaman beklemek gerektiğinden, iskelenin önündeki bu alan, bir pazara çok benzer. Yemekler, kahve, kızarmış muzlar, meyvalar, "enchiladas"lar, sıcak "tamales"ler, sigaralar dolu tezgâhlar dizilidir her yanda.

Bütün bu ticaret yalnızca sal sayesinde yaşamaktadır. Arabalar ve tramvaylar, kentin içinden gemilere yolcu taşımak yüzünden bir an bile durmazlar. Gel-git, gece gündüz demeden sürer. Çünkü bu gel-git, kollar ile beyin arasındaki ilişkiyi sağlar. İlerde, suyun öte yanında kollar çalışır. Orada, emek ve acı; burada rahat, eğlence, zevk. Orada gereksiz bir zenginliktir. Irmağın yalnızca bu yanında, kentte bütün değerini kazanır.

Milyonlarca dolar geçer böyle, bir kıyıdan diğerine. Ama altın dolar, kâğıt dolar, hatta çeklerin söz konusu olduğu sanıl-

masın. Bu milyarlar, bazı kişilerin, küçük defterlerine, hatta kâğıt parçalarına kaydederek üzerlerinde taşıdıkları küçük notlar şeklinde aşarlar suyu. Ve bu kişiler öyle her gemiye binmezler.

Onbuçukta, fıçılar, sandıklar ve çantalarla dolu yük salı göründü. İçinden, erkekli kadınlı bir grup kızılderili çıktı. Kente satmaya getirdikleri mallarla dolu sepetler vardı ellerinde: Her türlü meyvalar, sebzeler, hasırlar, ipek çantalar, tavuklar, balıklar, yumurtalar, peynirler, çiçekler, hatta küçük keçiler.

Barber ile Dobbs sala bindiler. Ama kalkana kadar bir saat beklemek zorunda kaldılar. Geçiş de uzun sürdü. Karşı iskeleye ulaşmak için, sal uzun süre, akıntı boyu gitmek zorundaydı. Irmak boyunca, petrol taşıyan ve ona okyanus aşırtan tankerler demirliydiler, gerçek bir donanma gibi ardarda.

Gel-git, bu kıyıda da kent yanındaki kadar yoğundu ve aynı panayır görüntüsü vardı. Irmağın yukarısındaki gibi, burada da tankerler bitmez bir sıra halinde, aşağıya doğru, ırmağın ağzına kadar uzanıyorlardı.

Uzakta, yukarda, değerli petrol ile dolu dev depolar görülüyordu. Sayısız borular, ırmağa dek getiriyordu petrolü. Bir oynak madeni tüpler ve pompalar sistemi de, gemilerin güçlü ambarlarına boşaltıyordu. Bunlardan birisi dolduğunda, bazan da dolmaktayken, kırmızı bayrak çekilirdi, tehlike anlamına. Çünkü ham petrol, ateşin temasıyla çabuk yanan bir gaz çıkarır, o zaman gemi de durduğu yerde su seviyesine kadar yanar.

Bu yakada gezgin satıcı doluydu, size meyva, papağan, küçük kaplan, aslan yavrusu, maymun, yaban öküzü boynuzu, deniz kabuklarından saray ve kiliseler satmaya çalışan. Sürekli dolaşıyorlardı, mallarını gemicilere sunarak. Para olmasa da karşılık olarak, giysi, yağmurluk, deri çanta ya da ticari değeri olan herhangi birşey almaya razıydılar.

Rafineriler, duman ve gaz bulutları çıkarıyordu. Bu gaz da burun deliklerinden ciğerlere girer ve iğne gibi batar. Herkes öksürüyordu. Rüzgâr bu gazı kentin üzerine götürdüğünde, halk kocaman bir imbiğe kapatıldığına inanabilir. Bu kokuşmuş havaya alışık olmayanlar, kente yeni gelenler sıkıntı ve kuşku duyarlar. Ellerini boğazlarına götürürler sürekli olarak,

başarısızca aksırmaya, sümkürmeye çabalarlar, ne olduğunu bilmeden. İçlerinden bir çoğu da öleceklerini sanırlar.

"Eski alışık"lar ise, tersine, bu durumu kayıtsızlıkla karşılarlar.

Kentin gaz tarafından zehirlenmesi sürdükçe evlerine kapanır kalırlar. Ve o zaman sokaklarda bir altın seldir gider. Bu anlarda hayat her zamanki kadar pembe görünür.

Çünkü ünlü "saloon"lar vardır. Yan yana. Gemicilerin parasıyla yaşayan. Gemicilerin içlerinde en iyileri de Amerikalılardır. Bu kişiler kendi ülkelerinde ne bira, ne şarap, ne alkol alabilirler. O zaman da kendi ülkelerinde yoksun kaldıkları bu içkileri salonlarda takınırlar; kendi "kurak" ülkelerindeyken bile idare edebilecek kadar çok içerler. Orada, kaçak alkole çok yüksek fiyatlar ödeme alışkanlığını edinmişlerdir. Burada fiyatlar normal olduğundan, onlara, viski ve bira bedava imiş, öylesine dağıtılıyormuş gibi gelir. Böylece de kantinden bara, bardan kantine akıp durur dolarlar. Birkaç ev ötede de, ceplerinde arta kalmış parayı alacak güzel kadınlar bulunur. Ama bu iyi adamlar hiç kandırıldıklarını düşünmezler. Mutludurlar: kendileri ile güzel kadınların arasına içki yasağını ya da kanun maddelerini sokacak adamı da şeytana göndermesini bilirler. Bir vasiye ihtiyaçları olduğu düşünülemez. İşte "Deniz Adamlarına Yardım Misyonu" da, bu adamlara temiz bir yatak vermek, içinde rahatça gazete okuyabilecekleri kuru ve sıcak bir oda bulmaktan başka bir işle uğraşmaz, söz konusu adamlarda da derin bir nefret bulur karşılık olarak. Kiliseye gitmek isteyen her zaman bir kilise bulur. Gemicinin yemek yediği masaya ya da yatakhanesine kadar bir kilise getirip onu, okul sıralarından kalma azıcık dinden de iğrendirmeye ne gerek var.

— Tam öğlen vakti, dedi Barber, şu depolardan birine kadar tırmanırsak belki bir öğle yemeği düşürebiliriz.

— Fena fikir değil, diye cevap verdi Dobbs. En fazla kovuluruz.

Bir meyva satıcısının yanında çıplak kollu iki adam gördüler. Barber yanlarına yaklaştı ve hangi kuyudan olduklarını sordu.

— Norman Bridge. Neden sordunuz?
— Yemek yediniz mi? diye devam etti Barber.
— Hayır, şimdi gidiyorduk.
— Bizim için de birşeyler bulmak mümkün mü acaba?
— Gelin bizimle. Hepsi kente gittiler. Bir yığın şey kalmıştır.

Dobbs ile Barber bir saat sonra gemiden ayrıldıklarında zor yürüyorlardı, öylesine doymuşlardı. Hazmetmek için bir duvarın üzerine oturdular... Fakat sıkıntıları geri geldi. Çünkü herşeye rağmen daha ileri gitmek istiyorlardı ve altında geceyi geçirebilecekleri bir dam gerekiyordu.

— İki yoldan birisini seçmeliyiz, dedi Barber. Hep su boyunda kalarak büyük yolu izleyebiliriz. Ama bu yolda birşey çıkacağını sanmıyorum. Herkes buradan geçer. Kamplar aylaklar tarafından doldurulmuştur. İş de kalmamıştır.

— O zaman niye daha fazla ilerleyelim, birşey bulamayacaksak? dedi Dobbs kendinde olmadan.

— Bulacak birşey yok demek istemedim ben. Sadece ana yolda yapacak fazla birşey olmadığını söyledim. İç yoldan gitsek daha iyi olur sanırım. Burada bir sürü bilinmeyen tarla buluruz. İnşaatlara da rastgelebiliriz. Oralarda her zaman yapacak iş olur. Biraz ırmak boyunca çıkacağız, sonra sola döneceğiz, yarım saat sonra da Cuauhtemoe kentindeyiz.

— İyi, haydi o zaman böyle daha iyi olduğuna inanıyorsan, diye bitirdi Dobbs.

Bu yol petrolün içinden gidiyordu. Solda, yukarda askerler gibi sıralanmış depolar. Sağda ırmak. Uzun tanker dizisi nihayet bitmişti. Kıyı serbestti. Ama ırmağın suyu, kendisiyle birlikte kalın bir yağ tabakasını sürüklüyordu ve her iki kıyı petrolle doluydu. Yükselen ırmağın kıyıya bıraktığı şeyler kalın ve yağlı bir tabaka ile kaplıydı. İki arkadaşın üzerinde yürüdükleri yol, birçok yerde bir yağ bataklığına benziyordu. Çünkü etraftaki patlamış borulardan petrol akıyor, hatta topraktan sızıyordu. Her yerde petrol, yine petrol. Gökyüzü bile bununla kaplıydı. Rafinerilerin attığı ağır kara bulutlar, petrolün gazlarını birlikte sürüklüyordu.

Sonunda, görüntünün biraz daha dinlendirici olduğu tepelere vardılar. Burada mühendislerin ve büro memurlarının tahta barınakları görülüyordu. Bu kişiler oldukça rahat bir şekilde yaşıyorlardı. Gramofonlar ve radyolar kentin yankılarını onlara getiriyor ve orada olduklarını düşleme olanağını sağlıyordu. Çünkü geceleri kente inmek, oldukça yorucu olmasından başka, pek de emin değildi. Vurgun peşindeki kötü kişiler bölgede eksik olmazlardı.

Bu Cuauhtemoe kenti tamamen eski kentti: İspanyolların gelişinden çok önceye dayanan eski bir kızılderili kasabası. Yeni kentten çok daha sağlıklı bir iklime sahip olma durumundan yararlanıyordu. Hiçbir yerde olamayacak kadar çok balık, ördek ve kazın kaynaştığı büyük bir gölün kıyısında kuruluydu. Doğal içme suyu, burada yeni kenttekinden çok daha iyi idi. Ama yeni kentte eskisi üzerinde bir sürü üstünlük sağlamakta gecikmemiştir. Çünkü okyanusun iki adım yakınında ve en büyük transatlantiklerin bile ana limana kadar gidebilecekleri ve en büyük fırtınalarda bile sığınabilecekleri bir ırmağın üzerindedir. Yeni kentte eskisinin ancak sözü edilir. Bu modern mahallelerin binlerce sakini, ırmağın öte yanında, yarım saatlik bir mesafede, eski kentin bulunduğundan habersizdir. İkiyüz bin kişiyi barındıran, konut kıtlığı çeken ve tam yüz yaşındaki yeni Tmanpilas devleti içindedir, oysa eskisi Vera Cruz devletine aittir. Eski kasaba gitgide daha çok köylü olurken, yenisi her yıl daha fazla büyük kozmopolit kent niteliğini ortaya koymakta ve dünyanın en uzak köşelerine kadar adını duyurmaktadır.

İki yolcumuz hızlı yürüyorlardı. Kentin öteki ucuna varmak icin acele ediyorlardı. Yolun tepesine tam ulaşmışlardı ki çömelmiş bir kızılderili gördüler. Üzerinde çok güzel bir pantolon, temiz mavi bir gömlek, büyük bir hasır şapka ve sandaletler vardı. Hangi önemsiz şeylerle dolu olduğu anlaşılmayan büyük bir bez çanta da önünde, toprağın üzerine bırakılmıştı.

İki adam kızılderiliyi incelememeye dikkat ederek hızla yollarına devam ettiler. Fakat bir süre sonra Dobbs döndü.

— Baksana, dedi. Bu kızılderili ne istiyor bizden? Neden peşimizden geliyor ki?

Barber de döndü.

— Evet sanki... Ah! Durdu işte. Çalıların arasında bir şey arar gibi yapıyor.

Gerçekten yolun iki yanında karmakarışık birçok yığın uzanıyordu.

Yeniden yürümeye koyuldular, ama ikinci kez döndüklerinde yerlinin yine onları izlemeye devam ettiğini gördüler. Sanki onlardan çabuk yürüyor ve yaklaşıyordu.

— Tabancası var mıydı? diye sordu Barber.

— Görmedim.

— Ben de. Zaten bir şey görüp görmediğini öğrenmek için sordum sana da. Demek ki, adamın haydutmuş gibi bir havası yok.

— Ben o kadar emin değilim, dedi Dobbs, tekrar başını çevirmiş ve kızılderilinin hâlâ onları izlediğini görmüştü. Belki de haydutların bizi izlemekle görevlendirdikleri bir casustur. Durursak tek başına saldırır, arkadaşlarını beklemeden.

— Sıkıcı... dedi Barber. Geri dönmemiz daha mı iyi olur acaba? Bu adamların kafalarından geçenler belli olmaz.

— Bizden ne alabilirler ki?

Dobbs rahatlamaya çalışıyordu.

— Ne mi alacaklar?.. dedi Barber. Sırtımızda, adam başı sadece birer pezomuz var diye yazan bir levha yok ki. Olsaydı bile, inanmazlar ve aynı hırsla üzerimize gelirlerdi. Sonra, iki pezo bu adamlar için çok paradır. Ayrıca ayakkabılarımız, pantolonlarımız, birer gömleğimiz ve bir şapkamız var. Bunlar değerli eşyalardır.

Hâlâ yürüyorlardı. Ve her geriye baktıklarında da kızılderiliyi görüyorlardı. Artık aralarında on beş adım kalmıştı. Onlar durdu mu, adam da duruyordu. Sinirlenmeye ve terlemeye başladılar.

— Bir tabancam olsaydı, dedi sonunda Dobbs, bir tabanca ya da bir tüfek, çekinmeden üzerine ateş ederdim. Rahat

olurduk yeniden. Barber, eğer yakalayıp ağaçlardan birine bağlamaya çalışsak ya da arkamızdan gelmemesi için kafasına bir şey vursak ne olur?

— Bilmiyorum, diye mırıldandı. Barber cevap olarak. Belki de tamamen masumdur... Ama ondan kurtulursak çok daha rahat olacağımıza şüphe yok.

— Bu sefer durup yaklaşmasını bekleyeceğim, dedi birden Dobbs. Böyle koştukça deli olacağım.

Durdular. Bir ağacın altında bir meyva, bir kuş arar gibi yapmaya başladılar.

Kızılderili de durdu.

O zaman Dobbs'un aklına bir fikir geldi. Dalların arasında garip, olağanüstü bir şey görmüş gibi esrarlı bir şekilde ağaca bakmaya başladı.

Düşündüğü gibi kızılderili tuzağa düştü. Soran gözleri ağaca dikilmiş vaziyette dikkatli adımlarla yavaşça yaklaştı. İki adamın iyice yakınına sokulunca Dobbs sinirli bir hareket yaptı.

— İşte, işte, diye bağırdı, işte kaçıyor!..

Bir eliyle Barber'i kolundan çekerken, diğer eliyle çalıların arasında kaçan şeyi gösteriyordu.

Aynı anda da kızılderiliye döndü.

— Sen nereye gidiyorsun? Neden devamlı arkamızdan geliyorsun?

— Oraya gidiyorum, dedi adam.

Eliyle de Dobbs ile Barber'in gittiği yönü gösterdi.

— Orası neresi? dedi Dobbs.

— Orası işte. Sizin gittiğiniz.

— Ama nereye gitmek istediğimizi bilmiyorsun ki.

— Biliyorum, dedi kızılderili sakin bir tonla. Petrol kampına gidiyorsunuz. Ben de oraya gitmek istiyorum, belki bir iş bulurum.

Barber ve Dobbs birden rahat nefes aldılar. Adam onlara doğru söylüyordu. Kendileri gibi iş arıyordu sadece. Ve iki arkadaş, onun hiç de hayduta benzemediğini gördüler.

Ama Dobbs en küçük kuşkudan bile kurtulmak istiyordu.

— Niçin yalnız gitmiyorsun? diye sordu kızılderiliye. Niçin bizi izliyorsun?

— Buraya petrol kamplarına giden beyazları beklemek için oturmuştum. Üç gündür de sabahtan akşama kadar buradaydım.

— Yolu kendi başına da bulabilirdin.

— Evet ama, dedi adam, aslanlar ve kaplanlardan çekiniyorum.

— Kaplanlara karşı senden daha çok korunmuş olduğumuzu sanmıyorum, dedi Dobbs.

— Kaplanlar beyazları sevmezler, diye devam etti kızılderili, kızılderililere daha çok saldırırlar. Eğer yanımda beyazlar olursa gelmezler ve beni yemezler.

Korktukları adamın daha büyük bir korku içinde olduğunu öğrenince, Barber ve Dobbs korkularıyla alaya başladılar.

Kızılderili şimdi onlarla birlikte yürüyordu. Yolun durumuna göze bazan arkalarında, bazan yanlarında gidiyordu.

Güneşin batışından az önce bir kızılderili köyüne vardılar. Geceyi kulübelerden birinde geçirmeyi düşündüler. Kızılderililer çok konukseverdir. Ama, burada her biri, yer olmadığı gerekçesiyle onları komşusuna yolluyordu. Kasabada zaten birkaç Kulübe vardı. Sonuncusuna geldiklerinde de aynı cevabı aldılar: Kabul edilmelerine imkân yoktu.

Kızılderili o zaman ürküntülü ve sıkıntılı bir ifade takındı:

— Bundan sonraki kasabaya gitseniz iyi olur, dedi. Büyüktür. Orada herkes sizi rahatlıkla kabul edebilir.

— Mesafe ne kadar? diye sordu kuşkulanan Dobbs.

— Mesafe ne kadar?.. dedi kızılderili. Ha! Uzak değil. En çok iki kilometre. Karanlıktan önce rahatça yetişirsiniz. Güneş de o kadar alçalmadı.

Yola koyulmaktan başka yapacak şeyleri yoktu. İki kilometre yürüdüler. Fakat kasabaya falan rastlamadılar. İki kilometre daha yaptılar. Gene birşey göremediler.

— Nasıl da uyuttu, diye homurdandı Barber. Niçin bizi barındırmayıp bu çöle gönderdiklerini bilmek isterdim.

— Yerlileri tanırım, diye açıklamaya başladı daha az kız-

gın olmayan Dobbs. Ne döndüğünü anlamalıydım. Kızılderililer insanı sepetlemezler hiç böyle. Ama bunlar bizden korktular. Bütün mesele bu. Üç kişiyiz ve bir kez kulübeye girdik mi, bütün ailenin işini görebiliriz.

— Hâlâ anlayamıyorum, dedi Barber. Neden kovdular bizi bu zavallılar? Hiçbir şeyleri yok, bizden bile beter durumları.

— Yine de korktular. Ne yapabiliriz ki? Sonra mal varlıklarını bizden daha başka değerlendirirler. Bir at ya da iki at, bir inek, iki ya da üç keçi onlar için servettir. Hem eşkiya da olabilirdik. Olmadığımız nasıl anlaşılabilir? Bu yoksullar da eşkiyadan çok korkarlar.

— Herşey tamam da, dedi Barber başını sallayarak, şimdi ne yapacağız? İşte çalıların arasındayız ve on dakika içinde karanlık basacak.

— Burada durmaktan başka yapacak şey yok. Gelecek köy pek uzak olmamalı. Bu yolda inek ve at izleri var. Bir saat çeker belki. Ama karanlıkta yolu bulmak imkânsız. Bilmeden yoldan ayrılıp otların arasında kaybolabilir ya da bataklığa saplanabiliriz. Sonra bu saatte köye varsak bile köpekler kafamızı koparır. Bu saatte yatacak yer isteyen üç adam şüpheyi çeker.

Kibritlerin yardımıyla, uzanabilecekleri bir yer bulmak için çevreyi incelediler. Ama yalnız kaktüsler ve başka sivri iğneli bitkiler vardı etrafta. Toprak da her türlü dinlenme ve uyku düşüncesini hayal yapan, her cins böcekle doluydu. Kızılderili de, bu bölgede rahatça dolaşan aslan ve kaplanlardan söz etmişti. Buralı olduğu için de ne söylediğini bilirdi.

Bir süre ayakta durup düşündüler. Sonra bu gereksiz duruştan yorulup uzandılar. Dobbs, Barber'in yanına yattı. Ama daha iki dakika geçmemişti ki kızılderili bir köpek gibi yavaşça ve ihtiyatla ikisinin arasına süzüldü. Ancak böyle iki beyaz tarafından korunduğu zaman kendisini güvenlikte hissediyordu. Kaplan bu üç adam arasından ortadakini seçmezdi elbette. Bir gece için de bir tanesi yeterdi.

Ancak Dobbs ile Barber yatılabilir yerin böylece üçe bö-

lünmesine pek razı olmadılar. Zavallı yerliye sıkı darbeler göndermeye koyuldular. Kısa bir sürede her tarafı morarmasına rağmen, kızılderili hiç direnmeden sakin sakin durdu. Tekme ve yumruk zoruyla atmayı başardılar ama o, uykuya dalacakları zamanı bekledi. O zaman da bir kılıfa girer gibi aralarına süzülmesi için bir tanesinin hafifçe kenara çekilmesi yetti. Bu böylece sürdü, ta ki beyazlar mücadeleyi bırakana kadar.

Barber, birden suratında yürüyen bir hayvan tarafından uyandırıldı. Dikildi, araştırdı. Ama birşey bulamadı. Oturdu. Sürekli olarak çalıları hareketlendiren sonsuz ve garip mırıltıları izlerken korkunç bir korkuya kapıldı. Hiç kuşkusuz, bu gürültü yalnızca büyük boy bir kaplanın yürüyüşünden gelebilirdi. Yeniden adımları duyup yanılmadığına inanınca Dobbs'u şiddetle sarstı:

— Ne var? dedi beriki uykulu uykulu.

— Bir arslan ya da kaplan izliyor bizi. Tam arkamızda.

— Düş görmüşsün, dedi yeni uyanmaya başlayan Dobbs. Bir kaplanın buraya kadar gelip bize saldıracağını hiç sanmam.

O da dinlemeye koyuldu. Karakteristik gürültüyü duyunca irkildi.

— Gece insan geçmez buralarda. Hem o da bizden korkardı. Bu bir hayvan adımları, oldukça ağır.

Kızılderili bu arada uyumadan dinliyor muydu, yoksa yeni mi uyanmıştı anlaşılamadan, ani bir bel hareketiyle ayağa fırladı. Karanlıkta yüzünü görme olanağı yoktu. Korkudan altüst olmuş olmalıydı. Arkadaşları sesini duyunca yüzünün durumunu anladılar.

— Evet, bu bir kaplan, işte, tam yanımızda... derken sesi titriyordu. Üçümüz de mahvolduk. Üzerimize atlayacak. Çalıların ardına gizlenmiş bizi gözlüyor.

Dobbs ve Barber soluklarının kesildiğini hissettiler. Kızılderili kaplanın yürüyüşünü ve korkusunu onlardan daha iyi tanıyor olmalıydı.

— Ne yapmamız gerek? diye sordu Dobbs.

— En iyisi bağırmak ve mümkün olduğu kadar çok gürültü çıkartmak, dedi Barber.

— Hayır, bir işe yaramaz. Kaplan üzerinde etkisi olmaz. Tersine azdırır.

Üç adam soluklarını tutarak dinliyorlardı. Birkaç dakika hiçbir şey duymadılar. Sonra yeniden bir ya da iki adım sesi duydular.

— Ne yapmak gerektiğini biliyorum, dedi Dobbs. Bir ağaca tırmanalım.

— Kaplanlar da ağaca çıkarlar, diye açıkladı Barber aynı boğuk sesle. Kedi gibidirler, iyi zıplayıp atlarlar.

— Yine de en güvenli yer.

Dobbs fikrinde direniyordu. Çevreyi ihtiyatla yoklayarak ilerledi ve birkaç adım sonra bir mahagonriye ulaştı. Düşünerek zaman kaybetmeden tırmanmaya başladı. Kızılderili ne döndüğünü anlayınca, sonuncu olup en altta kalma korkusuyla ağaca atıldı. Dobbs'un ardından hızla tırmandı. Bez çantasını da yanına almayı unutmamıştı.

Barber de tek başına ağacın dibinde durmak istemiyordu elbette. Sonunda o da tırmandı.

Karanlıkta pek kolay olmamakla birlikte, dalların arasında iyi-kötü yerleştikten sonra daha özgür bir soluk aldılar ve durumu daha soğukkanlıca gözden geçirdiler. Meseleyi akıllıca görmeye çalışan Barber, bir gözlemde bulundu:

— Aşağıda, kaplan birimizi yakalayıp götürebilirdi. Burada en azından ağaca tutunabiliriz.

— Evet, tutunabiliriz, dedi Dobbs. Ama bu, kaplanın bir kolumuzu ya da bacağımızı götürmesine engel olamaz.

— O zaman bütün olarak alması daha iyi.

Korkuları azaldıkça yorgunlukları artıyordu. Kızılderili ise yine ortadaydı, üzerinde Dobbs, altında Barber. Böylece güvence altında sanıyordu kendisini. Uyku bastırırsa düşmemek için, herbiri kemeriyle kendisini bir dala bağlamıştı.

Düşler ve kâbuslarla dolu uzun bir gece geçti. Sonunda gün ağardı.

Gün ışığında herşey doğal bir görüntü kazanmış, gecenin korkuları ve düşlerinden birşey kalmamıştı. Toprak, karanlıkta sandıklarından çok daha konuksever görünüyordu onlara.

Ağaçlarından birkaç adım ötede, dallar arasından parıldayan, onlara güven veren suskun bir yeşil alan görüyorlardı.

Tüneklerinden inince toprağa çöktüler ve kahvaltı olarak birer sigara yaktılar. Kızılderili çantasından birkaç kuru tortilla çıkardı ve arkadaşlarına birer tane sundu.

Rahatça oturmuş sigaralarını tüttürüp çöreklerini çiğnerken, yeniden kaplanın adımlarını duydular. Üçü de korkup ayağa fırladı. Bu tür ayak sesini çok iyi tanıyorlardı, sanki kaplan yakın bir akrabalarıymış gibi. On yıl sonra da bugünkü gibi kesinlikle tanıyacaklardı bu sesi, bu adımlar gövdelerinin bütün dokularına o denli işlemişti.

Ama... güpegündüz bir kaplan? – Niçin olmasın? – Üç insanın bu denli yakınında! Biraz olağanüstüydü bu.

Dobbs gürültünün geldiği yöne dönmüştü. Ağaçlar arasından küçük çayırı görmeye çalışıyordu. Kaplan da gerçekten bu çayırdaydı.

Şimdi üçü de onu açıkça görebiliyorlardı. Kaplan otluyordu! Evet, uzun bir iple bir köke bağlı olarak otluyordu!.. Bu bir eşekti!

Kızılderilinin ağzından tek sözcük çıkmadı. Kaplanları tanıyordu. Ve iyice biliyordu ki geceleyin duyduğu bir kaplandı.

Dobbs ile Barber bakıştılar. Onlar da birşey söylemediler, ama kızarmaya başladılar. Sonra da kahkahalar attılar, boğulurcasına.

İlk konuşabilen Dobbs oldu:

— Senden bu olayı kimseye anlatmamanı istiyorum, Barber. Yoksa insan içine çıkacak yüzümüz kalmaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Dün kızılderilinin sözünü ettiği köy yirmi dakikalık yoldaydı. Yerlilerden yiyecek olarak, fasulye, limon yaprakları ve tortilla aldılar. Öğleden sonra geç saatlerde ilk kampa ulaştılar. Dobbs hemen yöneticiye koştu; hiç boş yer yoktu.

— Karnınız aç mı? diye sordu adam.

— Evet, dedi Dobbs. Eğer mümkünse geceyi de burada geçirmek isterdik.

— Sizler için de bir yer bulunur elbet, dedi yönetici, mutfak barakasına doğru bir işaret yaptıktan sonra kulübesine yönelirken.

Kızılderili yanlarından ayrılmadı. Sıkıca izliyordu onları. Mutfağa vardıklarında, bir Çinli olan şef onları inceledi ve mutfakta yemelerine karar verdi. Kızılderiliydi bunun nedeni. Dobbs ile Barber yalnız olsalardı, onları, beyaz işçilere ayrılmış yemek salonuna yerleştirecekti. Oraya bir kızılderili sokmak olanak dışıydı, kızılderilinin ayrı kulübesi vardı.

— Bu heriften kurtulmamız şart, dedi Dobbs iki yudum arasında. Bütün kampları birlikte dolaşırsak birşey tutturamayız.

— Yarın sepetleriz, dedi Barber, keyfini bozmak istemiyordu şimdi.

Biraz sonra Dobbs ile Barber, burada ve komşu kamplarda işlerin nasıl gittiğini öğrenmek için işçilerin yanına vardılar.

— Kötü, dedi uzun boylu bir İsveç'li. Yalnızca ölü kuyular

var. Dördü tuzlu su, ikisi kum dolu, sekizinde ise kilden başka birşey yok. Hepsini yıkıyoruz. Fazla ilerlemeye gerek yok. Güney bölgesinde kazılacak artık. Bu yoldan varamazsınız oraya. Panuco ya da Evano'dan geçip diğer eyalete gitmeniz gerekir.

Bir hangarda, eşeklerin yanında, eski çuvallar üzerinde yatacak yer buldular ve önceki geceden daha rahat bir uyku çektiler.

Sabah, hafif bir kahvaltıdan sonra tekrar yola koyuldular.

— Bu kez, diğer iki kampa varmadan kızılderiliyi başımızdan atmalıyız. Belki orada birşey buluruz, en azından yemek yeriz.

Sonra kızılderiliye dönerek:

— Dinle bakalım! dedi. Artık yalnız ikimiz devam edeceğiz yola. Seni birlikte istemiyoruz.

Korkulu bir bakış belirdi yerlinin yüzünde:

— Senyor, ya kaplanlar?

— Kaplanlarla da tek başına uğraş artık, diye söze karıştı Barber.

Dobbs ekledi:

— Eğer kendiliğinden ayrılmazsan da kötü şeyler gelebilir başına.

Kızılderili, konuşmadan, kararsız, dikildi kaldı orada. İki beyaz artık birlikte gelemeyeceğini söylemişlerdi ona, birşey yapması gerekiyordu.

Dobbs ile Barber uzaklaştılar. Ama kızılderili, efendisinden ayrılamayan kovulmuş bir köpek gibi izledi onları. İki beyaza olan bağlılığı, sadakati ya da benzer bir duygu değildi onu böyle yapmaya iten. İki beyazın petrol kuyularına gittiğini biliyordu. Onlarla birlikte oldukça hiçbir zaman karnının aç kalmayacağına da inanıyordu. Eğer yalnız olursa herhangi bir kampta en ufak bir kırıntı bulamayacağını, hatta ırkdaşlarından bile hiçbir şey alamayacağını biliyordu. Herşeye rağmen kuyulara varmak istiyordu iş bulmak için. Ama oraya tek başına ya da başka başka bir yerliyle birlikte gitmesi hiç güven vermiyordu ona. Ormanın ve çalıların gizlediği korkuları beyazlardan iyi tanıyordu.

Yarım saat kadar yürüdükten sonra Barber dönüp geriye baktı.

— İşte! dedi. Bu kızıl şeytan yine peşimizde.

Dobbs yerden taş topladı, kızılderiliye atmaya başladı. Ama o da taşlardan sakınmakta oldukça ustalık gösteriyordu. Ansızın atsalar bile vuramayacakları bir mesafeye çekildi.

— Bu işin içinden çıkamayacağız, dedi Barber. Ondan kurtulmak için hiçbir çare bulamıyorum.

— Gebermiş bir kedi kadar çaresiziz, diye homurdandı Dobbs ve yerliye bir taş daha salladı.

Tahmin ettikleri gibi, vardıkları ilk kampta, kızılderili de onların peşinden mutfağa süzüldü ve payını aldı. Onu iki arkadaşın ardından içeri girerken gören kamp yöneticisi çok şaşırdı. Dobbs ile Barber ona yerlinin kendilerini nasıl izlediğini anlattılar, ama odam omuz silkti. Kampların arasında peşlerinde bir kızılderili olduğu halde dolaşan iki adam ne işe yarardı ki?

Burada, kampta kızılderiliyi iyi bir pataklayabilirlerdi. Ama özellikle burada yapmaları kötü olurdu. Çünkü dövmeye başladıkları anda yönetici kovardı onları. Ve yeniden açık havada, otlar arasında bir gece geçirmek de..!

Ertesi gün de aynı şey oldu. Kızılderili sürekli olarak arkalarındaydı, ama bu kez menzil dışında kalmaya çalışıyordu. Beyazların bütün söyledikleri karşısında sessiz kalıyordu. Ne yapmalı? Bir kez yapışmıştı işte.

Sonunda iki beyaz bir karar aldılar. Kesin olarak bu bölgedeki kamplarda iş bulma şansları olmadığını görüp en kısa yoldan kente dönmeye karar verdiler. Böylece, kızılderili ile ilişkilerini kesmek için ellerindeki olanağı kullanıyorlardı.

Akşama doğru, kızılderiliye rastgeldikleri Cuauhtemoe kentini buldular. Tam rastlaşma noktasına vardıklarında, kızılderili, kamplara giden yolun kıyısına eski durumunu alarak oturdu. Yolculuğun çabuk bitmesi karşısında hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermedi. Yalnızca petrol kuyularına giden yeni beyazların, yeni kurbanlarının geçmesini beklemek için hazırlık yaptı.

Dobbs ile Barber aynı akşam ırmağın kıyısına vardılar. Öte yana geçmek için çok geçti. Geceyi bu kıyıda geçirdiler. Uzun dalları olan bir ağacın altında yatıp kalkıyorlar yemeklerini de tanker gemilerinden çıkarıyorlardı. Kötü günler oluyordu, yağlı günler oluyordu. Gün oluyordu, hiçbir gemide en küçük bir ekmek parçası bile bulamıyorlardı. Gün oluyordu üç, hatta dört gemide öğle-akşam, tıka-basa yiyorlardı. Tam bir piyangoydu yani.

Ertesi sabah iki yolcu sala binip kente döndüler. Burada olmadıkları birkaç günde hiçbir şey değişmemişti. Bankanın yanında, Emperyal'in köşesinde, petrolün itibarlı kişilerini yemek yediği lokantaların önünde, saatlerce aynı boş hareketliliği sürdüren, iki, üç, altı haftadan beri aynı şeyleri saçmalayan çocukları yeniden gördüler.

Barber, Dobbs'tan ayrıldı ve kaderiyle başbaşa kaldı. Dobbs, bu yolculukta birşey öğrenmişti en azından: Petrol bölgelerinde iş bulma olanakları kentteki kadar kıttı. Bu deneyim de fiyatına değmişti doğrusu. Karşısına çıkan iş olanaklarına iki elle sarılmadığı söylenemezdi artık. Bu olanaklar nerede ortaya çıkarsa orada peşlerinden koşmaktan başka yapılacak birşey yoktu. Petrol tarlalarında da yoktu, burada da yoktu.

Yine de güzel bir sabah vakti Dobbs iş buldu. Bazı makine parçalarını yükleme işiydi bu. Güçtü ve yalnızca üç pezo alıyordu günde. Bu yüzden para biriktirme olanağı da yoktu. Beş gün sonra iş bitmişti. Bir süre sonra Dobbs kendisini, Panuco hattı garına götüren salın yanında buldu. Aceleci tavırlı beş kişinin geldiğini gördü.

Bunlardan kemikli ve tıknaz olanı da orada duran Dobbs'u gördü.

— Hey! diye bağırdı adam. İş arıyor musunuz?

— Evet, dedi Dobbs biraz yaklaşarak.

— Gelin buraya! Çabuk! Size göre bir iş var.

Dobs onun yanında duruyordu şimdi.

— Bir kampın temizlenmesi için bir sözleşme var elimde. Bir kişi eksik kaldı. Ateşlenmiş mi, yoksa malarya mı olmuş ne? Bekleyecek vaktim yok. Onun yerini alabilirsiniz.

— Kabul, dedi Dobbs. Ne kadar veriyorsunuz?

— Günde sekiz dolar veriyorum. Yemek-içmek için bir dolar seksen sent ya da iki dolar düşerim. Daha kesin olarak belli değil. Cebinize net olarak altı dolar kalır. Ha! Ne dersiniz?

— Varım.

Ve daha iki dakika önce günde iki dolarlık bir işin peşinden koşacak aç bir kediye benzeyen Dobbs, şimdi, peşinden gitmeyi kabul ederek kendisinin adama iyilik ettiğini düşünüyordu.

— Yalnız hemen gelmeniz gerekiyor, diye devam etti adam canlı canlı. Olduğunuz gibi. Eşyanızı almaya gidemezsiniz. Panuco treni bir çeyrek sonra kalkıyor, daha ırmağı geçmedik. Haydi! Çabuk olun!..

Ve Dobbs'un kolundan yakalayarak sala doğru sürükledi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Pat Mc Cormick, yani sözleşmedeki adam İrlanda kökenli bir Amerika'lıydı. Pek genç sayılmazdı. Hayatının büyük bir bölümünü Texas ve Meksika'daki petrol bölgelerinde geçirmişti. Delici, pompacı, kontrol memuru gibi teknik sözlüğe dahil bütün işlerde çalışmıştı. Ayrıca hiçbir ad taşımayan işleri de katmak gerekir, çünkü bir petrol bölgesinde söz konusu olabilecek bütün işlerle uğraşmıştı. Son yıllarda ise daha bağımsız olmuştu. Sözleşme yöntemi ile kampların temizlenmesi, hazırlanması işine girişmişti. Kampın yerleşeceği alanı dikkatle inceledikten sonra fiyatını bildirdi. Bu çabuk, akıllı ve kârlı incelemeleri önceki yıllarda kazandığı geniş deneyimlere borçluydu. Bir kampın şu değil de bu bölgede kurulması onun için kesin unsurlara bağlıydı: En yakın demiryolu istasyonu hangi mesafede bulunuyordu; en yakın kentin uzaklığı neydi; kamp kamyon servisiyle en yakın kente bağlanabilir miydi; bölge çalılarla mı kaplıydı yoksa orman ya da çayır mıydı? Fiyatını bildirmeden önce herşeyi bilmek isterdi: Yakında su var mıydı; bölge yerlileri arasından düşük ücretli yardımcı işçiler bulunabilir miydi? Çok yüksek fiyat söylerse, şirket sözleşmeyi başka biriyle yapabilirdi; çok düşük fiyat söylerse de işin sonunda sermayeden yemek vardı. Ama belirtmek gerekir ki Amerikan şirketleri pek cimri değillerdi; eski ya da yeni şartlar sonucu bir fiyat yükselmesinin gereğine inanılırsa, ödemekten çekinmezlerdi.

Panuco'dan sonra, insanlar ve aletlerin bir arada yüklenmiş oldukları kamyonlarla güney eyaletlerine doğru yola koyuldular. Zaten oldukça kötü olan yol bitesiye kadar böylece gittiler. Bundan sonra da çalıların arasında üç mil kadar devam eden bir yol vardı. Bu yol, ancak kızılderili yardımcıların katarlarıyla ilerleyebilecekleri genişlikteydi. Yol, aşağı yukarı yüz metre çapında açık bir alanda sona eriyordu. Şirketin uzman jeologları çeşitli belirtiler sonucu bu bölgede petrol bulunması gerektiğini bildirdiklerinden kamp burada kurulacaktı.

Alanda, iki-üç mil uzaklıktaki köylerden gelmiş yirmi kadar yardımcı kızılderili işe koyulmuşlardı bile. Alanı temizlemeye ve dar yolu ana yola kadar, kamyonların geçebilecekleri şekilde genişletmeye uğraşıyorlardı.

İlk günler yeni gelen altı kişi basit bir çadırın altında yattılar. İki Çinli onların yemekleriyle görevliydi. Malzeme ve aletler, tahtalar, çiviler, vidalar her iki saatte bir gelen eşek ve katır kervanlarıyla taşınıyordu. Bu kervanların sürücüleri de sözleşme sistemine bağlıydılar. Yük başına ücret alıyorlardı. Eğer saat başına para alsalardı kuşkusuz yolun kenarına kıvrılıp bol bol uyurlardı. Alanın ve yolun düzeltilmesi de sözleşme ile yapılıyordu. Böylece bütün bu kişilerin geliri gündelik ücretle olabileceğinden çok daha yüksek oluyordu. Önce beyaz işçilerin yatakhanesi olacak bir baraka kuruldu. Sonra mutfaklar ve yemekhane. Bütün bunlar iki gün içinde halledildi.

Mc Cormick'in grubundaki altı kişiden biri diğer barakaların yapımını yönetme işine verildi. Bu yeni ekip başının emri altında kalabalık bir kızılderili grubu vardı. Diğer beş kişinin yönetimini de bizzat Pat'ın kendisi aldı.

Köpek gibi çalışmak gerekiyordu. Dobbs da ilk kez böyle bir iş yapıyordu. İnsafsız bir güneşin altında, onbeş kilodan fazla çeken kalaslar taşıyordu omuzlarında. Üç gün sonra omuzları berbattı. Boynunun derisi kavrulmuş, parça parça olmuştu.

Kalaslar yerlerine varınca, üzerlerine vidalar için delikler açmak gerekiyordu. Bütün bu işlerde dalga geçmeye yer yok-

tu. Bütün günü işe kullanmak için yemek zamanı bile çok sınırlı tutuluyordu. Saate hiçbir zaman bakılmıyordu. Şafağın ilk ışınından akşamın son güneş kalıntısına kadar didiniyordu herkes. Güneş battıktan sonra bile devam ediliyordu lambaların yeterli olduğu işlere. Elektrik ışığı, bir süre sonra makineler geldiğinde yerleştirildi.

En ustalar, kalasları dikiyor, vidalıyor, yükseltiyorlardı ve kule yükseldikçe başdönmesi yüzünden işin tehlikesi çoğalıyordu. İşçiler dizlerine kramponlar bağlıyorlar ve bunlarla direklere asılı oldukları halde kocaman ağır kalasları, aşağıdakiler vidaları sıkıncaya kadar iki elleriyle ya da kollarıyla kavrayarak dik ve hareketsiz tutmaya çalışıyordu. İşin en zor bölümü de kendi ağırlığıyla bir bayrak direği gibi sallanan uzun kalası dik tutabilmekti. Bu arada tahtaya yerleştirilmiş vidalar kendilerini bekleyen deliklerle karşı karşıya geliyor, yerlerine geçiyor ve sertçe sıkıştırılıyorlardı. Bu adamlarda bir maymun çevikliği olması gerekirdi, işi bozup düşmemeleri için.

Kule bitince büyük delme aletini ve filtreyi kaldırıp indirecek kablolar da yerleştirildi.

İşin çoğu bitmiş oluyordu böylece. İnşaatlarda ise sıra makine odalarına gelmişti. Sonra da araçlara hangarlar ve depolar.

Bu arada yol da bitmişti ve ilk kamyon demiryolundan başlayarak bütün yolu kesintisiz aşmayı başarmıştı.

Üç mil kadar ilerde küçük bir ırmak akıyordu. Bu ırmakla kamp arasında su yolları yapıldı. Ve kıyıya, bir baraka içinde bir moto-pomp yerleştirildi. Böylece şimdiye kadar kampa eşek sırtında gelen su, artık doğrudan doğruya depolara doluveriyordu.

O sırada güçlü bir traktör buhar makinesini getirdi. Bir gün sonra da kazanı. Bu ikinci seferde traktörün homurtuları, sızlanmaları bir saatlik yoldan duyulmuştu.

Ertesi günü kocaman tahta tekerlekler getirildi. Arkasından da dinamo. Bağlantılar kuruldu ve birkaç hafta öncesine kadar yaratıldığı günkü kadar el değmemiş durumda yalnızlığa

terk edilmiş bu köşe, gece kavramını yok eden elektrik ışığı sayesinde parıldamaya başladı. Bitkilerin eski sakin yaşantıları kalmadı ve yapay ışınların eriştiği her yerde zayıflamaya başladılar.

Yüksek tepelerde, her sabah lambaların çevresine yığılmış binlerce böcek ölüsü yatıyordu.

Sabah-akşam koruyu dolduran makine gürültüsü bölgenin eski sakinlerini kaçırdı. Bunlar, yaşantılarını başka eyaletlerde sürdürmek için göç etmek zorunda kaldılar. Sonra da gerçek petrolcüler geldiler. İnşaatçıların ve kamp kurucularının görevleri bitmişti. Yeni bir iş beklemek üzere kente dönüyorlardı. Bu yeni iş üç gün sonra çıkabileceği gibi, altı hafta sonra da çıkabilirdi. Altı hafta sonra hâlâ bekliyor da olabilirlerdi. Petrol işi zar oyunu gibidir. Bir kampa onbin, yirmibin ya da yüzbin dolar yatırılır, kazılır, kazılır ve petrol yerine sadece su, kum ya da kil bulunur ve koru tekrar eski sahiplerine devredilir. Onlar da öyle çabuk sahiplenirler ki ertesi yıl hiçbir insan izine rastlanamaz.

Petrol işi bir şans oyunudur. İnsan kendini bile kaybedebilir, ama beşbin koyup beşyüzbin dolar da kazanabilir. Bu nedenle petrolle uğraşanların tümü bugün zengin, yarın yoksuldur. Ormana gömülüp haftalarca, aylarca çalışırlar. Ve bu sert çalışmanın karşılığı olarak aldıklarını da kentte üç günde çarçur ederler. Ama ileriyi görüp iktisadi davrananların durumu da daha iyi olmaz. İş beklerken, son pezoları da gidene kadar sürekli iş beklerler. Sonra da Emperyal'e, Louisiane'a ya da Shouthern'e inip bankaya girip çıkanlara avuç açarlar. Nasıl damar bulmak şans işiyse, iş bulmak da aynı şeydir petrol ülkelerinde.

Dobbs için de böyle olmuştu. İş onu bulmuştu durup otururken.

— Bizim para işi ne oldu? diye sordu bir gün Pat'a.

— Ne oluyor yani? Tabii ki paranızı alacaksınız. Canımı sıkıp durmayın. Paranızla kaçacak değilim ya!

Sonra ekledi:

— Peki, size yüzde otuzunu veririm.

— Gerisi?

— Bilmiyorum! Ben de paramı almadım daha!

Dobbs kazandığı paranın yüzde otuzunu aldı. Diğerlerinin çoğu hiçbir şey alamamışlardı. En çok diretenler yüzde kırkını ya da ellisini alabiliyorlardı ancak. Sözleşmelerini yeniletmek umuduyla Pat'ın merhametine sığınan iki kişi de yüzde beş aldı yalnızca. Bunu bile önünde ağlaşıp yiyecek ve yatacak parası ödeyecek paraları olmadığını anlatarak alabildiler üstelik.

— Bu köpeğin parasını alıp almadığını bilmek isterdim, dedi Dobbs kendisi gibi para bekleyen Curtin'e.

— Bir bilsek! diye cevapladı Curtin. Şirketler de katı davranır para ödemede, üstelik bu ara işleri iyi gittiği için çok para harcıyorlar.

Bütün bir hafta Dobbs da, Curtin de McCormick'e rastlayamadılar. Evinde bulunmuyordu. Sonunda bir gün yolda gördüler.

— Çabuk yakalayalım! diye bağırdı Curtin.

Ve hemen fırladı. Dobbs da bir anda yanına geldi. Curtin, McCormick'i gömleğinin kolundan yakaladı.

— Paramız nerde, köpeoğlu köpek? Çabuk ver, yoksa parça parça edeceğiz seni!

Yumruklarını sıkmış bağırıyordu.

— Çabuk ola, vakit geçirme! diye atıldı Dobbs. Üç haftadır bekliyoruz.

— Sakin olun, dedi Pat alçak sesle ve onları bir bara sokarak garsona üç "habaneros" getirmesini söyledi.

— Bari şunu sakin sakin içelim. Bakın, burada gelecek hafta için yepyeni bir sözleşmem var, hemen ardından da bir tane daha. İlki Amatlan, ikincisi Corcovado için. İkisine de alacağım sizleri. İyi işçilersiniz. Sizin gibi çocuklarla çalışmayı severim. Şerefinize!

Bardağını kaldırdı ve onlarınkilerle tokuşturdu. Üçü ırden içtiler. Sonra Curtin konuştu:

— Bizi böyle yağlaman iyi, ama parasız çalışmayız. Paramız nerde?

— Daha almadım, çek vize edilmedi.

Ve ardından hemen barın sahibine seslendi:

— Üç büyük "habaneros" daha!

— Bana bakın! dedi Curtin sabırsızlıkla. Bizi alkolle tavlayıp uyutacağınızı sanmayın sakın!

— Sizi tavlayıp uyutmak mı? Ben mi? Yanlış düşünüyorsunuz!

— Doğru ya da yanlış, birşey fark etmez, dedi Dobbs. Paramızı istiyoruz, fazla bile konuştuk. Parayı vermezseniz, yeni bir sözleşme sunmanız da bir şey değiştirmez.

— Pis köpek! Paramız nerde? diye bağırdı birden Curtin.

Bir anda delirmişti sanki. Belki de alkolün onun üzerindeki etkisi Pat'ın umduğundan çok değişik olmuştu.

—- Fakat, kaç defa söyledim size, daha parayı almadığımı.

O an Curtin onu boğazından yakaladı ve sarsmaya başladı:

— Çabuk parayı çıkar! Şimdi! Burada! Yoksa kafanı kıracağım!

— Sakin olun beyler, sakin olun, diye karıştı barın sahibi.

Fakat kavganın nedeni üzerine hiçbir bilgi almadı. Barın üzerindeki bardak izlerini sildi ve bir sigara yaktı. Pat güçlü kuvvetliydi. Ama Curtin de çok kızmıştı. Dobbs yardıma gelir gibi yaklaştı. Pat kurtulmayı başardı ve bir adım geri çekildi:

— Hayduttan başka birşey değilsiniz! Öğrenmek istediğim de buydu işte. Bundan sonra sizin gibi adamlarla sözleşme yapacağıma kolumu keserim daha iyi. Alın paranızı ve bir daha gözüme gözükmeyin!

— Bunun için sizden izin alacak değiliz, dedi Curtin.

Pat elini pantolonunun cebine soktu ve bir avuç buruşuk kâğıt para çıkardı.

— İşte sizin paranız, dedi Dobbs'a.

Bir anda sayıvermişti vermesi gerekli miktarı. Her ikisine de ne kadar borçlu olduğunu kuruşuna kadar ezbere biliyordu. Parayı Dobbs'a doğru itti, Curtin'in parasını da sallayıp önüne attı.

— İşte, dedi cansıkıcı alacaklılardan kurtulan kişiler gibi. Artık bu hikâyeyi bitirin lütfen! Siz paranızı aldınız, ben de sizin gibi müşterilerle iş yapmamaya dikkat edeceğim artık.

İçkiler için barın üzerine üç pezo attı ve sanki kendisine büyük bir hakarette bulunmuşlar gibi iki adamı öylece bırakıp gitti.

BEŞİNCİ BÖLÜM

— Neden Cleveland'da kalıyorsun dostum? diye sordu Dobbs, Curtin'le gezinirken. Gecede en az üç pezo ödüyorsun.

— Dört, diye düzeltti Curtin.

— Benimle Oso Negro'ya gel, gecesi elli centavos, diye öğütledi Dobbs.

— Orası da çok iğrenç.

— Keyfin bilir. Paran kalmayınca sen de bütün arkadaşlar gibi Oso Negro'ya düşersin. Ben biraz para arttırmak istiyorum. Ne zaman yeni bir iş bulacağımızı Allah bilir artık. Yemekleri de her zamanki gibi elli centavosa "Chink" de yiyeceğim.

Alandaki kuyumcu La Perle'nin parıldadığı köşeye varmışlardı. Bir süre burada durdular ve camın ardındaki güzelliklere baktılar. Altın ve mücevherler parıl parıldı. Bir tacın fiyatı onsekizbin pezo idi. Tek söz söylemeden, sergilenmiş mücevherlerin karşısında büyülenmiş gibi duruyorlardı. İçlerinden karşılarında duran parayı hesaplıyorlar ve bu kentte oturanlardan, bu hazineleri satın alabilecek güçte birkaç kişinin sahip oldukları servetleri düşünüyorlardı.

Belki de kafalarından petrolü çıkarabilecek tek şey bu yığını seyretmeleriydi. Çünkü burada yaşayan bir kişi için yalnız petrol vardır ve yaşama olanağını yalnız o sağlar. İnsan ister çalışsın, ister ticaret yapsın, her zaman petrolle ilgilidir.

Sırtlarını büyük cama yasladılar ve sıkıntıyla alanı seyret-

meye daldılar: Uzakta gemilerin direkleri görünüyordu. Bu görüntü her ikisine de yolculukları, hiç bilmedikleri ülkeleri ve alışılmamış gelir kaynaklarını hatırlattı.

— Ne bekliyorsun Curtin? diye sordu. Dobbs bir süre sonra. Dolaşıp duruyoruz ve bekliyoruz sadece! Bitsin artık, çıldıracağım yoksa! Para gidip duruyor, bir sabah gene meteliksiz uyanacağız. O zaman eski hikâye yeniden başlayacak: Dilencilik, şu kampta bir gece, ötekinde başka bir gece geçirmek... Ciddi olarak başka birşey yapmayı düşünüyorum. Tam zamanı bunun, hâlâ paramız var çünkü. Bu da uçarsa tekrar tuzağa düştük demektir.

— Benim de üçtür aklıma geliyor, dedi Curtin. Fakat tasarı namına birşey yok kafamda. Altından başka bir olanak da bilmiyorum.

— İşte! diye bağırdı Dobbs. Ben de bunu düşünüyordum. Bunun gibi bir ülke bulunmaz, altın ve gümüş topraktan çıkarılmayı bekliyor burada.

— Karşıya geçip şu sıraya oturalım, dedi Curtin. Sana birşey söyleyeyim mi, ben bu ülkeye petrol için değil, altın için geldim. Altın aramaya gidebilmek için yeterli parayı bulmak için çalışıyorum. Bir sürü alet gerekli. Sonra para kazanmadan önce üç-dört ay geçinebilmeli insan. Ve nihayet boşuna yorulmuş olabilir, hiçbir şey de bulamayabiliriz.

Dobbs, Curtin'in devam etmesini bekliyordu. Fakat o ekleyecek birşey yokmuş gibi sustu. O zaman Dobbs konuştu.

— Bu o kadar büyük bir risk değil. Buralarda dolaşıp iş beklemek de aynı derecede riskli. Biraz şans olursa ayda üçyüz dolar kazanabilir insan, hatta daha fazlasını! Tabii ki kürekle toplanabilecek kadar çok değil altın. Fakat altın olmazsa gümüş de bulabilir insan. Gümüş yoksa, bakır ya da kurşun. O da yoksa değerli taşlar. Hiçbiri olmazsa araştırma iznini satın alabilecek ve ortak olunabilecek bir şirket çıkabilir. Bir kez olsun yüreğim rahat etsin istiyorum.

Başka şeylerden konuştular.

Altına gelince hiç de o kadar bol değildi ülkede. Herkes bunu düşünüyor ve birşeyler tasarlıyordu. Ama ancak onbinde

biri biraz yük tutabiliyordu. Çünkü bu iş tavşan avı kadar basit değildir. Ülkede işletilen gümüş ve değerli maden ocakları, altın arayan ama bulduğuyla yetinen kişiler tarafından bulunmuşlardı. Bu tür maden ocağı sahiplerine altının getireceğinden çok daha fazla servet getirmişlerdi. Elektrik sanayi geliştikçe bakırın değeri artıyordu.

Şimdiye kadar hiç kimsenin yeni bir düşüncesi olmamıştır. Her yeni düşünce başka adamlardan çıkmış binlerce farklı düşüncenin billurlaşmasından doğar: Birden birisi doğru sözcüğü ve bu yeni düşüncenin tam ifadesini bulur. Ve bu sözcük söylendiği anda yüzlerce adam uzun süredir bu düşünceye sahip olduklarını anımsarlar.

Bir adam bir tasarı hazırlamaya ya da belli bir kuruluşa düşünmeye başlarsa çevresindeki bir çok kişinin aynı ya da çok benzer bir tasarıları olduğuna emin olmalıdır. Bu nedenle kitle hareketleri bir yangın gibi yayılırlar. İşte öykümüzde de böyle olmuştur.

Curtin bir gece daha Cleveland'da kalmak ve ertesi gün Oso Negro'ya taşınmak istiyordu. Dobbs odasına döndüğünde üç Amerika'lı buldu. Diğer yataklar bugün boş gibiydi. Yeni gelenlerden biri yaşlıca ve kır saçlı biriydi. Dobbs girince konuşmalarını bir süre kestiler. İhtiyar yataktaydı, diğerleri de kendi yataklarına uzanmışlardı. Dobbs soyunmaya başladı. Önce bu adamların ne konuştuklarını anlamadı. Sonra yaşlısının diğer ikisine altın arayıcılık deneyimlerini anlattığını farketti. Bunlar ABD'de bu toprağın zenginliği üzerine inanılmaz şeyler duyup altın aramaya gelmişlerdi.

— Altın büyülü bir maddedir, diyordu yaşlı Howard. İstediği kadarını, hatta daha fazlasını bile bulabilir insan. Taşımayacağı kadar çıkarabilir. Herşeye rağmen daha fazlasını toplamak ister. Ve bu umutla iyi ile kötü arasında bir ayırım yapamaz olur. Yola çıkarken otuzbin dolarla yetineceğine dair söz verir kendi kendine. Birşey bulamazsa yirmi, on, hatta beşbine bile razı olacak duruma gelir. Ama eğer birşeyler bulursa, başta istediği otuzbin yükselir, yükselir, elli, yüz, ikiyüz bin dolar

olur. Sonra her yönden bir sürü zorluk sarar insanın çevresini ve gözünü bile kırpamaz olur.

— Sizi temin ederim ki ben şeytana uymam, dedi diğer iki kişiden birisi. Yemin edebilirim! Onbin dolar ve bu iş bitti! Bitti! Ayaklarımın altında yarım milyon yatsa bile bit-ti! Bir kuruş fazlasını istemem.

— Başından geçmeyen inanmaz, dedi Howard. Bir kumarhaneden istediği zaman çıkabilir insan. Ama altına öyle bir yapışır ki, hiçbir şey onu kurtaramaz. Alaska'da, Kolombiya'da, Avustralya'da, Montana'da, Colorado'da altın aradım ve buldum! Yükümü iyi tutmuştum. Şimdi görüyorsunuz işte Oso Negro'da sürünüyorum. Son ellibin dolarımı petrolde kaybettim. Eski dostlarıma yanaşıyorum bazan yolda, birşeyler koparmak için. Belki bu ihtiyar halimle şimdi bile yola koyulabilirim. Ama ilk yatırımları karşılayacak param yok. Sizin böyle iki kişi gitmeniz de iyi. Yalnızlığa dayanabilirseniz. İkiden çok olunca ölüm çıkıyor ortaya. Hele bir düzine olursanız, adam başına düşen pay azalır, kavgalar ve cinayetler katılır oyuna. Ortada birşey yokken arkadaşlık iyidir, ama külçeler arttıkça arkadaşlık düşmanlığa dönüşür.

İhtiyarın ağzından dökülen altın avı öyküleri böylece sürdü gitti. Bu tür öyküleri, Oso Negro'nun konukları en heyecanlı aşk öykülerine yeğ tutarlar. Eski bir altın arayıcısı böyle anlatmaya koyulursa, istediği kadar devam eder; kimse uyumaz ya da "Susun, uyumak istiyorum!" diye bağırmaz. Eğer birisi dinlenmeye hakkı olduğunu bu biçimde belirtmeye kalkarsa, kavga çıktı demektir. Çünkü anlatıcı kendi konuşma hakkının en az diğerlerinin uyuma hakkı kadar olduğuna inanır. Hoşlanmayan kimse varsa istediği yere çekip gitmekte özgürdür. Arabaların homurtusu, gidip-gelen, gülen, şarkı söyleyen, konuşan ve dövüşen insanların gürültüsü yüzünden uyuyamayan kişi yolculuğa çıkmamalı, hele bir handa hiç gecelememelidir.

— Mexico'daki Yeşil-Su maḍeninin öyküsünü bilir misiniz? diye sordu Howard. Bilmezsiniz herhalde. Ben, orada bulunmuş olan Harry Tilton'u tanırım, ondan dinledim. Bölgede

elli kişilik bir arayıcı topluluğu vardı. Kör gibi gitmiyorlardı tabii ki. Vadide, daha önce kızılderililer tarafından işletilmiş zengin bir damarın varlığından söz ediliyordu. Daha sonra İspanyollar korkunç işkencelerle bu sırrı elde etmişlerdi. Madenin yanında, kayalar arasında küçük bir göl vardı. Suyu yakut yeşiliydi. Madenin adı da buradan geliyordu: Minal del Agua Verde. Olağanüstü zengin bir madendi bu, eğilse saf altın toplardı insan. Ama İspanyolların söylediğine göre kızılderililer madeni lanetlemişlerdi. Çünkü onunla ilgilenenlerin tümü ölmüştü: Kimisini yılan sokmuştu, kimisi de ateşten ya da bilinmeyen hastalıklardan. Sonunda bir gün maden kayboldu ve onunla ilgilenenlerden hiçbiri ortalıkta görünmedi. Onlardan hiçbir haber alınamaz olmuş ve her türlü ilişki kesilmişken, İspanyollar bölgeye bir araştırma grubu gönderdiler. Maden harita üzerinde gösterilmişti, ama hiçbir şey bulunamadı. Oysa çok kolaydı. Belli bir yerden, karşıdaki üç sivri tepeyi aynı çizgi üzerinde görmek gerekirdi. O zaman doğru yolda olunurdu. Ve, çok değişik bir biçimde olan bir dördüncü tepe diğer üçüyle belli bir açı oluşturduğunda, madene o kadar yakın olurdu ki insan, görmemek olanağı yoktu. Ama aylarca süren araştırmalara rağmen ne altın, ne de göl bulundu. Bunlar 1762 yılında oluyordu. Bu işlerle ilgilenen kişilerin belleğinden hiç çıkmadı bu maden. Amerika'lılar Mexico'yu ele geçirince yeniden işe girişmeye hazır kişiler çıktı ortaya. Çoğu geri dönmedi. Geri dönenler ise boş araştırmalar ve kayalık vadideki gezintiler sonucu yarı deli durumdaydılar. 1886'ya doğru yeniden başlandı. Elli kadar adam gitti. Ellerinde eski İspanyol haritalarının kopyaları vardı. Dört tepeyi bulmak kolaydı. Bunlara göre yönlerini çizdiler, ama birşey göremediler. Üçer kişilik gruplar halinde sağı, su kazıp karıştırdılarsa da madenin izine rastlayamadılar. Yiyecekleri azalıyordu ve hâlâ bir sonuca ulaşamamışlardı. Bir akşam üzeri gruplardan birisi akşam yemeğini hazırlıyordu. Ateş yanıyordu, ama kahve bir türlü pişmiyordu. Çünkü çok sert esen rüzgâr tencereyi soğutuyordu. Adamlardan biri daha derin bir ocak kazmaya başladı. Birbuçuk adım kadar kazmıştı ki, bir kemik buldu. Dikkat etmeden kenara at-

tı ve çukurun içinde ateşi yaktı. İşçiler yemek için oturdukları zaman bir tanesi dalgınlıkla kemiği aldı ve kuma gelişigüzel çizmeye başladı. Birden yanındaki atıldı:

"Bakayım bir şu kemiğe!"

Bir süre inceldikten sonra:

"Bu bir insan kolu kemiği," dedi. "Nereden çıktı?"

Çukuru kazmış olan nasıl bulduğunu anlattı.

"Demek ki burada bir iskelet var. Tek başına gelemez ya bu kemik buraya."

Gece olunca yataklarına girdiler. Ertesi sabah kemiği bulan adam – ona kısaca Bill diyeceğim, çünkü gerçek adını bilmiyorum – yani Bill konuştu:

"Bu kemiğin bulunduğu yerde bir iskelet gömülü olmalı. Bu gece çok düşündüm..."

"Çok basit! Burada bir adam öldürülmüş ya da açlıktan ölmüş," dedi birisi.

"Olabilir," diye devam etti Bill. "Burada çok insan gezinmiş, ama bu varsayımın bir devamı var. Bana öyle geliyor ki belli bir zamanda burada, bir kum fırtınası, zelzele, çöküntü ya da bu tür birşey herşeyi örtmüş. İspanyollar da bir daha görülmediğine göre demek ki onlar da örtülmüş. Madenin yakınında idiler onlar da. Bu kemik bizden önce gelenlerden birisine ait olabileceği gibi kayıp İspanyollardan birine de ait olabilir. Eğer böyle ise iskelet de uzakta değildi, belki de madeni bulmak üzereyiz. Ocağın yanını kazsak iyi olur herhalde."

Kazdılar ve gerçekten parça parça bütün iskeleti çıkardılar. Çevreyi araştırdılar ve bir ikincisini buldular, aynı yönü izleyince de bir üçüncüsünü. Öyle ki çöküntü çizgisi üzerinde ilerledikleri kesindi. Biraz sonra aletleri de buldular, sonra da önceden çıkarılmış altın parçalarına rastladılar.

"Madeni yakaladık," dedi Bill. "Peki, şimdi?"

"Diğerlerini çağıralım," dedi öteki.

"Senin aptal olduğundan hep şüphelendim," dedi üçüncüsü. "Ama bu derece olduğunu bilmiyordum. Susacağız ve birkaç gün diğerleriyle birlikte ilerleyeceğiz. İki-üç hafta sonra da yalnız üçümüz geri dönüp madeni açacağız."

Diğer ikisi de bu öneriyi kabul ettiler ve iyi aletler elde edebilmek için birkaç altın külçesini alıp giysilerinin içine soktular. Sonra da bütün bulduklarını dikkatlice sakladılar. Tam bitirmişlerdi ki bir başka grup çıkageldi. Yeni gelenler karışmış toprağı kuşkuyla incelediler.

"Neler yapıyorsunuz sizler bakalım? Eğlenceye bizi katmaya niyetiniz yok galiba?"

Bizimkiler de hiçbir şey çıkarmadıklarını, arkadaşlara bir şaka yapmak istediklerini söyleyerek kendilerini savundular. Küfürler yükselip rüzgâr tarafından yayılınca uzaktaki iki grup da gelip onlara katıldı. Oysa iki grup diğerlerini bertaraf edecek bir anlaşma yapmak üzereydiler. Sonuncuların ani baskını herşeyi ortaya çıkardı. İkinci grup da birden birinciden ayrıldı ve onu ihanetle suçlamaya başladı. Son grubu çağırmak üzere bir adam gönderildi. Herkes tamamlanınca da toplantı başladı. Dönekllik edenlerin asılması kararlaştırıldı. Öyle de yapıldı. Hiç karşı çıkan olmadı. Çünkü üç mahkûmun payını da aralarında bölüşeceklerdi. Yeniden işe koyuldular ve müthiş bir serveti gün ışığına çıkardılar. Ama bir süre sonra o kadar az yiyecekleri kalmıştı ki, beş adamı yiyecek almaya göndermeleri gerekti. Bana bunları anlatan Harry Tilton ise kazandığını yeterli bularak bu beş adamla birlikte dönmeye karar vermişti. Payını aldı ve gitti. Altınına karşılık banka kendisine yirmibeşbin dolar verdi. O da bununla bir çiftlik alıp yerleşti. Diğer beş adam at, iyi aletler, bol yiyecek aldılar, madenlerini tescil ettirdiler ve geri döndüler. Madene döndüklerinde kampın yakıldığını gördüler. Altına dokunulmamıştı. Gayet açık olan izler korkunç bir mücadele olduğunu ortaya koyuyordu. Ölüleri gömdüler ve işe devam ettiler. Üç-dört gün geçmişti ki kızıldereliler yeniden geldiler ve onların da işini gördüler. Bu zavallılardan yalnız bir tanesi ağır yaralanmış, ölmemişti. Kendine gelince sürünerek ilerledi, günlerce, belki de haftalarca, orası belli değil. Sonunda bir çiftçi onu bulup evine götürdü. Yaralı, olayları anlattı, ama yeri tam olarak tarif edemeden öldü. Çevredeki çiftçiler bu madeni bulmayı kafalarına koydular. Haftalarca sonuç vermeyen araştırmalar yaptılar. Kuzey devletlerin-

den birine yerleşmiş olan Harry Tilton bütün bunlardan habersizdi. Geçmişi düşünmeden mutlu bir yaşam sürüyordu çiftliğinde ve eski arkadaşlarının zengin olduklarını sanıyordu. Boşboğaz bir adam değildi. Ayrıca birkaç kez servetini madenlerde yaptığını söylemiş olsa bile böyle şeyler o kadar yaygındı ki kimse şaşmazdı. Gidişini izleyen olaylardan anormal olanları sezdirmeyip sıradan olayları anlattığından ünlü maden tamamen unutuldu. Ama Tilton'un biraz çabuk servet yaptığı söylentisi yayılmaya başlamıştı. O da inkâr etmiyordu zaten. Buradan da bu servetin çok zengin ve bol bir kaynaktan geldiği sonucu çıkarıldı. Şanslarını denemek isteyenler, oraya gidebilmeleri için bir plan yapmasını istediler ondan. O da razı oldu. Ama otuz yıldan fazla süre geçmişti aradan, anıları açık ve kesin değildi artık. Bu plana göre hareket eden gruplardan birinde idim ben de. İşaret tepelerini bulduk, ama madene benzer hiçbir şeye rastlayamadık. Belki yeni bir çöküntü ya da zelzele olmuştu, belki de kızılderililer bütün izleri yok etmişlerdi. Bölgelerine kimseyi istemiyorlardı. Altın hırsı yüzlerce adamı çekmişti oraya ve bu adamların varlığı, bölgeyi alt-üst etmiş kızılderililerin varlığını tehdit eder duruma gelmişti. Evet, işte böyle bir iş üzerine düşerse zengin olur insan. Ama bütün yaşantı boyunca hiçbir şey bulamadan aramak da var. Diğerleri gibidir bu iş de. İnsan bir iş bulur ve biraz da şansı olursa, kendi altın madenine kavuşmuş demektir. Ama ne kadar ihtiyar olursam olayım, altın aramaya gitmeyi şimdi önerseler giderim. Ama her işte olduğu gibi sermaye gerekiyor bunda da.

Bu öyküde coşturucu ya da şevk kırıcı birşey yoktu. Doğruydu, ama peri masalını andırıyordu. Altını isteyen onu aramadılar. Dobbs da bir çakısı olsa bile altın aramaya karar verdi. Kiminle gidecekti? Yalnız mı, Howard'la mı, Curtin'le mi, yoksa ikisiyle mi?

ALTINCI BÖLÜM

Ertesi sabah Dobbs, Curtin'e Howard'dan duyduklarını anlattı. Curtin onu sessizce dinledi. Bitirdiğinde:

— Bütün bunlar doğru olmalı, dedi.

— Tabii ki doğru! Niçin uydurma olsun ki?

Dobbs serüvenin gerçekliğinden kuşkulanmayı kabul edemiyordu. Curtin'in sözlerindeki tereddüt bile onu etkiledi. Söz konusu olaylar, güneşin doğuşu ve batışı kadar doğalmış gibi geliyordu ona. Curtin'in kuşkusu bile kamçılıyordu onu.

— Uydurma olduğunu söylemedim, dedi Curtin. Böyle şeylerden söz eden gazetelerde buna benzer yüzlerce olay okudum. Bazı ayrıntıların gerçek dışı gözükmesine rağmen, bu öyküde gerçeğin payı büyüktür. Özellikle üçünün diğerlerini elemeye çalışmaları durumu.

— Doğru! dedi Dobbs. İşte altının laneti bu.

Bu sözleri söylüyordu ama, kendisi de farkındaydı ki bir saat öncesi olsaydı böyle konuşmazdı. Çünkü altına sahip olma ile lanetlenme arasındaki ilişki aklına gelmezdi. Curtin'in mantık çizgisi aynı yolu izlememişti, belki de Dobbs gibi bir kuşku ile karşı karşıya kalmadığından. Dobbs'un düşünce çizgisi, şimdi hiçbiri farketmeden iki adamı karşı karşıya düşürmüştü. Düşünce dünyasında bir kopukluk olmuştu sanki? Artık kaderlerinin niteliği farklılaşıyordu.

— Altının laneti mi? dedi Curtin. Bu işte lanetlenme kadar kutsanma da söz konusudur. Bu da altına sahip olana bağ-

lıdır. Bir serseriye bir avuç taş ver, serserilik yapmak için kullanır.

— Altının, kendisine sahip olan kişide geliştirdiği tek erdem hırstır.

Dobbs bu anlayışa nasıl vardığına şaşıyordu. Kendisine bile yabancı geliyordu bu düşünce tarzı, ama sadece Curtin'e cevap vermek için böyle konuştuğunu söyledi kendi kendine.

— Budalaca bir şey bu söylediğin, dedi Curtin.

Sözlerine, Dobbs'u, bu değişmeyi beklemiyormuş gibi şaşırtan dostça bir biçim vermişti bilinçsizce.

— Sonuç şuna varıyor, dedi Curtin. Altını elde eden kişi onu sırf altın diye mi, yoksa belirli bir amaca varmasını sağlayacak bir araç diye mi istemiştir? Orduda da öyle subaylar vardır ki silahların iyi silinip silinmediğine korkunç dikkat ederler, çalışacak durumda olup olmadıklarını fark etmezler bile. Altın da kendi başına gerekli bir madde değildir. Birisini çok altınım bulunduğuna dair ikna ettiğim zaman elde ettiğim sonuç, gerçekten çok altınım bulunduğunda elde edeceğimden farklı değildir. İnsanları bu kadar değiştiren şey altın değil, onun verdiği güçtür. Altını gördüklerinde ya da adını duyduklarında bile tahrik olmalarının nedeni de budur.

Dobbs üzerinde oturdukları sıranın arkalığına iyice yaslandı. Havaya baktı ve karşı evierden birinin damında telefon telleri yerleştiren iki işçi gördü. Öyle tehlikeli bir şekilde sarkmışlardı ki her an düşebilirlerdi. "Günde dört ya da dörtbuçuk pezo için boynunu ya da kemiklerini kırma tehlikesi," diye düşündü. "Petrol kulelerindeki de aynı şey, ama biraz daha çok kazanıyor insan. Ne biçim kötü bir hayat yaşıyor bu işçiler!" Sonra bu düşünceleri kafasından uzaklaştırarak sordu:

— Sen de o üç vatandaş gibi, bütün altını kendine saklamak için arkadaşlarına ihanet eder misin?

— Şimdiden söylenmez bu, diye cevap verdi Curtin. Önünde bir altın yığını ve elinde diğerlerini atlatma olanağı bulunduğunda nasıl davranacağını şimdiden söyleyebilecek bir insan olacağını sanmıyorum. Her insan önceden düşündüğünden farklı hareket eder gibi geliyor bana.

Dobbs hâlâ telefonculara bakıyordu. Farkında olmadan da, içlerinden birinin düşmesini istiyordu, çevredeki bütün tek düzeliğin yok olması için. Ama işçilerden birisi olsun düşmeyince, kötü oturuşu yüzünden omuzlarının ağrıdığını fark etti. Dik oturdu ve bir sigara yaktı. Dumana bakarak konuştu:

— Ben Tilton gibi yapacağım, en doğrusu bu. Küçük bir servet edinince eyvallah baylar! Diğerleri ben yokken dövüşsünler diledikleri kadar.

Curtin cevap vermedi. Bu konuda söylenebilecek herşeyi söylemişlerdi. Başka şeylerden konuştular. Öğleden sonra ırmakta yıkanmaktan dönerken, elli centavos tramvay parasını kurtarmak için o uzun yolu yürüyorlardı. Yeniden altın meselesi çıktı ortaya. Hiçbir zaman doğru dürüst karınları doymamış olduğundan ve her zaman rahat bir yatağın, bir bardak soğuk suyun özlemini çektiklerinden, düşünceleri ister istemez altının çevresinde dolaşıyordu.

Düşleri, yaşama koşullarında bir değişme idi. Bu değişme de belli bir kazançla gerçekleştirilebilirdi. Kazanç altın ile özdeşleşiyor ve kafalarında gitgide güçleniyordu. Umulmadık hazinelerle dolu bir ülkede bulunuyorlardı. Altın parlıyordu. Sürekli, önlerinde, özellikle gözlerini yumdukları zaman. Belki de yakıcı asfalt, sıcak toz ve güzel evler bu denli sabırsız kılıyordu onları. Düşünceleri dönüp dolaşıp altına geliyordu. Altın, taze içki, bol yemek ve riviera alanındaki güzel daire demekti. Altın, Amerikan bankasının kapıları önünde petrol krallarından bir pezo ya da birkaç saatlik iş koparmak için süregiden bitmez tükenmez bekleyişlere son verecekti. Herşey böyle süremezdi artık.

Hareketsiz üç gün geçti. Böyle üç ay daha geçirebilirlerdi ama Dobbs patladı:

— Tamam artık! Altın ülkesine gidiyorum! Yalnız olsam da gideceğim. Burada gebermekle, dağda gebermek arasında bir fark yok benim için.

— Ben de aynı şeyi söyleyecektim, dedi Curtin, öyle kötü durumdayım ki at hırsızlığı bile yapabilirim.

— Ne o? Yankesiciliği ve Santa-Maria'yı mı seçiyorsun yoksa?

— Ben katolik değilim, Santa-Maria'yı bilmiyorum.

— Hırsızlık yaparken enselenirse katolik olup olmadığını sormadan Santa-Maria'ya tıkarlar insanı. Doğu kıyılarında bir ada üzerine kurulmuş bir cezaevidir Santa-Maria. Eğer onunla tanışırsan daha iyi tanırsın hayatı.

— Yarın gidelim Sierra'ya!

Dobbs biraz düşündü, sonra:

— İhtiyar Howard'ı da götürmemiz gerekir bence, dedi. Bu gece soralım ona, bakalım ne diyecek.

— Ama o çok yaşlı. Sırtımızda taşımamız gerekecek sonra.

— Evet yaşlı, ama gerektiğinde en az bizim kadar dayanır. Sonra ben adi kumla altınlı kumu ayırt etmesini bilmem. Howard çok deney geçirmiş. Kendisi aramış ve çok kazanmış, sonra petrolde kaybetmiş servetini. Onun gibi bir eski toprağı yanımıza aldık mı, işin yarısını hallettik demektir. Hem gelir mi bilmiyoruz daha.

— Soralım o zaman, dedi Curtin.

Oso Negro'ya gittiler. Howard yatağına uzanmış, Western Story Magazine'deki polis romanını okuyordu.

— Ben mi? dedi. Bu ne biçim soru? Tabii ki gelirim. Nerede altın işi, ben orada! Bankada üçyüz dolarım var. İkiyüzünü yatırabilirim bu işe. Son param bu, kaybedersem mahvoldum, ama tehlikeyi göze almayı bilmek gerekir.

Bütün paraları bir araya getirdiklerinde, Dobbs piyango biletini hatırladı.

— Saçmalama, diye alay etti Curtin. Piyangoda para kazanan bir kimse görmedim daha.

— Olsun, listeye bakmak da parayla değil ya, dedi Dobbs.

— Ben de seninle geleceğim, nasıl bozum olduğunu görmek için.

Biletlerin satıldığı bütün dükkânlara asılmıştı listeler. Bütün bilet sahipleri ellerini sürerek baktıklarından yırtılmasınlar diye bez üzerine basılmışlardı. Madrid Bar'da da havlu kadar

büyük bir tane asılıydı.

Dobbs listeye bir göz attı ve Curtin'i çağırdı:

— Bak, işte benim numara. Yirmi centavosuma karşılık yüz pezo alacağım.

— Yapma ya? diye bağırdı şaşıran Curtin.

— Haydi hemen büroya gidip alalım.

Dobbs biletini tezgâhın üzerine koyunca, memur tek söz söylemeden yüz pezoyu ödedi. Geriye dönerlerken Dobbs konuştu:

— Yüz dolar daha buldum mu, tamam. Texas'ta bana bu parayı yollayabilecek bir dostum var.

Bir telgraf çekti ve parayı zamanında aldı. Üç arkadaş San-luis'e giden gece ekspresine bindiler. Oradan da yine trenle Durango'ya geçtiler. Durango'da haritaları incelemeye başladılar.

— Yol boylarında yapacak birşey yok, dedi Howard. Hiçbir patikanın bulunmadığı, tek jeologun, tek arabanın ayak basmadığı boş ve vahşi bölgelerde aramak gerekir.

Parmağını haritanın üzerinde dolaştırıyordu:

— Aşağı yukarı buralarda olmalı. Tam yeri önemli değil, oraya varınca gözümüzü açarız. Bir adam tanımıştım bir zamanlar, susamış eşek nasıl su kokusu alırsa o da altın kokusu alıyordu.

— İyi aklıma getirdin, dedi Dobbs. İlk kasabadan eşyalarımızı taşımaları için birkaç eşek satın alalım.

YEDİNCİ BÖLÜM

Bir süre sonra Dobbs ile Curtin, Howard'sız edemeyeceklerini iyice anladılar. Altın, hiç de o kadar bol ve ayak altında değildi. İnsan görmesini bilmiyorsa üzerine basar, yine de görmeyebilirdi. Ama Howard biliyordu. Bölgeyi iyice inceleyerek umut veren bir belirti yakalamaya, birkaç kürek sallamaya deyip değmeyeceğini anlamaya çalışıyordu. Eğer Howard yere eğilip kumu incelemeye başlamışsa orada birşeyler var demekti. Dört kez çok az miktarlarda altın bulmuşlardı. Bir gün çok zengin olduğunu sandıkları bir alana rastgeldiler, ama en yakın su, altı saat ötede olduğundan bırakmak zorunda kaldılar. Böylece sürekli olarak uç bölgelerine doğru ilerliyorlardı.

Bir sabah binbir güçlükle dar bir patikadan nefes nefese sürünerek çıkıyorlardı. Her üçü de burnundan soluyordu. Howard bile homurdanıp duruyordu.

— Ne de güzel konuklar bulmuşum böyle! Şeytan görsün yüzünüzü.

— Sussana sen! diye bağırdı Dobbs.

— Güzel konuklar! diye alayla tekrarladı Howard.

Curtin'in dilinin ucuna iyi bir küfür geldi. Ama ağzını açmadan Howard konuşmaya başladı:

— O kadar aptal, o kadar aptalsınız ki üzerine bastığınız milyonları göremiyorsunuz!

Önde yürüyen iki genç adam yerlerine çıkılıp kaldılar. Ho-

ward kendileriyle alay mı ediyordu, yoksa son günlerin yorgunluğundan aklını mı kaçırmıştı anlayamadılar.

Howard yine alayla onlara bakıyor ve kuru bir sesle tekrarlıyordu:

— İşte çıplak ve parıltılı altınlar üstünde yürüyorsunuz ve hiçbir şey görmüyorsunuz! Sizin gibi hayvanlarla bu işe girıştiğim için bütün hayatım boyunca pişman olacağım! Allahım ne günah işledim de bu herifleri başıma taktın!

Dobbs ile Curtin kımıldamadan ayaklarının altındaki toprağı inceliyorlar, birbirlerine bakıyorlar, Howard'ın ne demek istediğini anlamaya çalışıyorlardı.

İhtiyar yere eğildi, kumu karıştırdı ve avuçlarını doldurarak ayağa kalktı.

— Şimdi elimde ne var biliyor musunuz? diye sordu ve hiçbir cevap beklemeden devam etti:

— Buna altın tozu derler. O kadar da çok var ki taşıyamayız bile...

— Hani görelim! diye bağırdılar ikisi birden.

— Buraya gelmenize gerek yok. Eğilip yerden toplayın. O zaman belki söylersiniz bunun ne olduğunu.

İnanamayarak eğildiler ve birer avuç aldılar.

— Başınıza konan devlet kuşunu daha görmediniz galiba! diye alay etti Howard. Bir gün öğrenirsiniz elbet!

— Doğru, diye bağırdı Dobbs. İşte görüyorum! Hemen torbalarımızı dolduralım ve dönelim.

— Kötü bir fikir, dedi Howard başını sallayarak. Bu gereksiz kuma hammallık edeceğimize yıkayalım. Kuma kimse para vermez. Hadi gidip bir-iki kova su getirin de altın oranını öğrenelim.

İşe koyuldular. Su bulmak gerekiyordu önce. En yakındaki yüzyirmi metre aşağıdaydı ve kovalarla çıkarmak zorundaydılar. Çünkü kumu indirmek daha güçtü.

Kampı kurdular. Tartı aletlerini, süzgeçleri hazırladılar. Suyun akması için yollar kazdılar ve su sızdırmaması için kireç ve kil ile sıvadıkları bir çeşit sarnıç yaptılar. İki hafta sonra madeni toplamaya başladılar.

İş eksik olmuyordu. Forsaların çalışması onlarınkinin yanında hiç kalırdı. Gündüz boğucu bir sıcak, gece de çok soğuk oluyordu. Kampın bulunduğu yer Sierra Madre'nin erişilmesi güç yüksekliklerinin birindeydi. Buraya kadar gelen hiç yol yoktu. Yalnız bir patika ırmağa kadar geliyordu. İlk demiryolu istasyonuna varmak için eşek sırtında on-oniki günlük bir yolculuk yapmak gerekiyordu. Ve bu yol da, sarp yamaçlardan, dik patikalardan, sel yataklarından ve kayalık uçurumlardan geçiyordu. Ancak küçük kızılderili köylerine rastlanıyordu.

— Hayatımda böyle çalışmadım, dedi Curtin, bir sabah yine güneş doğmadan Howard tarafından uyandırıldığında.

Yine de kalktı. Eşekleri hazırladı ve o gün için gerekli suyu getirmeye gitti. Ama yedi saatten beri bir yudum su değmemişti ağzına. Birşeyler yemek için toplandıklarında Howard başladı:

— Sizin niçin altın aramaya kalkıştığınızı merak ediyorum. Herhalde çakıl taşı toplar gibi eğilip toplayacağınızı çantalarınızı doldurup gideceğinizi düşünüyorsunuz. Eğer bu iş bu kadar basit olsaydı altının çakıltaşından büyük bir değeri olmazdı.

Dobbs kendi kendine birşeyler homurdandı, sonra dayanamadı:

— Böyle söylemek kolay, ama buradaki kadar çalışma gerektirmeyen yerler de vardır herhalde.

— Evet, öyle yerler var! dedi ihtiyar. Ama bunlar bir piyangodaki büyük ikramiye kadar ender bulunur. Öyle yerler gördüm ki insan saf altının üzerinde yürüyordu, yerden yumruk büyüklüğünde külçeler topluyordu. Günde iki-üç kilo çıkarılan yerler gördüm. Bir de öyle yerler gördüm ki dört adam aylarca çılgınlar gibi yırtınıyorlar, sonunda topu topu ikibuçuk kilo çıkarıyorlardı. Bana inanın, altınlı kumu yıkamak en emin yoldur. Güç bir iştir, ama sekiz-on ay çalıştıktan sonra iyi bir yükle döner insan. Bir de beş yıl falan dayanabilirse ölene kadar çalışmadan yaşayabilir. Ama beş yıl çalışanını görmedim ben de. Çoğu kez birkaç ay sonra damar tükenir ve tekrar yola çıkılır, yeni bir damar bulmak için.

İki acemi işi daha kolay sanıyorlardı. Çekilmez bir güneş altında bütün gün kazma-kürek sallamak, kumu tartmak, sudan geçirmek ve bunu dört-beş gün ard arda tekrarlamak onları hayal kırıklığına uğratmıştı. Günler böyle geçiyordu. Çalışmaktan ağrımayan yanları kalmamıştı. Elleri kavrulmuş, parmaklarını oynatamaz hale gelmişlerdi. Traş olmuyorlar, saçlarını da hiç kesmiyorlardı.

Artık yorgunluk karşısında tamamen kayıtsız kalıyorlardı. Parça parça olmuş giysileri üzerlerinden dökülüyordu. Önce pazar günlerini tatil günü yapmak istediler, ama bir süre sonra bu dinlenme saatlerini de ilkel aletlerinin onarımına, yıkanmaya, bir-iki kuş avlamaya ya da eşekleri otlatmaya ayırmaya başladılar. Kahve, tütün, pirinç ya da havuç bulmak için bir kızılderili köyüne gitmeleri gerekiyordu, bulabilmeleri de çok mutlu bir olaydı ayrıca. Un, yağ, şeker ve süt tozuna gelince, bunları bulabilmeleri içlerinden birinin bir günlük yolculuğuna patlardı. Çünkü bu maddeler daha büyük köylerde bulunabilirdi, o da her zaman değil. Bazen yiyecek almakla görevli olan bir kişi tekila ile dönüyordu, o zaman da şenlik başlıyordu.

İzin sorunu çıktı ortaya. Resmi izin olmaksızın altın aranabiliyordu, ama daha ileri çalışma yapmak yasaktı. Diğer yandan izin almak da birçok zorluk çıkarıyordu ortaya. İlgililerden biri hükümete başvurup madenin tam yerini bildirmek, belli bir miktar para ödemek zorundaydı. Ayrıca topladıklarından belli bir yüzdeyi devlete vermek gerekiyordu. Bir de bu formalitelerin haftalarca sürdüğünü eklemek gerek. Daha kötü bir sorun da bundan sonra ortaya çıkıyordu: Arama izinlerini alırken ekmeden biçmeye çalışan haydutlara tanıtmış oluyorlardı kendilerini. Bu haydutlar diğerleri çalışırken aylarca bekliyorlar ve çalışanlar yüklerini almış giderken soyup soğana çeviriyorlar, sırtlarındaki gömleklere kadar alıyorlardı. Ormandan eşeksiz, giysisiz çıkabilmek mucizeydi. Haydutlar da o kadar kötü adamlar olmadıklarından, soydukları insanları böyle güç bir durumda bırakmamak için öldürürlerdi genellikle. Bu zavallıların gelmeyişinden kim ürkerdi ki? Orman büyüktür ve

tehlikelerle doludur. Daha dışardakiler aramaya çıkmadan sadece birkaç kemik kalır bu kayıplardan. Bu parçaların kime ait olduğu anlaşılamaz bile. Haydutları da adalet önüne çıkarmak için önce yakalamak gerekir. Bunun da kolay bir iş olmadığı kendileri dahil herkes bilir.

Arama izni almak insana her zaman gevezelik yaptırır ve çoğu kez bu mütevazi altın arayıcılarını yollarının üzerinden silenler büyük şirketlerin adamları olur.

Yani izin işiyle uğraşmak gereksizdi. Zamanı gelince malı sessizce taşırlar, olur biterdi. Bu sefil yolcuları gören hiç kimse de onları daha yakından incelemek istemezdi. Onlar da rastladıkları haydutlardan veya haydut olmak için iyi bir fırsat bekleyen kişilerden biraz tütün isteyerek durumu kurtarabilirlerdi.

İzin sorunu özetle böyleydi. Bir izin almış olan soyulmayı, izin almamış olan da kazancının tümüne ya da bir kısmına hükümet tarafından el konulmasını beklerdi. Büyük ve sessiz ormanda hayat böyleydi işte. Bütün bunlara daha başka sorunlar da ekleniyordu. İnsan zengin olunca herşey başka bir görüntüye bürünür; bir anda hiçbir şeyi olmayanlara düşman kesilir ve yeni duruma uygun bir azınlığa katılır. Sürekli uyanık olmak zorundadır artık. Hiçbir şeyi olmayan insan midesinin ve onu doldurabileceklerin kölesidir. Mal-mülk edinince de ona köle olur.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Burada bir araya gelmiş bu üç adam hiçbir zaman dost olmamışlardı. Olmayı düşünmemişlerdi bile. En çok belli bir arkadaşlık bağı ile bağlıydılar. Ortaklıklarını ayakta tutan, çıkara bağlı nedenlerdi. Belli süre bir arada oturan herkeste olduğu gibi tartıştıkları ve kavga ettikleri oluyordu. Bu kavgalar, genellikle görüldüğü gibi, uzun dönemde bir dostluk doğurabilirdi. Ama özellikle aylardır birlikte çektikleri yorgunluklar, acılar, umutlar ve umutsuzlukların sağlam bir dostluğa götürülmesi gerekirdi. Bütün toplumbilim kuralları da bunu böyle der. Ayrıca bunlar savaşta olabileceğinden daha yakın silah arkadaşlarıydılar. Birçok kez birbirlerinin hayatlarını kurtarmışlardı. Öyle durumlar olmuştu ki her biri, arkadaşlarınınkiler yerine kendi kemiklerini tehlikeye atan davranışlarda bulunmuştu. Bir gün kestikleri ağaç biraz erken devrilmiş, Dobbs birden atılarak bir omuz darbesiyle ağacı çevirerek Curtin'i ölümden kurtarmıştı. Omuzunda ağacın izi hâlâ duruyordu.

— Teşekkür ederim Dobbs, demişti Curtin, hepsi o kadar.

Başka ne diyebilirdi ki Curtin?

Bir başka sefer Dobbs toprak kaymasının altında kalmış, onu oradan kurtaran Curtin olmuştu, kendisinin de gömülmesi tehlikesine rağmen. Olay o kadar hızlı olmuştu ki, eğer Curtin elini çabuk tutmasaydı, Howard zaten yetişemeyeceğinden ikisi de kayaların altında kalacaklardı. Dobbs kendine gelince tek söylediği söz:

— Bir an gecikseydiniz hapı yutmuştum, oldu.

Ardından da ağzına dolan toprakları tükürdü. Böyle durumlarda hiçbiri daha fazla birşey söylemiyordu. Bu tür karşılıklı yardımlar çok doğal olarak yapılıyor, ama bir yakınlık sağlamıyordu.

Aralarında sessiz bir düşmanlık olduğu düşüncesi yoktu hiçbirinde. Ama, onları yatmadan önce ateşin başında otururlarken birisi görse, üçünün de birbirlerinin boğazına sarılmak için fırsat beklediklerini sanabilirdi. Gözlerinin böyle parlak olması cinayet güdüsünden miydi? Yoksa kıskançlıktan mı? Üçüne de teker teker diğerlerine karşı duyguları sorulsa, "ne kıskançlık, ne suçluluk" diye cevap verebilirlerdi. Her biri biliyordu ki, diğerleri de kendisiyle aynı anları, aynı yorgunlukları çekmişti. Kıskançlık ya da suçluluk söz konusu olamazdı.

Her akşam günlük kazanç ortaya koyuyor, üçe bölünüyor ve herkes kendi payını alıyordu. Bu baştan beri böyle oluyordu. Daha ikinci akşam Curtin önermişti:

— En iyisi her akşam bölüşelim ve herkes kendi payını saklasın.

— Böylece ben de sizin kasanızın bekçisi olmaktan kurtulmuş olurum, diye atıldı Howard.

— Seni veznedar seçtiğimizi söylemedik, diye bağırdılar ikisi birden. Herşeyi sana emanet edeceğiz diye bir şey yok.

— Siz kendinize bakın! diye cevap verdi Howard gülerek.

Hiç hakarete uğramış hissetmiyordu kendisini. Başından o kadar çok şey geçmişti ki, böyle şeyler onu hiç kızdırmıyordu. Yavaşça ekledi:

— Sadece burada en güvenilir kişinin ben olduğumu düşünmüştüm.

— Sen ha! diye bağırdı Dobbs. Peki biz kürek kaçkını mıyız?

Curtin devam etti:

— Senin geçmişini de hiç bilmiyoruz ayrıca.

Howard altta kalmak istemiyordu:

— İyi ki bilmiyorsunuz. Ama bilseniz de fark etmez. Ben de size suçsuz yıllarınızı nerede geçirdiğinizi sormadım. Saçma

bir şey olurdu çünkü. Hem karşısındakini yalan söylemeye zorlamamalı insan! Yine de üçümüzden en güvenilir kişi benim.

Diğerleri gülüyorlardı. Howard onların iğneli bir cevap bulmalarına zaman bırakmadan devam etti:

— Bu kadar şaşmanıza gerek yok, söylediğim gerçektir. Durum ortada. Bütün malı sana verebiliriz – çenesiyle Dobbs'u gösteriyordu–. Ama tam ben ormanda çalışırken, Curtin de yiyecek almaya gitmişken malla kaçabilirsin.

— Böyle konuşman ayıp, diye homurdandı Dobbs.

— Olabilir, dedi Howard sakin sakin. Bunları söylemek ayıp olabilir. Ama söylemekle düşünmek arasında bir fark görmüyorum ben. Burada, öyle davranmanın utanılacak bir şey olduğunu düşünmeyecek ilk insan sensin. Ayrıca size birşey söyleyeyim mi, arkadaşlarının parasıyla birlikte kamptan kaçmak utanılacak bir şey değil, aksine ormanda çok doğal birşeydir. Eğer bunu itiraf edemiyorsanız, bu cesaretinizin olmamasındandır. Önümüzde yirmi kilo altın olduğu zaman ne diyeceğinizi göreceğiz. Herhangi bir insandan daha iyi ya da daha kötü değilsiniz. Ve eğer bir gün beni bir ağaca bağlayarak ölüme terk edip altınla birlikte giderseniz hiç şaşmam. Bu hareketin kendileri için kötü sonuçlar doğuracağını zamanında kavramayan herkes öyle davranır. Şunu iyi bilin ki, ben sizin paranızla birlikte kaçmam. Çünkü gerektiği kadar çabuk hareket edemem. Oniki saat geçmeden beni yakalayıp ilk ağaca asarsınız. Size güvenmek zorundayım. Şimdi anladınız mı en güvenilir adamın neden ben olduğumu?

— Bu açıdan alıyorsan haklısın, dedi Curtin. Ama yine de her akşam bölüşmek en doğrusu. İsteyen aklına estiği zaman işi bırakabilir hem.

— Bu düşünceye karşı değilim, dedi Howard. En iyisi bu galiba. Her birimize şimdi, diğerleri gizli yeri bulmasın diye dikkat etmek kalıyor.

— Çok kötü karakterlisin, diye mırıldandı Dobbs. Bütün pislikleri sen düşünüyorsun.

— Bana hakaret edemezsin delikanlı. Dünyayı tanırım ve altın söz konusu olunca neler olur bilirim. Bu konuda bütün in-

sanlar temelde aynıdır. Kentte binlerce engel ve zorluk vardır. Burada ise tek engel diğerlerinin yaşamasıdır. Bir tek sorun çıkıyor burada da.

— Nedir? diye atıldılar Dobbs ile Curtin birlikte.

— Tek sorun şu: Bir an gelir ki, insan artık anılarının yükünü kaldıramaz olur... Anılardır ruhu kemiren. Neyse, bitirelim artık bu konuşmayı. Demek ki her gece bölüşeceğiz ve herkes kendi payını saklayacak.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Üç arkadaş çalışma yerlerini büyük güçlük ve ustalıkla gizlemişlerdi. Yemek yedikleri ve uyudukları yer yarım kilometre içerdeydi. Madene bir tek yönden yaklaşılabilirdi. O da çalılar ve kayalarla o kadar iyi örtülmüştü ki, kimse orayı açmayı başaramazdı. Av için çevrede dolaşan kızılderililer bile dikkatlerini çeken birşey göremezlerdi.

Kampları için hiçbir tedbir almadılar ve her tarafını açık bıraktılar. Burada bulunmalarını yasallaştırmak amacıyla kürk ya da kuş avcıları gibi görünmek için hayvan derileri ve kuş tüyleri yerleştirdiler. Böylece yabancılar için şüpheli bir görüntü vermemek istiyorlardı.

Kampla madeni gizli bir patika bağlıyordu. Bu patikada ancak karınları üzerinde sürünerek ilerleyebiliyorlardı. Patika daha ilerde de dallarla örtülüydü. Dönüşte çevrede dolaşan olup olmadığına iyice dikkat ediyorlardı. Eğer birisini görürlerse, uzun yoldan ve tam aksi yönden, avdan dönermiş gibi geleceklerdi. Ama burada bulundukları sürede, ne beyaz, ne kızılderili hiç kimse rastlamamışlardı. Bu yabansıl yalnızlık içinde bir tehlikeyle karşılaşmaları olasılığı yoktu. Yine de dikkatli ve temkinli olmaları onları, her zaman olabilecek bir rastlantıdan koruyordu. Öte yandan avcılar tarafından izlenen bir hayvanın madene gizlenmesinden de çekiniyorlardı. Çünkü oraya sinmiş insan kokusu yüzünden yanaşmazdı. Ormanın tehlikeleri karşısında pek dayanıksız olan köpekler de sahiple-

rinin yanından ayrılmadıklarından bu konuda korkacak birşey yoktu.

Yine de acınacak bir hayat sürüyorlardı. Bir akşam Dobbs, son birkaç haftadır yaşadığı hayata bütün ömrünü Fransa'nın en kötü bölgelerinde geçirmeyi tercih edeceğini söylüyordu. Curtin ile Howard, Amerika'lı süt çocuklarını Hun'ların tüfeklerinden korumak için Fransa'da savaşmadıklarından bu sözün anlamını pek kavrayamadılar. Gün geçtikçe durum çekilmez oluyordu. Hiç değişmeyen acele hazırlanmış yemekler onları iğrendiriyordu. Yaptıkları işlerin tek düzeliği de onları, olduklarından daha güç kılıyordu. Her geçen saat, her geçen gün bir öncekinin aynısıydı, haftalar birbirine karışıyorlardı. Ve bu, aylardan beri sürmekteydi.

Belki bu iş çekilebilirdi – yüzbinlerce işçi bununla uğraşırlar ve durumlarından memnundurlar –. Kendilerini için için kemiren güçlerin varlığından habersizdirler. Başlangıçta her gün, yeni bir şey getiriyordu. Her gün yeni bir tasarı yapılıyor, yeni bir başarı kazanıyorlardı. Üç adamdan her birisi diğerlerinin bilmediği bir şaka ya da bir fıkra biliyordu. Birbirleri için birer gözlem kaynağı idiler. Karşılıklı özelliklerinden hoşlanıyor ya da sinirleniyorlardı. Ama en azından birbirlerinin ilgisini çekiyorlardı.

Artık hiçbirisinin diğerlerine söyleyecek bir sözü kalmamıştı.

Dobbs'un konuşurken bir gözünü yarım kapatma alışkanlığı vardı. Başta Howard ile Curtin bu tiki çok gülünç buluyorlar ve çeşitli şakalar yapıyorlardı. Sonunda bir gece Curtin patladı:

— Allah kahretsin! Eğer sol gözünü kırpıştırmaya devam edersen midene kurşunu yiyeceksin! Biliyorsun ki bu hareketine sinir oluyorum, idam kaçkını!

Dobbs birden fırlayıp tabancasını çıkardı. Eğer Curtin de aynı çabukluğu gösterseydi, iyi bir silahlı kavga olacaktı. Ama, Curtin browningine uzandığı anda karnına altı kurşun yiyeceğini biliyordu.

— Senin ne mal olduğunu biliriz! diye bağırdı Dobbs elin-

deki tabancayı sallayarak. Küçük kızlara saldırıp tecavüze yeltendiğin için Georgie'de kırbaçlanmıştın. Keyfin için gelmedin Mexico'ya...

Curtin'in Dobbs'a idam kaçkını demesi için bir neden yoktu. Ama Dobbs da Curtin'in Georgie'ye ayak basıp basmadığını bile bilmiyordu. Bunlar kızgınlıkla söylenmiş sözlerdi.

Howard aldırmadan sigarasının dumanını üflüyor ve ateşi seyrediyordu. Kavgacılar susunca kımıldamadan konuştu:

— Silahlarınızı rahat bırakın çocuklar, yaralıları tedavi edecek zamanımız yok.

Dobbs tabancasını kılıfına yerleştirip yatmaya gitti. Curtin de Howard'ın yanına oturup piposunu yaktı.

Bu olaydan kısa süre sonra, bu kez de Curtin tabancasını Dobbs'un üzerine doğrulttu:

— Pis kurbağa, bir kelime daha söyle de geberteyim seni!

Kavganın başlaması Dobbs'un Curtin'e seslenmesiyle olmuştu:

— Yemek yerken domuz gibi gürültü ediyorsun! Hangi ahırda yetiştirdiler seni?

— İstediğim sesleri çıkarırım, seni ilgilendirmez. Ben hiç olmazsa fareler gibi delik dişlerimin arasından tıslamıyorum.

Dobbs da hemen atıldı:

— Demek ki Sing-Sing'deki farelerin dişleri delik!

Bu benzetmenin anlamını herkes bilir. Sing-Sing, polisin, yakaladığı New-york'luları zorla oturttuğu yerdir. Yakalamadığı kişiler ise büroları genellikle Wall-Street'te bulunanlardır. Curtin bu dostça şakayı kaldıramadı ve o anda tabancasının namlusunu Dobbs'un kaburgalarına dayadı.

— Pis herifler! diye bağırdı, bu kez iyice kızan Howard. Gören de karı-koca zanneder sizi! Bırak o oyuncağı Curtin!

— Bana baksana sen! diye bu kez ihtiyara döndü Curtin, ama kolunu indirmişti. Nasıl öyle emirler verip duruyorsun?

— Emir vermek değil bu. Buraya altın aramaya geldim, budalalarla küfürleşmeye değil. Birbirimize ihtiyacımız var. Eğer birisi ölürse, diğerlerine evlerine dönmek düşer. İki kişi hiçbir iş yapamaz.

Curtin tabancasını yerine koyup oturdu.

— Sizlere hemen söylenecek bir sözüm var, dedi Howard. Kusura bakmayın ama daha fazla kalamayacağım, gidiyorum. Bu kadar altın bana yeter.

— Bize yetmez! diye bağırdı yeniden sinirlenen Dobbs. En çok altı aylık ömrün kalmış, bu kadarı yeter tabii sana! Ama bize yetmez! İş bitmeden kaçmaya kalkarsan seni burada tutacak çevreyi buluruz.

— Çocukluk istemez! diye karıştı Curtin. Dört saat geçmeden yakalarız seni. Ve biliyor musun sonra ne yaparız?

— Tahmin ediyorum serseri!

— Edemezsin! Paranı alıp bir ağaca sıkıca bağlar ve gideriz. Katiller diye düşünüyorsun belki de? Hayır, bizim için çok hafif kalır.

— Tabii, dedi Howard. Bu sıfata layık olamayacak kadar erdemlisiniz. Temiz vicdanlarınızda kötü bir yük olurum sonra. Beni bağlayıp gidecekmiş! Üzerinize tükürmeye değmez sizin be! Sizi kentte tanıdığım zaman ne kadar da iyi çocuklardınız.

Bir sessizlik oldu. Sonra Dobbs:

— Böyle konuşmakla aptallık ediyoruz. Allah kahretsin! Aylardır yeni bir surat görmedik, ondan bu. Evli çiftlerde de böyle oluyor herhalde. Önce, yarım saatlerini ayrı geçiremezler, sonra birlikte kalmak zorunda olunca ve konuşacak yeni birşey bulamayınca birbirlerinden nefret ederler ve zehirlemeye kalkarlar. Kızkardeşlerimden bilirim. Başta sevgilisini göremiyor diye, sonra da sevgilisinin suratını bir daha görmemek için intihara kalkıştı. En sonunda da başka bir herifle kaçtı.

— Ne kadar paramız olmuştur sence? diye sordu Dobbs.

İhtiyar biraz düşündükten sonra cevap verdi:

— Kesin birşey söylemek güç. Tamamen saf altın çıkarmıyoruz. Başka madenlere karışmış durumda henüz. Ama, adam başı onbeş-onaltı bin dolar olmuştur sanırım.

— O zaman, dedi Dobbs, altı hafta daha kalalım, sonra gidelim.

— Kabul! dedi Curtin.

— O zamana kadar yapacak iş kalmaz burada, diye başladı Howard. Eğer yanılmıyorsam, dört hafta dolmadan çalışmamıza değmeyecek elde ettiğimiz altın. Gördünüz mü bilmem, kazdığımız yerin on adım üzerinde toprağın cinsi değişiyor. Kum değil bu. Şüphesiz bir kayma olmuş ve sel yön değiştirmiş.

Kampta yeniden barış havası esmeye başladı. Bu kavga aynı zamanda sonuncu oldu. Gidecekleri tarihi belirlemek üç arkadaşı öyle keyiflendirmişti ki, kendi yaptıklarına kendileri şaşmaya başladılar. Artık sürekli dönüş planıyla uğraşıyorlar, servetlerini nasıl koruyup değerlendireceklerini, nereye yerleşeceklerini düşünüyorlardı. Bu tasarı değiş-tokuşu konuşmalardaki yeni konuydu. Yeniden kent yaşamını, uygarlığı düşlüyorlardı. Ortak yaşantılarının sona ermesine az zaman kaldığından aralarında bir yakınlaşmanın doğduğunu hissediyorlardı. Birbirlerine karşı çok iyi davranıyorlardı. Eğer Curtin kafasını çok kaşıyıp bu hareketi sonucu tırnaklarının yeni çöküntüsünü seyre dalarsa eskisi gibi azar işitmiyordu:

— Biraz sabret Curtin'cik. Et şimdi oluyor, onları yemene gerek yok.

— Uyardığına teşekkür ederim. Bu pis alışkanlık yüzünden otelden kovarlar beni herhalde.

Gitme günü yaklaştıkça daha hoşgörülü oluyorlardı. Hattâ Howard ile Dobbs ortak olup Tampico ya da Monterrey'de bir sinema açmayı düşünüyorlardı. Dobbs sanat yönetmeni olacak, filmleri alacak, gösteri ve programları düzenleyip müzikle uğraşacaktı. Howard ise kasa, ücretler, reklâm, onarım ve salonun dekorasyonu gibi işlerle ilgilenecekti.

Curtin geleceğini bu kadar kesin göremiyordu. Daha, Mexico'da mı kalacak, Birleşik Devletler'e mi dönecek karar veremiyordu. Bir konuşma sırasında Texas'ta nişanlı gibi bir şeyi olduğundan söz etti. Ama pek ilgili gözükmüyordu. Kampta kadınlardan pek sık konuşulmuyordu. Konuşulduğu zaman da nefretle anıyorlardı onları. Böyle düşüncelerle kafayı bozmaya gerek yoktu ayrıca. İnsan sahip olmadığı şeylerden nefretle söz

eder. Ayrıca bu üç adamı aralarında bir kadın olduğu halde düşünmek de güç bir şey. Öyle olduğunu kabul etsek bile bir genç kız olamaz bu kadın, bir hırsızın karısı olur olsa olsa. Bir genç kız bu adamlardan birisiyle bir arada olmaktansa, en azından bu durumlarında, kuşkusuz kendisini bataklığa atmayı tercih eder.

ONUNCU BÖLÜM

Curtin yiyecek almak için köydeki çiftliğe inmişti. Bu son yiyecek alımı olacak ve gidene kadar yetecekti.

Curtin bineğiyle birlikte gözükünce Howard sordu:

— Niye bu kadar geciktin?

— Ben de eşeği hazırlıyordum, seni aramaya gitmek için, dedi Dobbs da. İki saat gecikince başına birşey geldi sandık.

Curtin cevap vermedi. Hayvanın yükünü boşalttı ve çuvalları ateşin yanına getirdi. Oturdu piposunu hazırladı. Birkaç nefes çektikten sonra anlatmaya başladı:

— Yolu uzun tutmak zorunda kaldım. Aşağıdaki köyde Arizona'dan geldiğini söyleyen birisi var.

— Ne istiyormuş? diye sordu Dobbs.

— Ben de bilmek isterdim, dedi Curtin. Kızılderililerin söylediğine göre birkaç gündür çevremizde dolaşıyormuş ve rastladığı kişilere, buralarda altın ya da gümüş olup olmadığını soruyormuş. Kızılderililer burada öyle şeyler olmadığını, kendilerinin de zorlukla geçindiklerini söylemişler. Ama çiftlikten eşşeğin biri dağda avlanan bir Amerika'lı olduğunu söylemiş. Sizi bilmediğinden bir kişi demiştir sanırım. Sonra zaman zaman yiyecek almaya geldiğini söylemiş. Bunun üzerine Arizona'lı da beni beklemeye karar vermiş.

— Bugün beklemiş mi hayvan herif?

— Evet. İner inmez yanıma gelip çevredeki kaynakların neler olduğunu, altın olup olmadığını falan sordu. Ben de kısa

cevaplarla durumu idare etmeye çalıştım.

— Çenesini kapatamadın mı adamın?

— Hep uydurma cevaplar verdim. Ama bir işe yaramadı. Benimle birlikte kampa kadar gelmek istiyordu. Burada altın bulunduğuna eminmiş. Kuru ırmak yataklarından, alüvyon kumlarından, dağdan kopmuş kaya parçalarından anlamış bunu.

— Bu işte acemi değil demek ki, dedi Howard.

— Sanmam, diye atıldı Dobbs. Mutlaka casusun biridir. Ya hükümet casusudur ya da bize dönüşte saldırmak isteyen haydutların casusu. Altın düşünmeseler bile hayvanlarımız, kürklerimiz, giysilerimiz, silahlarımız için de saldırırlar.

— Casus olduğunu sanmıyorum, dedi Curtin. Gerçekten altın arayan birisi bu.

— Aletleri var mıydı? diye sordu Howard.

— Görmedim. Bir katırın üzerinde dolaşıyor, yatağı, kahveliği, sobası ve bir de çuvalı var o kadar.

— Parmaklarıyla çıkaracak değil ya altını, dedi Dobbs.

— Belki de aletleri çalınmış ya da kendisi satmıştır. Biz ne yapacağız bu çakalla?

Curtin kafasını kaşıyıp tırnaklarını seyre başladı. Ama Howard ve Dobbs'un da parmaklarına baktıklarını görünce elini indirdi ve bir kez daha bu alışkanlıktan vazgeçmeye karar verdi. Ama arkadaşları, kendisine tekrar uygarlığa döneceğini hatırlatmak amacında değillerdi. Curtin'in bu eski tikini dalgınlıkla izlemişlerdi. Kafaları Arizona'dan gelmiş esrarlı kişiyle doluydu.

Curtin ateşi karıştırdı:

— Ne yapacağımı bilemedim. Hayduda ya da hükümet memuruna benzemiyordu adam. İçten bir havası var. Ama ne derseniz deyin, onunla uğraşacağız. Çünkü beni izledi. Önce benimle birlikte kampa gelmek istediğini söyledi. Ben reddettim. O zaman da ardımdan gelmeye başladı. Ben de durup bekledim ve beni rahat bırakmasını söyledim. "Sizi sıkmak istemiyorum," diye cevap verdi. "Kızılderililerinkinden başka surat görmemekten delireceğim bu dağ başında." Kendisine

başka arkadaş bulmasını söyledim. Serserilikle de suçlayamazdım ki, ben ondan daha çok serseriye benziyorum.

— Şimdi nerededir? diye sordu Howard.

— Herhalde burada değil, dedi Dobbs çevresine bakınarak.

— Sanmıyorum, dedi Curtin. Onu ekmek için bin türlü yoldan geçtim. Ama o da hep izledi beni. Bu eşekler olmasaydı rahatça ekerdim. Birkaç güne kalmaz mutlaka bulur bizi. Bir tek sorun var, geldiği zaman ne yapacağımız. O varken madene gidemeyiz.

— Pis iş, dedi Howard. Kızılderili olsaydı çok durmaz köyüne dönerdi. Ama bu herif kötü yaptşır. Burada ne yaptığımızı da hemen anlar. Haydutlardan saklandığımızı söylemek kalıyor ona. Ama o zaman, aşağı inince bir bölük asker gönderebilir. Eğer subayın birisi de bu haydut palavrasına inanırsa, gelir gelmez önce bizi temizler.

— Yapacağımız şey basit, dedi Dobbs. Gelirse, kendini bir daha buralarda görürsek av saçmasıyla delik deşik edeceğimizi söyleriz.

— Eşekliğin daniskası olur bu da, dedi Howard. Gider gitmez polisi yollar o zaman. Santa-Maria'dan kaçmış mahkûmlar olduğumuzu söyle daha iyi. Seni izlediğini ve buraya kadar gelebileceğine emin misin?

Curtin yere bakarak cevap verdi:

— Mutlaka gelip bizi bulur.

Aynı anda başını kaldırıp ağaçların arasından görünen zayıf bir ışığa bakmaya başladı.

— İşte, orada, dedi.

— Nerede?

O kadar şaşırmışlardı ki küfür bile edemediler. Curtin'in bakışlarını izlediler ve ilerde ayakta duran yabancıyı gördüler. Yanında, dizgininden tuttuğu katırı vardı. Konuşmadan, kımıldamadan durmuş bekliyordu. Birşey istemeyecek kadar gururlu bir adama benziyordu.

Curtin'in anlattıklarına dayanarak gerçeğe uymayan bir biçimde şekillendirmişlerdi yabancıyı kafalarında. Dobbs, ken-

di güvenliği ya da kesesini doldurmak için hırsızlıktan ve cinayetten kaçınmayan sert ve yabancı bir serüvenci bekliyordu. Howard ise, görünüş ve düşünce olarak, dürüst ve yalnız kendisini ve malını korumak için adam öldürebilecek geleneksel altın arayıcısı ile karşılaşacağını sanıyordu.

İkisi de şaşırdılar. Yeni konuk, düşündüklerinden tamamen başkaydı. Bu beklenmeyen geliş herkesi susturmuştu.

Adam hâlâ çalıların arasındaki dar aralıkta duruyordu. Ateşin başında oturan üç arkadaş kadar şaşırmıştı o da. Yalnız Curtin'i bulacağını sanıyordu. Katırı ise otları kokluyordu. Birden eşeklerin kokusunu alıp anırmaya başladı. Ama o da çevredeki sessizlikten rahatsız olmuştu ki çabuk sustu. Üç adam konuşmuyorlar, ateşi ve üzerinde kaynayan yemeklerini unutmuş, yeni gelenin bir şey söylemesini ya da bir hareket yapmasını bekliyorlardı. Ama o da kımıldamıyordu. Sonunda Dobbs kalktı ve ağır adımlarla ona doğru yürüdü. Kim olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini sormak istiyordu. Ama yanına varınca bir "Hello" çıktı sadece ağzından. Adam da aynı sözle cevap verdi. Dobbs ellerini pantolonunun ceplerine soktu, ne diyeceğini bilemiyordu. Sonunda konuştu:

— Ateşin yanına gelin.

— Teşekkür ederim, dedi yabancı da.

Yaklaştı, katırın semerini ve iki çuvalı indirdi, sağrısına bir şaplak attı eşeklerin otladığı yere yolladı.

— İyi akşamlar, dedi yeniden adam ve ateşin yanına oturdu.

Yalnız Howard, bir "How do you do?" ile cevap verdi. Curtin havuçları ve patatesleri karıştırdı. Howard eti ters-yüz etti. Dobbs da diz çöküp küçük dallarla ateşi besledi.

— Gelmeme sevinmediğinizi biliyorum, diye başladı yolcu.

— Bunu ben de gizlememiştim sizden, dedi Curtin gözleri yerde.

— Hep kızılderililerle birlikte yaşayamam ya, doğru dürüst insanlar görmek istedim.

— Aynaya baksaydınız, dedi Howard kabaca. Buraya ka-

dar gelmenize gerek yoktu. Biz de dışarıda ne olup bittiğini bilmiyoruz.

— Bizim de bir sürü sıkıntımız var. Bunlardan birisi de sizsiniz. Burada yapacağınız bir iş yok. En iyisi sabah erkenden kalkıp gitmeniz. Yoksa, pek konukseverce davranmayacağımızı da bilin.

Yemek hazırlıklarını seyreden yabancıdan bir cevap gelmedi. Yemek hazırlanınca Curtin onu da çağırdı:

— Yiyin! Bu akşamlık hepimize yeter bu yemek.

Yemek sessiz geçti. Konuşulan şeyler etin kötülüğü, havuçların sertliği üzerineydi. Konukları bu konuşmalara da katılmadı ve az yedi. Yemekten sonra üçü pipolarını yaktılar.

— Tütününüz var mı? diye sordu Dobbs.

— Evet, dedi yabancı bir sigara sardı kendisine.

Üç arkadaş, yabancının kuşkularını gidermek için avdan söz etmeye başladılar. Ama pek ava çıkmadıklarından çok cansız oluyordu konuşmaları. At ve kürk konusunda yabancının kendilerinden daha çok bildiğini hissediyorlardı. Sonra başka bir bölgeye gitmekten söz etmeye başladılar.

— Burası av bölgesi değildir! diye bağırdı birden yabancı. Altın ülkesidir burası. Kuru ırmak yataklarından belli.

— Buralarda altın yok, dedi Dobbs. Uzun süredir buradayız, olsaydı görürdük. Hem altın olsaydı hiç avla uğraşır mıydık aptallar gibi?

Gülmeye başladı.

— Çocuk değiliz biz de, kayaları tanırım. Ögütlerinizi kendinize saklayın!

Kalktı. Uyumak için çadıra gitti. Adam, Dobbs'un sertliğine kızmışa benzemiyordu. Howard esnedi. Curtin piposunu temizledi. İkisi birden kalkıp çadıra gittiler. Konuklarına ne iyi geceler dilemiş, ne de çağırmışlardı. Adam da ayağa kalkıp ıslık çaldı. Hemen katırı geldi yanına. Ona birşeyler mırıldanarak boynunu okşadı ve tekrar yolladı.

Ateşe biraz odun attı ve uyuklamaya başladı. Sonra kalktı eşyalarını getirdi. Çuvalın birinden bir örtü çıkarıp serdi. Diğerini yastık yaptı ve ayaklarını ateşe doğru uzatıp uyudu.

Çadırın içindekiler konuşuyorlardı. Ateşten oldukça uzaktılar. Ama yine de yabancı duymasın diye seslerini iyice alçaltmışlardı.

— Bence, diyordu Dobbs, ne olursa olsun ondan kurtulmamız gerek.

— Daha hakkında hiçbir şey bilmiyoruz ki, diye cevap verdi Howard. Zararsız bir havası var. Casusa da benzemiyor. Belki vicdanı rahat olmayan ve izlenen birisidir.

Dobbs çok kızgındı:

— Ondan nasıl kurtulmamız gerektiğini bilirim ben. Uyardık da o kadar.

Biraz daha konuştular. Yabancıdan kurtulmanın güçlüğünden başka bir sonuca varamadılar. Sonra da uyudular.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Sabah ateşin yanında buluştuklarında üçü de keyifsizdi. Yabancı çoktan kalkmış ateş için odun aramaya gitmişti. Tenceresini suyla doldurup ateşin üzerine koymuştu. Dobbs selamlar gibi konuştu:

— Sevgili dostum, nerede buldun acaba bu suyu?

— Kovadan aldım.

— Çok iyisin doğrusu. Ama sana uşaklık edip suyunu buraya kadar getireceğimizi sanıyorsan aldanıyorsun.

— Gider doldururum kovayı.

O sırada Curtin de geldi. Dobbs'tan da kötü bir gece geçirmişti.

— Suyumuzu ve odunumuzu mu çalıyorsun artık? Bir daha bizim eşyalarımıza dokun da, o zaman görürsün başına gelecekleri. Burada orman yasaları yürürlüktedir, onu da iyi bil.

— Bir damla suyu esirgemeyecek uygar insanlar arasında bulunduğumu sanıyordum ben...

Dobbs birden üzerine atıldı:

— Ne demek istiyorsun sen, Allahın belası! Yani biz serseri miyiz?

Ve adamın suratına sert bir yumruk vurdu.

Yabancı yere düştü, sonra yavaşça kalktı.

— Aynısını ben de yapabilirim. Ama ne yazık ki üç kişisiniz. Beni dövme fırsatını vermeyeceğim size. Bir gün hesaplaşırız elbet.

— Yiyecek birşeylerin var mı? diye sordu Howard sakin sakin.

— Havuç, pirinç, biraz çay, iki kutu da süt var.

— Bugün bizden yer içer, yarın başının çaresine bakarsın.

— Teşekkür ederim.

— Yarın mı? diye sordu Dobbs.

Az önceki yumruk kızgınlığını geçirmişti.

— Yarın ne demek? Hep burada kalmayı düşünmüyorsun inşallah!

— Öyle düşünüyorum, dedi yabancı.

— Burada kalabilmen için bizim iznimiz gerekir, dedi Curtin de.

— Ormanlar ve dağlar kimsenin malı değildir.

O zaman Howard atıldı:

— Hayır dostum, ormanlar, dağlar, çöller herkesin malıdır. Ama buraya ilk yerleşen biziz.

— İlk yerleşen gerçekten siz misiniz? Sizden çok önce buraya gelmiş ve şimdi yeniden yerleşmek istiyorsam?

— Kayıt yaptırdın mı?

— Sizin de arama izniniz yok.

— Ayrıca bizden önce burada oturmuş olsan da, bunu kanıtlayan hiçbir şey yok. Buradan ayrılırken haklarını kaybetmiş oldun.

Yabancı bir süre sustu. Dobbs, Curtin ve Howard yemeği hazırlamaya başladılar. Acele etmiyorlardı. Yemekten sonra nasıl vakit öldüreceklerini bilmiyorlardı çünkü. Yabancı madeni bulmasın diye çalışmaya gitmeyeceklerdi. Yabancıyı kandırmak için ava gidebilirlerdi. Ama içlerinden birisinin kampta kalması gerekiyordu, yabancı gelip madeni bulmasın diye. Adamın kampta kalana kötü bir oyun oynama olasılığı da yok değildi. Bir diğer çare de ikisinin değişik bir yoldan madene gitmesi, üçüncünün de yabancı ile kalıp onu gözlemesi idi. Ama yabancının da kampta oturacağını sanmak bir düştü, çevreyi dolaşmak isterdi şüphesiz. Dolaşmasını yasak ederlerse de kuşkulanırdı. Curtin bir çare buldu:

— Yemekten sonra birlikte ava gidelim, dedi yabancıya. Biraz et bulsak iyi olur.

Yabancı, vereceği cevabı onların yüzlerindeki ifadeden edineceği izlenimine göre ayarlayacakmış gibi Howard ile Dobbs'u süzdü. Onu kolayca yok etmek için düzenlenmiş bir tuzak olabilirdi bu. Ama yine de gitmesi daha doğru olurdu. Curtin ile arkadaşları ondan kurtulmak isteseler her zaman yapabilirlerdi bunu.

— Bugün seninle birlikte gelebilirim. Ama yarın av için ayıracak zamanım olmayacak.

— Niçin? diye üçü birden merakla atıldılar.

— Yarın altın aramaya başlayacağım. Çok altın var burada. Eğer siz daha bulamadınızsa, pek akıllı değilsiniz demektir.

— Ya düşündüğün kadar aptal değilsek? Ya çoktan bulduysak altını?

— Bundan daha doğal birşey olamaz, dedi yabancı. Bulduğunuzu sanmıyorum, bulsanız bile bir kaç avuçtan çok değildir. Yani buradaki altının yanında devede kulak kalır. En az bir milyonluk altın var burada.

— Bir milyonluk mu? diye bağırdı şaşıran Howard.

Dobbs ile Curtin de sinirden konuşamıyorlardı.

Yabancı sakin sakin devam etti:

— İyi damar bulamamışsınız siz. Kızılderililer aşağı-yukarı bir yıldır burada olduğunuzu söylediler. Eğer iyi damarı bulmuş olsaydınız, çok rahatsız eden çıkardı. Siz de çoktan kaçardınız buradan. O kadar altını gizlice taşıma olanağınız yok çünkü. Ya da arama izniniz var, en az oniki işçi ve makineleriniz var ve tam bir maden kurdunuz burada.

— Hiçbirisi yok, dedi, Dobbs.

— Beni çocuk sanmayın. Aylardır, açıkhavayı sevdiğiniz için kalmıyorsunuz burada. Açık konuşmanız iyi olur bence. Hırsız değilim ve en az sizin kadar namusluyum. Altın peşindesiniz değil mi? Kentte olsun, ormanda olsun bütün insanlar aynıdır. İstediğiniz zaman benden kurtulabileceğinizi biliyorum ve açık oynuyorum, gördüğünüz gibi. Kabul ediyor musunuz açık oynamayı siz de?

— Bizi biraz yalnız bırak da konuşalım, dedi Howard.

— Benden kabul Howard, dedi Dobbs. Casus olmadığını kanıtlama olanağı vermeliyiz bence ona.

Sonra doğrudan yabancıya seslendi:

— Vicdanını okuyup kötü bir adam olup olmadığını anlayamayız, ama yine de açık konuşalım. Son aylarda başımıza gelenlerden sonra, senin de bize katılman bizi rahatsız edebilir ve aylardır süren çalışmamızın ürünlerini kaptırmamıza yol açabilir. Ama şunu iyi bil ki, bize bir oyun oynarsan, Hudson körfezine kaçsan bile, yakalarız seni ve acımayız. Aydınlandın artık. Şimdi konuş bakalım, ne istiyorsun?

Yabancı söze başlamadan önce kahvesini bitirdi.

— Baştan beri açık konuştum sizinle. Buraya altın aramaya geldiğimi söyledim.

— Sonra? dedi Curtin.

— O kadar.

— Pekâlâ, diye atıldı Howard. Ama burada birşeyler bulmuş olduğumuzu kabul etsek bile seninle bölüşeceğimizi sanma.

— İyi bir başlangıç. Siz içten davranırsanız, ben de öyle yaparım. Şimdi size bu alan üzerinde hakkım olduğunu söylüyorum. Durun! Hemen kızmayın öyle. Hak dediysem arama izni gibi bir hak değil tabii ki. Sizin bilmediğiniz bir şeyi bilmemden ileri geliyor bu hakkım. Olsa olsa birkaç altın kırıntısı bulmuşsunuzdur, armağanım olarak saklayın onları.

— Biz de sana soracaktık sanki, diye bağırdı Curtin.

Yabancı ona aldırmadan devam etti:

— İyi bir fikrim var, ama bana yardım edecek kişiler gerek! Ben de sizi düşündüm. Benim gibi sizin de bu hikâyenin gizli kalmasında çıkarımız var. Hem sizin aletleriniz var, benim yok. Bu bildiğim sırrı bir şirkete satabilirim belki ama, bana gerekli olan yüz doları verecek kimseyi güç bulurum. Çok gürültü de yapmak istemiyorum. Sonra bir bakarsınız burada arama yapma izni almış birkaç kişi çıkagelir. Şimdi size bir öneride bulunuyorum. Bugüne kadar bulduklarınız size kalacak, ama bundan sonra benim planım sayesinde bulacaklarımızın beşte ikisi benim.

Diğerleri birbirlerine baktılar bir süre. Sonra kahkahalarla gülmeye başladılar.

Sonra Howard konuştu:

— Oğlum, bu palavraları başkasına sakla. Ne diyorsunuz bu işe? diye sordu arkadaşlarına dönerek.

İlkin Dobbs atıldı:

— Biz kendi işimizi bitirdik. Birkaç gün daha kalmamızın bir zararı olmaz bence.

— Ben de Dobbs ile aynı düşüncedeydim, dedi Curtin.

Howard hoşnut değildi bu işten:

— Ben yokum. Bunlar haydut oyunlarıdır. Ayrıca bu Allahın belası ülkeden de bıktım. Yıllar var ki temiz bir yatakta uyumadım. Gün geçtikçe daha çok yokluğunu çekiyorum bunun. Ama eğer ikiniz razıysanız, ben de kalırım. Onbeş gün ormanlarda, çöllerde yalnız başıma yolculuk yapamam.

— Dinle ihtiyar arkadaş, dedi Curtin. Beni bir bekleyen var, ben de çok kalmak istemiyorum burada. Ona bir haftalık süre verelim. İş yürürse, kalmamıza değer mi diye düşünürüz. Yok, bir sonuç elde edemezsek kalkar gideriz. Tamam mı?

Üçü de "Evet," dediler ve planlarını açıklaması için sözü yabancıya verdiler.

— Önce adını öğrenelim, dedi Howard.

— Robert Lacaud. Arizona'lıyım.

— Los Angeles'teki mobilya tüccarı Lacaud'larla akraba mısınız?

Yine Howard'dı soran.

— Evet, büyük baba tarafından. Ama bir ilişkimiz yoktur. Kavgalıdır ailelerimiz. Eğer onların cennete gideceğini bilsek, hemen birkaç kilise yakabiliriz, onlarla rastlaşmamak için. Ama korkulacak bir durum olduğunu sanmıyorum. Çünkü bu miras hırsızları cennete gidemezler.

— Aman sen kendine dikkat et de cennete kabul etsinler, diye alay etti Dobbs. Sonra cehennemde karşılaşırsın onlarla.

— Yok canım, dedi Curtin. İyi haber alan birinden öğrendiğime göre cehennemde bir sürü kazan varmış.

Howard, eşeklere bakmak için bir kayaya tırmanmıştı. Birden bağırdı:

— Hey!

— Ne var? Ne oluyor? Eşekler mi kaçmış?

— Çabuk gelin!

Üçü birlikte koştular.

— Şu karşıda, bizim dağa doğru yaklaşan şeyi görüyor musunuz? İyi bakın! Sizin gözleriniz daha keskindir.

— Atlı asker ya da jandarma bu gelen, dedi Dobbs.

Ve aynı anda Lacaud'ya döndü:

— Pis herif, sen yolladın onları buraya!

Tabancasını çıkarıp Lacaud'ya doğrultmuştu bile. Ama arkasında duran Howard kolunu tutup indirdi. Lacaud ise sapsarı olmuştu.

— Yanlışınız var. Ne polisle, ne de askerle ilgim var benim.

— Beni iyi dinle oğlum, dedi Howard, Lacaud'ya. Bunlar seni izliyorlar. Çabuk buradan defol! Polisin buraya gelmesini istemiyoruz. Haydi, çabuk ol! Yoksa biz götürür teslim ederiz.

Curtin iyi görebilmek için biraz daha yukarıya tırmanmıştı.

— Biraz sabırlı olun, diye seslendi. Bunlar ne asker, ne de jandarma. Üniformaları yok, silahları başka başka. Eğer yanılmıyorsam bir tanesinde de en az yüz yıllık bir tüfek var. Tamam! Haydut bunlar.

— Allah kahretsin, diye bağırdı Howard. Polisten bin kez kötüdür haydutlarla uğraşmak. Polis tevkif eder, bunlar öldürür. Hatta polise biraz altın koklatırsın bırakırlar, vergiyi de kurtarırsın. Ama bu heriflerle dövüşmek gerekir.

Birden Lacaud'ya döndü:

— Onların casususun sen, değil mi? Ha? Söyle!

— Değilim tabii ki. Durun, bir de ben bakayım.

Curtin'in yanına tırmandı.

— Evet, gerçekten haydut bunlar. Kim olduklarını da biliyorum. Senyor Gomez'in "hacienda"sında çalışırken, oraya gelen gazetelerde bazı haydutların tarifleri vardı. Şu açık kah-

verengi hasır şapka giymiş olan da vardı aralarında. Hatta şapkasından da söz ediliyordu. Çok cesurmuş, şapkayı bile değiştirmemiş. Herhalde bilmiyor şapkasının tanındığını. Okuma bilmedikleri için gazete okumaz bunlar, ondandır. Bu çete de çevredekilerin en belalısıdır.

Biraz daha seyrettiler haydutları, kampa kadar çıkan patikaya girip girmeyeceklerini sıkıntıyla bekleyerek.

Bu arada Lacaud, bu adamlar üzerine gazetelerde okuduğu ve köylülerden duyduğu şeyleri anlatıyordu. Gerçekten de "hacienda" işçileri okuma bilmezler. Ama bu tür haberler bütün ülkede korkunç bir hızla yayılır.

ONİKİNCİ BÖLÜM

Kayanın tepesinden haydutları yeniden görebilmek için dikkatle bakıyorlardı.

— Kaç kişiler? diye sordu Howard.

— On-oniki.

— Aşağıdaki köyde yaşayanları tanıyor musunuz? dedi Howard, Curtin'e dönerek. Belki de haydutlar köyde silah aradılar, korkan kızılderililer de senin burada bulunduğunu ve bir av tüfeğin olduğunu söylediler.

— Allah kahretsin! Sanırım doğru söylüyorsun ihtiyar. Kuşkusuz tüfek için geliyor bunlar.

— Bu durumda, zaman kaybetmeden kendimizi savunmaya hazırlayalım, dedi Dobbs. Curtin, sende kartal gözü var, biz malları saklarken sen gözcülük yap.

Eşekleri kayanın öteki yanına götürüp sıkıca bir ağaca bağladılar. Sonra, öteki kayanın tam altındaki geniş yarığın içinde silahları iki kova su ve bisküvi paketlerini taşıdılar. Bu doğal siper, mükemmel bir savaş yeriydi. Arkadan saldırıya uğramaları ya da sarılmaları olanağı yoktu. Ayrıca buradan saldırganların bütün hareketlerini izleyebilir ve görünmeden ateş edebilirlerdi.

— Bana öyle geliyor ki, dedi Curtin, kayaların arasına gizlenip gitmelerini beklesek daha iyi olur.

— Aptal! diye bağırdı Dobbs. O zaman madeni ve orada sakladıklarımızı bulurlar.

— Ama ben maden falan görmedim, dedi Lacaud.

— Tabii göremezsin. Ama şimdi öğrenmende bir sakınca yok. Bizim bir madenimiz var burada. Eğer direnirsek bulamazlar. Yok, kayalara gizlenirsek Curtin'i ve tüfeğini ararken mutlaka bulurlar madeni. Orada saklı duran altınlarımızı da getirecek zaman kalmadı, haydutlar buraya geldiklerinde de gizlendiğimiz yerden çıkıp madene gidemeyiz. Onlar da madene gidebilmek için buradan geçmek zorundalar. İyi bir hazinemiz olduğunu bilmeseler de, baştan aşağı soyarlar hepimizi, botlarımızı bile alırlar. Kendi kendimize geberir gideriz burada.

— Bana göre de en doğru yol bu! dedi Howard.

O sırada Curtin "Geliyorlar!" diye bağırdı ve kayanın üzerinden yuvarlanarak indi.

— Kaç dakika sonra burada olurlar?

— Aşağı yukarı elli.

— Geldiklerine tamamen emin misin? diye sordu Dobbs.

— Evet. Yola girdiler bile.

— Geri dönebilirler ama!

— Fazla güvenmemek gerek.

— Çadırı kaldıralım, dedi Dobbs. Burada insan bulunduğunu hemen anlamasınlar, hem zenginlik simgesidir çadır onlara göre.

Çadırı da yarığa götürdüler ve başlarını çok kaldırmadan dışarıyı görebilecekleri delikler hazırladılar. Sonra bir savaş planı yaptılar ve yürekleri çarparak olayları beklemeye başladılar. Gerçekten yeni konukların seslerini duymuşlardı.

Birkaç dakika sonra da haydutlar çalıların arasından çıktılar. Yolun son bölümünü atla geçmek çok güç olduğundan, atlarını biraz aşağıya bırakmışlardı. Belki de başka bir düşündükleri vardı. Yedi kişiydiler. Diğer üçünü atların yanında bırakmış olmalıydılar. Hepsi silahlıydı. Hatta bazılarında tabancadan başka bir de tüfek vardı. Büyük şapkaları dışında yırtık pırtıktı giysileri. İkisinin ayağında sandalet vardı, ikisi yalın ayaktı, bir tanesi ise başka başka botlar giymişti iki ayağına da. Hiçbirinin tam gömleği yoktu. Bazılarında deri ceket vardı, ba-

zılarında ise topuklarına kadar inen dar deri pantolonlar. Ama her birinde bir ya da iki fişeklik vardı. İki üç tanesinin omuzlarında öylesine atılmış örtüler vardı. Diğer eşyalarını atların yanında bırakmış olmalıydılar.

Haydutlar çevreyi dikkatle incelediler. Üç yanı çalılar ve ağaçlar, bir yanı da kaya ile kaplı bu alan karşısında hayal kırıklığına uğradılar. Burada bir süre önce bir kampın bulunduğunu kuşkusuz fark etmişlerdi. Oraya buraya atılmış kâğıt parçalarını, konserve kutularını görmüşlerdi. Çadırın yeri bile açıkça anlaşılıyordu.

Haydutlar sigara içip konuşmaya başladılar. Birkaç tanesi de yere oturdu. Diğerlerinin tavırlarından, kahverengi hasır şapkayı taşıyanın başkan olduğu anlaşılıyordu.

Birkaç adım ilerlediler. Sonra yeniden durup tartıştılar. Ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Bazıları, çok geç kaldıklarını, Amerika'lının gittiğini söylüyorlardı. Ramirez dedikleri başkanları da bu görüşteydi.

Haydutlar alana yayılmış, konuşmaları da gittikçe gürültülü olmaya başlamıştı. Böylece yarıktakiler herşeyi rahatlıkla duyabiliyorlardı. Belki de haydutlar biraz dinlendikten sonra gideceklerdi.

Birkaç haydut dolaşırken alanın ucuna kadar gitmişlerdi, ama madenin yolunu bulamazlardı. Çünkü Dobbs ile Curtin girişi çok iyi örtmüşlerdi.

Sonunda haydutlar bir karara vardılar. O kadar çok bağırıyorlardı ki çukurdakiler de öğrendiler planlarını. Bir tren soygunu olayı unutulana ve askerler onları aramak için başka eyaletlere gidene kadar genel karargâhlarını buraya kurmayı kararlaştırdılar. Yer çok uygundu. Su ve atlara ot çok yakındaydı. Yemek sorunu da kolay çözümlenebilirdi. Av hayvanı bulamazlarsa, aşağıdaki köylüleri soyarlardı. Yolu da rahatlıkla gözleyebilirlerdi buradan. Askerin geldiğini çok önceden görürlerdi. Ama başka bir yol daha bulmak gerekirdi. Yoksa fare kapanı gibi kısılır kalırlardı.

Kısa sürede çok iyi incelemişlerdi bölgeyi. İkinci çıkışı da kolaylıkla bulabilirlerdi, madenin yanında.

— Madende gizlenmemekle aptallık ettiğimizi düşünüyordum ben de, diye Curtin'e mırıldandı Howard. Ama öyle yapmamız daha büyük aptallık olurmuş.

— Buraya yerleşirlerse ne yapacağız? dedi Dobbs. Hiçbirimiz düşünmedik bunu. Ben de hemen gelip giderler sandım.

— Biraz daha bekleyelim, dedi Lacaud. Belki planlarını değiştirip giderler.

— Yarık boyunca dağılalım. Bir yere toplanmayalım, diye öğütledi Howard. Buraya gelip bizi görürlerse, hepimizi birden tavşan gibi avlayamazlar, hiç olmazsa. Burada bir kişi var sanıyorlar. Eğer bir çok yerden ateş açarsak korkarlar.

Howard ve Lacaud tüfeklerini alıp çukurun iki ucuna yerleştiler. Curtin ile Dobbs da eşit aralıklarla açıldılar. Böylece tek kişi tarafından aynı anda görülmeleri olasılığı kalmadı.

Haydutlar biraz ileriye çömelmişler, sigara içiyor, konuşuyor, gülüyorlardı. İki tanesi yere uzanmış uyukluyordu. Bir tanesi de burada kalacaklarını bildirmek için aşağıya gitti. Birini de gözcü olarak yolladılar. O zaman yarıktakilerin dördü birden aynı şeyi düşündü: Alanda beş haydut kaldığına göre, üzerlerine saldırıp tümünü öldürebilecekleri çok iyi bir fırsat doğmuştu. Diğer beşi gelene kadar, onların da üzerine ateş açacak zamanı bulabilirlerdi. Ama planı zamanında yapmaları gerekirdi.

Dobbs dayanamadı, sürünerek Howard'ın yanına gitti ve düşündüğünü anlattı.

— Ben de aynısını düşündüm, dedi Howard. Ama bu kadar cesedi ne yaparız?

— Gömeriz tabii ki.

— Son birkaç haftamızı da bir mezarlığın yanında geçiririz değil mi? Şu çiçek bozuğu suratlıyı gördün mü? Kilisede yanına otursa korkar insan o vahşi heriften.

— Merak etme kilisede rastlamazsın.

— Yanılıyorsun. Guadelupe Notre-Dame'ına ve Aziz Antoine'a en büyük armağanları götürenler buna benzer dindarlardır... Kapıdan mihraba kadar dizlerinin üzerinde yürürler ve böyle üç-dört tur atarlar kilisenin içinde. Hepsi üzerlerinde bir

aziz resmi ya da kutsal bir madalyon taşırlar. Afrika vahşilerinden çok fazla batıl inançları vardır. Bunlar... Hey! Ne yapıyor bu herif? Bize doğru geliyor! Çabuk yerine!

Dobbs sürünerek yerine koştu.

Gerçekten, haydutlardan biri yarıkta Curtin'in bulunduğu noktaya doğru geliyordu. Önüne ya da çukura bakmıyordu. Kayaları inceleyerek geliyordu. Aradıkları adamın buraya saklanmış olabileceğini düşünüyordu belki ya da vadiye inen bir yolcu girişini bulacağını umud ediyordu.

Ama kayaların da arasında hiçbir geçit bulunmadığını anlayınca ıslık çalarak geri döndü. O an yarığı fark etti. Kuşkusuz bir yol olabileceğini düşünerek kıyısına kadar yaklaştı ve Curtin'i gördü.

Curtin, şaşırmadı, haydudu görmüştü.

— Caramba! diye bağırdı haydut. Gelin! Bizim kuş burada! Yuvasına girmiş.

Sonra gürültüyle güldü.

Diğer haydutlar hemen koştular. Ama daha yolun yarısını aşmamışlardı ki Curtin bağırdı:

— Durun! Yoksa vururum!

Haydutlar durdu. Silahlarını çıkarmaya cesaret edemiyorlardı. Ne olduğunu iyi anlamamışlardı.

Curtin'i bulan adam kollarını kaldırıp arkadaşlarına döndü.

Kısa bir sessizlikten sonra, haydutların hepsi bir ağızdan konuşmaya başladılar.

Sonra başkanları biraz ilerledi:

— Biz haydut değiliz. Polisteniz ve soyguncuları arıyoruz.

Curtin de başını biraz çıkarıp cevap verdi:

— İşaretleriniz nerde? Polisseniz işaretlerinizi gösterin!

— İşaret göstermeye gerek yok. Siz saklandığınız yerden çıkın da biraz konuşalım.

— Böyle de konuşabiliriz.

— Sizi tutuklayıp tabanca ve tüfeğinizi alacağız. Çünkü izinsiz avlanıyorsunuz.

Curtin güldü.

— İşaretinizi ve silah taşıma ruhsatınızı gösterin. Siz ne federal polisten, ne de devlet polisindensiniz.

— Dinleyin senyör, dedi adam bir adım daha ilerleyerek. Eğer tabancanızı verirseniz tutuklamayız sizi. Tüfeğiniz kalabilir. Tabanca ve cephane gerekli bize.

Bir adım daha ilerledi. Arkadaşları da onu izlediler.

— Bir adım daha atarsanız ateş ederim! diye bağırdı Curtin.

— Biraz terbiyeli olun senyör! Size kötülük yapmak istemiyoruz. Sadece tabancanıza ihtiyacımız var.

— Ben kullanıyorum.

— Atın onu bize, rahatsız etmeyiz bir daha.

— Evet, yolumuza gideriz! diye bağırdı bir diğeri.

— Hiçbir şey alamazsanız! Çabuk defolun buradan!

Curtin biraz daha dikildi, alanı iyi görebilmek için.

Adamlar karar almadan önce yeniden toplandılar. Curtin'in durumunun savaş için kendilerinden daha iyi olduğunu görüyorlardı. Saldırsalar, çalılara mevzilenmeden Curtin altı el ateş edebilirdi. Eğer iyi nişancı ise hepsini öldürürdü. Bunun üzerine geri dönüp toprağa oturdular. Saat on sularında olduğundan birşeyler yemeyi düşündüler. Bir ateş yaktılar çevresine diz çöküp yemeği hazırlamaya başladılar.

Karşılaşmadan galip çıkacaklarına emin olmalıydılar. Onlar burada oturdukça Curtin deliğinden çıkamayacağına göre iki-üç güne kalmaz, kuşatmaya dayanamaz teslim olurdu. Elbet uyurdu bu arada, o zaman da armut gibi toplarlardı.

Yemeklerini yediler ve "siesta" için uzandılar. İki saat süren sessizlikten sonra hep birden gevezeliğe başladılar, vakit öldürmek için.

Birden, Curtin'i aldatıp yakalamak ve onunla birlikte neşeli bir öğleden sonra geçirmek geldi akıllarına. Bu tür eğlenceler kurban için pek hoş değildir, genellikle de sonuna sağ çıkmaz. Kiliselerdeki işkence edilmiş, kan içindeki aziz resimlerini herkes görmüştür. Kimisi çarmıha gerilmiş, kimisi oklarla delik deşik edilmiştir, kimilerinin de dili ya da yüreği çıkarılmıştır, çivilenmiş el ve ayaklar, kırık dizler, çekiçle dikenli taç

takılmış kafalar görülür. Bu resimler ve tahta heykelcikler o denli canlı görünürler ki, insan ister istemez titrer bakınca. Dindarlar, saatlerce diz çöküp dururlar önlerinde, ağlarlar, dua ederler, yüz, iki yüz, beş yüz Ave Maria okurlar. Ve bu adamlar kurbanlarına işkence ederek vakit geçirmek istediklerinde yeni işkence yöntemleri bulmalarına gerek yoktur, çocukluklarından beri kiliselerde gördükleri bu resimleri hatırlamaları yeter de artar bile. Modellerini taklit ederken bütün sadakat ve ustalıklarını gösterirler. Oayaca, Chipas ve Yucatea'daki Sierra Madre kızılderilileri çok tanrılıdırlar, böyle vahşetlerden haberleri yoktur. Melezler ve Meksika'lılar ise her türlü cinayet ve eziyeti yaparlar. Cinayeti işlemeden önce de Meryem Ana'ya ve Aziz Antoine'a dua ederek, başarıya ulaşmaları için yardım isterler. Cinayetten sonra da yine diz çöküp mum adamaya gelirler, polis ya da asker tarafından yakalanmamak için. Vicdanları her zaman rahattır. Cinayetlerinin yükünden, bu iş için yaratıldıklarını bildikleri azizlerin önünde kurtulurlar.

Bu adamlar da, hoş bir öğleden sonra geçirme tasarısını büyük mutlulukla karşıladılar. Kurbanın ağzına yanan tahta parçaları sokmak gibi masum bir biçimde başlayacaklardı. O denli açık ve seçik konuştular ki Curtin bile anladı kendisini bekleyen oyunu.

Adamlardan biri tabancasını çıkarıp silahın kullanmaya hazır olduğu anlaşılamayacak biçimde ceketinin içine yerleştirdi.

Curtin bu hareketi fark etmemişti, ama Lacaud görmüştü.

Adamlar sırayla kalktılar, alana yayılıp ortaya kadar ilerlediler.

— Dinleyin senyör! diye bağırdı açık kahverengi hasır şapkalısı. Sizinle küçük bir alış-veriş yapacağız. Burayı terk etmek niyetindeyiz. Yiyeceğimiz kalmadı ve yarın erkenden pazarda olmalıyız, onun için gitmeliyiz. Bize tabancayı verirseniz, size karşılık olarak altın saatimi veririm, zinciriyle birlikte. Saatin fiyatı yüzelli peseta. Görüyorsunuz ki kârlı bir iş sizin için.

Saatini çıkardı ve zincirinden tutarak sallamaya başladı.

Biraz daha dikilmiş olan Curtin bağırdı:

— Saatiniz sizin olsun. Tabancayı vermeyeceğim. O kadar!

Çukura atlamaya hazırlanıyordu ki tabancasını ceketinin altına saklamış olan adam silahını doğrulttu. Bir arkadaşının arkasına sinmişti.

Ama tetiği çekmeden bir silah sesi duyuldu ve yaralanan adam bağırarak silahını düşürdü.

Bütün haydutlar yarığa baktılar ve küçük bir duman gördüler, ama duman Curtin'in bulunduğu yerde değil, tam aksi köşedeydi. Ne ateş edeni, ne de silahını görmüşlerdi.

Şaşkınlıktan dillerini yutmuşlardı sanki. Dikkatle ağaçların oraya çekildiler, oturup konuşmaya başladılar. Dört arkadaş onların konuştuklarını duyamıyor, yalnız şaşkınlıklarını fark ediyorlardı. Belki de polislerdi yarıkta saklananlar!

Silah sesini duyan üç gözcüleri de gelmişti. Ama başkanları geri gönderdi onları. Kuşkusuz tedbir olarak atların hazır bulunmalarını istemişti.

Bir süre konuştuktan sonra kalktılar ve yaklaşmaya başladılar.

— İyi dinleyin senyör! dedi başkan. Biz böyle numaraları yutmayız. Tüfeği öbür köşeye yerleştirip iple çektiğinizi gördük tetiği!

Diğerleri de neşelenip gülmeye başladılar. Ve aniden hepsi tabancalarını çıkardılar.

— Eğer çıkmazsanız, gelip çıkaracağız. Üçe kadar sayıyorum! Çıkın!

— Bir adım atarsanız ateş ederim.

— Görüşürüz, hombre!

Adamlar kendilerini yere attılar ve tabancaları ellerinde sürünerek ilerlemeye başladılar. Ama çok gidemediler. Yarığın dört ayrı yerinden dört el silah atıldı ve yaralanan iki haydut bağırdılar. Yaraları pek önemli değildi. Sürünerek geri döndüler.

Sonra yeniden tartışmaya başladılar. Çukurda dört ya da beş kişi olduğunu anlamışlardı. Polis de olabilirdi bunlar. Eğer öyle ise tam anlamıyla hapı yutmuşlardı. Çünkü polis aşağı yo-

lu da keserdi. Ama yine de kararsız kaldılar. Eğer karşılarında askerler olsaydı, böyle beklemez saldırırlardı. Asker ya da polise çatmışlarsa tek yapabilecekleri şey dövüşmekti.

Gözcülerden biri gelip yolun boş olduğunu, görünürde asker olmadığını bildirdi.

Haydutlardan biri kurallara uygun bir saldırıda bulunmayı önerdi o zaman: Yarıkta birkaç kişi vardı. Ama o kadar kalabalık değillerdi. Yoksa bu üstünlüklerini kullanıp saldırırlardı.

Bu arada yarıktaki dört arkadaş da tartışacak zaman buldular. Sürünerek Howard'ın yanında toplandılar. Birşeyler yediler, birer bardak su içtiler ve birer sigara yaktılar.

— Ne yapmak istediklerini bilsek! dedi Curtin.

— Önemli değil, diye cevap verdi Howard. Onlar başlayınca hareket edebiliriz ancak.

— Çıkıp saldıralım, diye önerdi Dobbs.

— Hakkımızdan gelirler o zaman!

Howard başını salladı ve piposunu doldurmaya başladı:

— Şimdi kaç kişi olduğumuzu öğrendiler, çıkamayız artık. Burada kaldıkça direnebiliriz. Çıksak bile, yola kadar gidemeyiz. Hem daha gelen haydut var mı bilmiyoruz.

— Bence de burada kalmamız doğru olur, dedi Lacaud. Onlar oturdukları yerde çok kalmayacaklardır.

— Evet ama, yeterli yiyeceğimiz var mı? diye sordu Curtin.

— Tutumlu olursak üç gün yeter.

O anda eşekler gürültüyle anırmaya başladılar.

Haydutlar kulak kabarttılar, ama çok kuşkulanmadılar. Askerler eşeğe binmediğine göre yarıktakiler asker değildi. Eşekleri ele geçirmek için de önce alana egemen olmalıydılar.

— Gece için hazırlıklı olmalıyız. Birden saldırabilirler, dedi Howard o zaman.

— Ne bu gece, ne de yarın gece saldırırlar, dedi Lacaud. Dolunay çünkü, gündüz gibi aydınlık olur.

— Doğru, dedi Howard. Şansımız varmış. Gece ikişer ikişer köşelere yerleşiriz. Biri uyurken, biri oturur. Herhalde hep

birlikte uyursak bir daha uyanamayacağımızı hatırlatmaya gerek yok.

Haydutlardan hiçbirisi alanda görünmüyordu. Çalıların orada hareketleri ve konuşmaları duyuluyordu.

— İçimizden ikisi biraz kestirebilir, dedi Howard. Bu günlük saldırmayacaklarına emin olabiliriz. Ama gün doğmadan geleceklerine iddiaya girerim.

Uyku sıraları düzenlediler ve bir saldırı teşebbüsü dışında gece olaysız geçti. Çalılardan çıkmaya yeltenen iki haydut tek el silah karşısında geri döndüler.

Sabahın üçüne doğru Howard, Dobbs'u sarsarken, Lacaud da Curtin'i dürttü.

— Uyandın mı? diye sordu Howard.

— Evet.

— Karşıdaki arkadaşlar kıpırdanmaya başladılar. İşte dört ayrı yerden çıkıyorlar.

— Hepsi birden geliyor galiba, dedi Dobbs.

— Evet, son kozlarını oynuyorlar! Lacaud ile Curtin de hazır olsalar bari! İyi dinle Dobbs, alanın ortasına geldiklerinde ateş edeceğiz. İyi nişan al ki sıkı bir darbe vurmuş olalım. Öteki köşedekiler uyusalar bile, bizim silah seslerine uyanırlar. Allah vere de Curtin'in saksılığı tutmasa!

Ama daha düşman alanının ortasına gelmeden Curtin ile Lacaud'un köşesinden iki el silah atıldı. Onlar da çok geç olmadan Dobbs ile Howard'ı uyandırmayı düşünmüşlerdi. Haydutlar aldırmadan sürünmeye devam ediyorlardı. Çığlık ya da küfür duymadıklarına göre yaralanan olmamıştı.

Sonra Dobbs ile Howard ateş ettiler. Haydutlardan birisi bir küfür salladı, demek ki yaralanmıştı.

Büyük bir olasılıkla, haydutlar bu atışların hileli olduğunu düşünmüşlerdi: Sıkıca bağlanmış tüfeklerin tetiklerini iple çekiyordu adam. Yine de bu oyuna artık son vermek istedikleri açıktı. Birkaç metre daha süründüler. Sonra kalktılar ve yarık boyunca yayılarak iki büklüm koşmaya başladılar.

Böylece daha kolay hedef oluyorlardı. Üç tanesi hemen vuruldu. İkisi kollarını tutarken, üçüncüsü topallayarak geri

koşuyordu. Yarıktakiler ateşe devam ettiler. Düşman ise karşısında ateş edecek kimse göremediğinden silah kullanamıyordu. Belki yarık da bir tuzaktı?

Yeniden yere yattılar. Sonra komut niteliğinde birkaç çığlık duyuldu ve geri döndüler.

Çabuk sabah oldu. Gündüz yapacakları bir saldırıdan o kadar çekinmeye gerek yoktu.

Yarıktaki dört arkadaş yemek için buluştuklarında, Howard:

— Gece yeni bir planla geleceklerdir. Bu yarığın iyi bir savunma yeri olduğunu anladıklarından dönmezler. Bundan iyi bir genel karargâh bulamazlar. Sonra tabancalarımız ve diğer eşyalarımız da çok çekici onlar için. Ne yapacağımızı iyi düşünelim.

Seçim hakları yoktu. On'a karşı dört kişi idiler. Ve düşmana kıyasla yiyecekleri çok sınırlıydı. Düşmanın büyük bir üstünlüğü daha vardı: Uyuma ve uyanma saatlerini o tesbit ediyordu.

Diğerleri yemek yerken nöbet tutan Curtin birden bağırdı:

— Gelin! Bir şeyler yapıyorlar! İşler kızışacak galiba!

Haydutlar çok meşguldüler. Dallar kesmişler kızılderililer gibi kalkanlar yapıyorlardı. Bunların ardına saklanarak yarığa kadar tehlikesizce ilerleyecekler ve kuşattıkları kişileri kolaylıkla ele geçireceklerdi. Çukurda bir çarpışma olacaktı kuşkusuz. Ama sonuç açık ve kesindi.

Bu şeytani plan karşısında Howard bile verecek öğüt bulamıyordu. Son göğüs göğüse savaşı iyi vermekten başka düşünecek şey yoktu.

— Daha önce niçin düşünmediler bunu acaba? dedi Curtin. Eski bir kızılderili oyunudur bu.

— Çok uğraşmak gerek, diye cevap verdi Hoaward.

Yeniden düşündüler. Ama bu korkunç durumdan kurtaracak bir çare bulamadılar. Çok umutsuz olsa da saldırmak gerektiğine karar verdiler. O zaman da haydutlar çalıların arkasına gizlenmişken, kendileri açıkta olacaklardı. Bu tasarıdan da vazgeçtiler.

Kayalara tırmanma olanağı olsaydı! Hem çok dikti, hem de tırmanırken kendilerini savunamazlardı. Gece zaten hiçbir olanak yoktu.

Alanın karşı yanında çalışan haydutlara bakmaktan başka yapacak şey kalmamıştı. Öğleden sonra dörde doğru her şey bitecekti, eğer haydutlar günbatımını daha uygun bulmazlarsa. Şimdi saat onbire geliyordu. Haydutlar oturmuş yemek yiyorlardı. Keyifleri yerindeydi, sürekli gülüyorlardı. Şakaların konusu kuşkusuz dört mahpustu. Çünkü gülünç olduğunu sandıkları her sözden sonra yarığa bakıyorlardı.

Sonra, aniden çığlıklar duyuldu:

— Ramirez, Ramirez, pronto muy pronto, çabuk, çabuk!

Nöbetçilerden biri koşarak geliyor, bir yandan da bağırıyordu başkanlarına doğru. Haydutlar kalkıp yola girdiler. Sürekli konuştukları duyuluyordu. Ama sesler gitgide uzaklaştı.

Sonra bir suskunluk başladı ve kuşatılanlar şaşkınlıkla birbirlerine baktılar.

— Bu bir oyun! dedi Dobbs. Biz çıkalım diye gider gibi yapıyorlar. İleriye saklanıp bizi bekleyecekler.

— Ne diyorsun sen! dedi Howard. Nöbetçinin gelişini görmedin mi?

— Bu da oyunun bir bölümü.

Ama Howard başını salladı:

— Kızılderili kalkanını düşündükten sonra bu güldürüye gerek yoktu.

Dobbs bir türlü rahatlamıyordu.

— Evet, kalkan fikri iyi idi. Ama yine de birkaçı yaralanıp ölebilirdi. Belki cephaneleri az. Hiç kurşun atmadan bizi yakalamayı denemeleri aptalca birşey değil, bizim de cephane harcamamızı istemezler. Başaramazlarsa yine kullanırlar kalkanlarını.

— Olabilir, dedi o zaman Howard. Eğer saldırılırsa bütün kurşunlarımızı atacağımızı bilirler.

Curtin konuşmaya katılmamış ve haydutlardan hiç ses gelmediğini görünce dikkatle kayaya tırmanmıştı. Sağlam bir yere oturup uzun süre vadiye baktı. Sonra birden bağırdı:

-- Hey! Çıkın! Bir alay asker dostlarımızı kovalıyor aşağıda!

Onlar da tırmandılar ve aşağıdaki hareketli sahneye tanık oldular. Askerler, altıya ayrılmış ilerliyorlardı. Kuşkusuz haydutların yakınında olduğunu öğrenmişlerdi. Daha bu kayalıkları düşünmüyorlardı, atla çıkma olanağı yoktu çünkü.

Ama Lacaud aynı görüşte değildi:

— Sanki askerler haydutların yerini biliyor. Ama yine de buraya gelip tuzağa düşecek kadar aptal değildirler. Böyle bir yolda çok kayıp verirler. Ya dağı kuşatırlar ya da daha ince bir planları var. Bence ikincisi söz konusu.

Askerler vadide beş-altı kilometre daha ilerlediler. O ana kadar haydutlar gizlendikleri yerin bilindiğini sanıyorlardı. Ama asker yoluna devam edince, kendilerini güvenlik içinde hissetmeye başladılar. Curtin, haydutların genel karargâhlarına dönmeye giriştiklerini fark etti. Ama askeri birlikler onlardan daha kurnaz çıktılar.

İyice yayıldıktan sonra izleri incelemeye başladılar. Hareketleri uzaktan fark ediliyordu. Az sonra haydutların bu taş çölünde bulunduklarını anladılar. Hızla toplandılar ve kayalara doğru ilerleyerek dağa çıkan yolu aramaya giriştiler. Haydutların kuşatılmamak için herşeyi yapacaklarını biliyorlardı.

Haydutların gözcüleri de askerlerin hareketlerini dikkatle izlemişlerdi. Bulunduklarını anlayınca, çalıların arasından karşı alana çıkmayı kararlaştırdılar. Oraya varırlarsa, askerler tarafından görülmeden ya da çok geç görülerek kaçabilirlerdi. Atları da iyice dinlenmişti.

Ama haydutların ulaşmayı tasarladıkları yere birkaç asker gizlenmişti. Bunlar daha bir gece önce gizlenmişlerdi buraya. Haydutlar başka işlerle uğraştıklarından fark edememişlerdi. Askerler silah seslerini duyunca doğru yolda olduklarını anlamışlardı. Silah seslerinin nedenini bilmiyorlardı. Haydutların sarhoş olduklarını ya da kendi aralarında dövüştüklerini sanmışlardı.

Dört arkadaş ise hâlâ kayaların üzerinde oturuyor ve bir saat kadar sonra olacağını hesapladıkları kavgayı bekliyorlar-

dı. Bundan sonra yeniden kendi işlerine dönebilirlerdi.

Silahlar patlamaya başladı ve haydutları çekmek için uzaklaşmış olan federal süvari birlikleri dört nala yaklaştılar.

Haydutlar geri dönemeyecek durumdaydılar. Vahşi çığlıklarla atlarını mahmuzlayarak son hızla aşağıya indiler.

Gizlenmiş askerler de hemen fırladılar. Haydutları geçerken yakalayamamışlardı. Haydutlar bu arada arayı iyice açtılar. Bir yandan da sürekli ateş ediyorlardı.

— İyi ki arayı açtılar, dedi Howard.

— Niçin? diye sordu şaşıran Dobbs.

— Çünkü askerler de uzaklaşıyor. Eğer burada kalırlarsa, dağda başka haydutlar bulunabileceğini düşünebilir ve bizi ziyaret edebilirler. Şimdi bizi kurtardılar, ama o zaman ne olacağı belli olmaz. Teşekkürlerimi dönüşte sunmayı tercih ederim.

Süvariler gittikçe uzaklaşıyor, silah sesleri duyulmaz oluyordu. Bir süre sonra hiçbir şey görünmez oldu. Askerler ve haydutlar ufukta kaybolmuşlardı.

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kampı yeniden kurduktan sonra yemeklerini yemişler ve ateşin önüne uzanmışlardı. Güneşin batmasına çok vardı. Ama bugün çalışmayı kimse önermedi.

Karanlık çökünce, ateşin çevresine oturmuş pipolarıyla birlikte kahve içerken, Curtin konuştu:

— Howard'ın dediği gibi, gitmemiz gerektiğine inanıyorum ben de. Belki bin pezeta daha kazanabiliriz, ama yeni tatsız konuklarla tanışmadan bu kadarla yetinmemiz gerek. Gelecek sefer böyle ucuz kurtulacağımız belli değil.

Önce kimseden tepki gelmedi, sonra Dobbs söze başladı:

— Ben de aynı görüşteyim. Yarın madeni yıkarız. Öbür gün eşyaları ve hayvanları hazırlarız. Sonraki gün de sabah erkenden gideriz. Sıkıldım ben de buradan.

Lacaud, gözü ateşte sessizce dinliyordu. Zaman zaman kalkıp dizinde dallar kırıyor, kıramadıklarını da olduğu gibi ateşe atıyordu.

— Cienega madeninin öyküsünü bilir misiniz? diye sordu ansızın.

— Öyle çok maden öyküsü biliriz ki! diye sıkıntıyla cevap verdi Howard.

Tam da geleceğe ait düşler vardı kafasında. Küçük, sakin bir yaşam sürmek için parasını en iyi nasıl kullanabileceğini düşünüyordu, öyle ki sermayesi kendi kendine üç-dört kat çoğalacaktı... Lacaud'un sorusu onu tekrar gerçeğe döndürmüş-

tü. Belki de hesaplarında bir yanlışlık yaptığını fark etmişti ve düşünü yeniden kurup bütün sayıları sıralamak için çok yaşlı olduğundan isteksizce söylendi:

— A, doğru ya sen buradasın. Tamamen unutmuştuk.

O zaman Dobbs ile Curtin de başlarını kaldırdılar. Curtin gülmeye başladı:

— Buradaki önemini görüyorsun değil mi? Savaşmana, sonra da bizimle birlikte yiyip içmene rağmen hiç aklımızda yoktun. Bizim tasarılarımıza dahil değilsin işte.

— Plan gibi birşeyden söz ediyordu galiba? dedi Dobbs. Kendine saklayabilirsin onu. Biliyor musun, onbin pezeta bile kazanacak olsak, beni ilgilendirmiyor, istemiyorum. Kente gidip genç kızlar görmek, beyaz örtüler üzerinde yemek yemek istiyorum ben.

— Onbin pezatadan fazla bulunur, dedi Lacaud.

— Neredeymiş bu?

— Planımda.

Curtin cevap olarak esnedi.

— Elimizin altında bütün bu para.

Lacaud onların ilgisini planına çekmek istiyordu, ama başaramıyordu.

— Elimizin altındaysa, öyle bırakma, eğil de topla bari! Ben yatmaya gidiyorum.

Howard ile Curtin de kalktılar. Esneyerek, gerinerek çadıra doğru yürüdüler. Curtin yarı yolda düşünceli düşünceli durdu. Birden birşey gelmişti aklına. Çadıra doğru seslendi:

— Baksana Howard, bugün öğleden sonra eşekleri çözerken izleri silmeyi unutmadın ya?

— Hayır, her zamanki gibi sildim.

Lacaud eşyalarını getirip ateşin yanına uzandı.

Onu görünce Curtin yanına geldi.

— Sen de çadıra gelebilirsin dostum. Yer var.

— Burada uyumayı tercih ederim. Beni dinlesene bir dakika! Gerçekten çalışmak istemiyor musun benimle birlikte? Çok kazanabiliriz.

— Hayır, buradan gitmekte geç bile kaldım. Dayanamam.

Hiçbirimiz kalmıyoruz. Bulunabilecek olanı aldık zaten. Başka şey ilgilendirmiyor beni. O kadar!

Sözlerini bitirince uzaklaştı ve çadıra girdi.

— Ne istiyordu? diye sordu Dobbs.

— Yine plan hikâyesi. Reddettim.

— Onun hakkında ne düşüneceğimi bilemiyorum, dedi Howard. Bazen sapıtıyor sanki. Son altı ay neler yaptığını bilsem, hasta altın arayıcısı mı, yoksa ormanda geze geze kafayı üşütmüş birisi mi olduğunu söyleyebilirdim. Belki de ikisi birdendir.

— Hasta altın arayıcısı mı? diye sordu Curtin.

— Evet, sürekli arayan, ama hiç bulamayan bir tip. Kaybolmuş madenler üzerine bir düzine öykü bilir, cebinde ya da kafasında bir var olmayan madenlere götüren bir düzine sağlam planı vardır, budalaca kızılderili öyküleri üzerine düşler kurar, yorulmadan bıkmadan arar, bölge ne kadar vahşi ve tehlikeliyse büyük kaynağa o kadar yakın olduğunu düşünür. Her an o olağanüstü madenin çok yakınında olduğuna emindir, ama bir zerre altın bulamaz. Tehlikeli olabilecek bir deliliktir bu. Bu çılgınlar diğer delilerden daha acınacak durumdadır, çünkü sürekli didinirler. Açlık ve susuzlukla, aslanlarla, yılanlara ya da kızılderililerle mücadele etmek zorunda kalırlar, kayalardan düşüp kemiklerini kırarlar. Ama hiç iyileşmezler, madeni yarın bulacaklarına inançları tamdır.

— Bende böyle bir izlenim bırakmadı, dedi Dobbs. Bu adamda daha değişik birşeyler var.

— Olabilir, dedi Howard. Bunu düşünmek istemiyorum şimdi. Ne olursa olsun benim için fark etmez. Daha bilmediğim tek şey, bizimle gelmek isterse ne yapacağımız. Bir yararı dokunmaz.

— Yarın madeni görür, dedi Curtin.

— Artık önemi yok. Biz kapatacağız. Kalıp kazmak isterse, kendi bileceği iş.

Ertesi sabah Howard, Dobbs ve Curtin hızla kahvaltı edip işe koyuldular. Lacaud onlarla birlikte madene gelmek istemeyince de çok şaşırdılar. Gerçekte sormamışlardı onlar, ama

madenle ilgilenmesini bekliyorlardı. Bu konuda soru bile sormadı. Kahvesini içtikten sonra vadiye inen yola doğru yürüdü.

Lacaud'un yarın gideceklerini, bugün yakalamak gerektiğini bildirmek üzere kente gideceğinden kuşkulandı Curtin, ve onu izlemeye başladı. Curtin'in arkasında olduğunu fark etmemişti Lacaud. Özel bir işaret arar gibi her ağacı, her taşı inceleyerek yürüyordu. Zaman zaman eğilip toprağı karıştırıyordu. Eşeklerin otladığı çayırı da geçip küçük göle doğru ilerledi. Orada durdu ve kayalıkları incelemeye başladı. Sonra da toprağı yokladı.

Curtin, Lacaud'un, onlara güçlük çıkartmak gibi bir amacı olmadığına emin olmuştu artık. Gördüklerini arkadaşlarına anlatmak için geri döndü.

— Tam dün anlattığım gibi, dedi Howard. Hasta altın arayıcısı bu adam? Kesinlikle kalmayalım onunla burada.

Kurdukları iskeleleri yıkıyorlardı ki, elini kesen Dobbs sinirlendi:

— Yıkmamızın gerekçesi nedir? Olduğu gibi bırakıp gidelim!

— Önceden kararlaştırmıştık, biliyorsun.

— Gereksiz yere uğraşıyoruz, diye homurdandı Dobbs.

— Önce doğaya saygı göstermek ve açtığımız yarayı kapatmak zorundayız. Bulduğumuz gibi bırakmalıyız burasını.

— Dağın kişiliği üzerine garip fikirlerin var, dedi Curtin. Bence de, övecek kimse olmasa da, temiz bulduğu odayı çıkarken süpürmeli insan.

— Bir başka nedeni daha var, diye devam etti Howard. Biz yoldayken birisi gelebilir buraya. Bu vatandaş hemen ne yaptığımızı anlar ve birkaç arkadaşıyla birlikte peşimize düşer. Eğer burayı düzeltirsek, bir kamp kurulduğunu anlar, ama altın yıkadığımız gelmez aklına. Haydi Dobbs! Yardım et bakalım. Madeni bulmadan önce öyle gereksiz işlerle uğraştık ki bugünkü oldukça asil kalır onların yanında.

Her zamanki gibi öğle yemekleri kısa ve basit geçti. Çay yaptılar ve sabahtan pişirdikleri unu bol bir omlet yediler. Pipolarını da içtikten sonra işe koyuldular. Gün ışığını son anına

kadar kullanmak gerekiyordu. Akşam yemeği de ancak güneş battıktan sonra yeniyordu. Bu yöntem sayesinde böylesine çok işin hakkından gelebilmişlerdi. Günlerin uzunluğu yıl boyunca aşağı yukarı aynıydı; küçük değişmeleri de ancak fark edebilmişlerdi. Yağmur döneminin de çalışmaları üzerinde büyük bir etkisi olmamıştı. Saatlerce süren korkunç sağnaklar birkaç kez olmuştu. Ama o zamanlar da yapacak başka işleri vardı. Ayrıca yağmurun yararları da vardı, altın kumunu yıkamak için yaptıkları sarnıca doluyor, böylece bir süre su taşımalarına gerek kalmıyordu.

— Oh, köpekler gibi çalıştık! dedi Curtin biraz dinlenmek için otururken.

— Allah için haklısın! diye doğruladı Howard. Ama hiçbirimiz bu kadar yüklü bir ücret almadık.

Dobbs da küreğini bırakıp oturmuş, piposunu dolduruyordu.

— Bana öyle geliyor ki, dedi yavaşça, daha çalışmamızın meyvesinden tadamayacağız. Kente inip bir otel odasında paramızı önümüze serdiğimizde ancak gerçekten bizim olacak.

— Evet, ben de düşündüm bunu son günlerde, dedi Howard. Yolculuk, işin en güç bölümü olacak. Haydutlar, kazalar çıkacak önümüze. Köy polisleri meraklanıp ne taşıdığımızı soracaklar. Altın olduğunu anlarlarsa da çaldığımızı, birisini öldürüp soyduğumuzu ya da izinsiz ve vergi ödemeden maden işlettiğimizi söyleyecekler. Bütün bu koşullarda ne cevap vereceğimizi düşünmek gerekir. Bir de, altını en iyi nasıl taşıyabileceğimizi düşünmeliyiz.

Dobbs ve Curtin susuyorlar, düşünmeye zorluyorlardı kendilerini. Sonra oflayıp pufladılar, madendeki en ağır işten bile güç geliyordu düşünmek. Sonunda derin bir soluk alıp kalktılar. Akşam üzeri bütün döküntüleri bir araya yığıp yaktılar. Ateşin izlerini ertesi gün toprakla örteceklerdi. Sonra sağdan soldan söktükleri birkaç çalı ve fidanı dikeceklerdi. Howard şöyle demişti:

— Belki içimizden biri malını kente götürmeyi başaramaz, belki çarçur eder ya da şansı yaver gitmez. O zaman buraya dö-

nüp kazmaya devam edebilir, kuşkusuz güzel bir de hasat yapabilir. Bu yere olabildiği kadar az şühpe uyandıracak bir biçim vermemizin diğer bir nedeni de bu. Böylece kimsede burada altın arama düşüncesini kendiliğinden yaratmamış oluruz.

Dobbs ile Curtin bu söylevi, dağa saygı hikâyesinden çok daha iyi, kavradılar. Dobbs, doğanın kendisini ilgilendiren şeyle kendi başına uğraşması gerektiğini düşünüyordu. Ayrıca bu yalıtlanmış bölgenin bekçisi değillerdi ve doğanın elindeki zaman ve sabır da onlarda yoktu. Ama Howard'a söz vermişlerdi bir kez, tutmaları gerekiyordu; en yaşlıları oydu, hoş bir arkadaş olmakla birlikte bazı özellikleri vardı.

Aynı gece alan çok iyi bir görünüm kazanmıştı ve buradan geçen bir kimse önceden burada bir maden bulunduğunu tahmin edemezdi. Yalnız yaktıkları odun yığını tütüyordu hâlâ. Yarın o da olmayacaktı.

Öğleyin Lacaud dönmemişti. Onlar da unutmuşlardı. Kendi sorunları yetiyordu düşünmek ve çalışmak için. Ama her zamanki yoldan kampa döndüklerinde onu ateşin başında gördüler ve aniden varlığını anımsadılar.

— Altın madenini buldun mu? diye sordu Dobbs, ateşin üzerine bir tencere su koyarken.

— Şimdilik bulamadım, diye cevap verdi Lacaud. Ama hiç bugünkü kadar yakınında olmamıştım.

— İyi şanslar o zaman! dedi Curtin alaylı alaylı.

Lacaud da kendi pirincini yerleştirmişti ateşin üzerine.

— Kendine kahve hazırlamana gerek yok, dedi babacan Howard. Bizimle birlikte içebilirsin. Biraz su eklersek yeter, tutumlu olmamıza da gerek yok artık.

— Teşekkür ederim! dedi Lacaud kuru bir sesle.

Ellerini yıkayıp yemeklerini yediler. Sonra da ateşin çevresine oturdular. Howard, Dobbs ve Curtin'de, fabrika işçilerinin cumartesi gecesi tanıdıkları mutluluk vardı. Yarınki işin kolay olacağını biliyorlardı. Fidanları dikmek bir saatlerini alırdı ancak. Sonra eşyalarını toplayıp kervanı hazırlayacaklardı. Hoş bir çalışma olacaktı bu. Bir yandan da sigara içip şarkı söyleyebilir ve gevezelik edebilirlerdi.

Böylece, aylardan beri ilk kez mutlu ve keyifli hissediyorlardı kendilerini ateşin başında. Aşağı yukarı bir yıl birlikte yaşadıktan sonra ayrılmak düşüncesi sonucu karşılıklı iyi ve saygılı davranıyorlardı. Kardeşten daha yakın hissediyorlardı kendilerini. Yüreklerinde, birbirlerinin kötü hareketlerini bağışlıyorlardı.

Lacaud bu kardeşliğe dahil değildi. İçlerinden geçeni birbirlerinden gizlemeyemezlerdi, ama bunu Lacaud'ya belli etmemeleri kolaydı; isteselerdi aldatabilirlerdi bile onu. Ama üçü arasında bunu başaramazlardı. Geçen aylar boyunca, herbiri iki arkadaşını incelemişti. Bu incelemeye zaman bırakmayacak ne kitap, ne gazete, ne de yeni bir surat vardı ortada. Çoğu kez biri söze başlıyor, ama daha bitirmeden ne söyleyeceğini anlıyorlardı diğerleri, kullanacağı sözcükleri bile biliyorlardı. Böylece cümleleri hiçbir zaman bitirmemek gibi olağanüstü bir alışkanlık edinmişlerdi. Çünkü daha sözün yarısında karşısındakinden cevap geliyordu. Karşılıklı sinirlenmelerin bir nedeni de buydu. Karşısındakinin kötü düşüncelerini ve sözlerini önceden anlamak yüzünden kaç kez birbirlerine giriyorlardı. Ama yine de söz dağarcığını zenginleştirmeye ya da düşüncelerini değiştirmeye olanak yoktu. Sürekli aynı şeyler, aynı ifadeler ve aynı görevler söz konusuydu. Ayrıca, aralarında, bir yabancıya anlaşılmaz gelecek özel bir konuşma biçimi oluşmuştu kendiliğinden.

Kumu yıkadıkları kaplara suyu getirmek için ilkel bir tekerlekli kaldıraç kurmuşlardı. Bunun kullanılması güç değildi ve Howard'a verilmişti. "Howard suyu yolluyordu. Daha sonra bu uzun cümleyi "şşşştt" sözü ile kısalttılar ve "su" karşılığı olarak da bunu kullanmaya başladılar. Örneğin "şşştt" ateşte mi?" dedi mi birisi, "suyu ateşin üzerine koydun mu?" anlamına geliyordu. Dinamit lokumunun adı ise "Marie" idi. Bir lokum ateşlemek gerektiğinde "Marie" demek yeterliydi. Bir de tekrarı pek uygun olmayan bir sözcük ekliyorlardı ve genellikle, pipo ya da ateş yakmak anlamına da onu kullanıyorlardı. Yemek yemek, zıt anlamlı bir sözcükle ifade ediliyordu.

Howard hiçbir zaman kendi adıyla çağrılmadı, "Old" diyorlardı, "old boy" yaşlı çocuk, yaşlı adam'dı bunun kökeni. Curtin'e "Kuh", Dobbs'a da "Pamp" diyorlardı. Neden? Kimse bilmiyordu nedenini. Bütün sözcükler için böyleydi bu. Lacaud hiçbir şey anlamadan on dakika konuşabilirlerdi. Lacaud'nun anlamadığını düşünmezlerdi bile. Bu dile o denli alışmışlardı ki başka türlü konuşmayı garip karşılarlardı.

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

— Evet, gidelim...

Howard, öğleden sonraki kısa konuşmada bıraktığı yerden sürdürüyordu düşünce zincirini. Gerçekte "gitmek" yerine "kırmak" demişti, ama cümlelcri herkesin anlayabileceği biçimde kurmak gerek.

— Evet gidelim... Kuşkusuz gideceğiz. Ama parayı bankaya yerleştirmeden önce rahat olamayız. Donya Catalina Maria de Rodriguez'in öyküsünü biliyor musunuz? Bahse girerim ki duymamışsınızdır. Orada da söz konusu olan altının kendisi değil, emin yere taşınmasaydı.

— Guadelupe'de, Meksika'nın koruyucusu Guadelupe Notre Dame'ının resmi bulunur. Mexico'dan tramvayla gidilebilir oraya. Bütün Meksika'lılar ve kızılderililer ziyaret ederler.

— Palavra ve boş inanç bütün bunlar, dedi Dobbs.

— Hiç de değil, diye cevap verdi ihtiyar, İnanmak gerekir ve palavra olamaz o zaman. Tanrıya inanan birisi için Tanrı vardır, inanmayan için yoktur. Bunun için dövüşecek değiliz. Kendi düşüncemi söylemiyorum, yalnızca olayı olduğu gibi anlatıyorum.

— Bundan yüzelli yıl önce, aşağı yukarı Amerikan İhtilali döneminde, Huacel yakınlarında, Chiricahuas'ların başkanı olan bir kızılderili yaşıyordu. Güzel bir çiftliği vardı ve komşu kabilelerin soygun ve cinayetlerine karışmıyordu. Ataları buraya yerleşmişler, haydutluk ve İspanyollarla bitmez tükenmez

savaşlar yerine tarımla uğraşmayı tercih etmişlerdi. Başkanın bir tek üzüntüsü vardı: Kutsal kanının mirasçısı olan biricik oğlu kördü. Eskiden sakat çocuklar öldürülürdü, ama kabile buraya yerleştikten sonra hristiyanlığı kabul etmiş ve daha yufka yürekli olmuşlardı. Çocuk da güzel ve sağlam yapılıydı ayrıca.

Başkanın eliaçıklığından fazlasıyla yararlanan bir gezgin keşiş, Madonna'nın yardımını sağlaması için karısı ve çocuğu ile birlikte Guadelupe'a bir ziyaret yapmasını öğütledi. Bir armağan götürmesini de sıkı sıkıya tembihledi. Çünkü Madonna armağanları sever ve değerlerini bilirdi.

Başkan, çiftliği amcasına emanet edip hac yoluna koyuldu. At ya da araba kullanması yasaktı. İkibin kilometrelik bir yolu bir kadın ve bir çocukla yaya aşması gerekiyordu. Rastladıkları her kilisede bol bol mum yaktılar ve toplam üçyüz Ave Maria okudular. Sonunda Mexico'ya vardılar. Katedralde saatlerce dua edip yakardıktan sonra işin en güç bölümü başladı. Katedral ile Madonna'nın arası beş kilometredir. Kadınla çocuk bu yolu yanan bir mum taşıyarak dizleri üzerinde geçmek zorundaydılar, ve ister yağmur, ister fırtına olsun mumun sönmemesi gerekiyordu. Eğer mum yanıp tükenirse bir yenisi yakılacaktı. Bu güç yolculuk bütün gece sürdü. Bir ara çocuk uyudu; düşünde mısır ve su vermeleri için yalvarıyordu. Yemek-içmek de yasaktı. Çocuk kendini toplayana kadar biraz beklediler. Sonra yeniden yola koyuldular.

İspanyol olsun, kızılderili olsun onlara rastlayan herkes istavroz çıkarıp korkuyla yanlarından uzaklaşıyor ve böyle korkunç bir hac için nasıl bir günah işlediklerini merak ediyordu.

Tamamen bitkin bir durumda Cerrito de Tepeyacac'ın eteklerine vardılar. 1531 yılında Madonna bu tepenin üzerinde kızılderili Quauhtlatohua Juan Dioga'ya üç kez görünmüş ve adamın paltosuna resmini bırakmıştı. Burada üç gün, üç gece kaldılar ve sürekli dua ettiler. Eğer Madonna yardım ederse, bütün sürüsünü ve ürününü kiliseye bağışlayacağına söz vermişti başkan. Ama hiçbir mucize olmadı. O zaman keşişin öğütlediği gibi bütün malını vaadetti.

Beklenen mucize yine gelmedi. Annesinin sürekli bakımı olmasa, devamlı oruç ve uzun yolculuk sonucu çocuk ölebilirdi. Ne yapacağını şaşıran başkan, Madonna'nın ve hristiyan dininin gücünden kuşkulanmaya başladı. Kendi kabilesinin mucizeler yaratan doktorlarına gitmekten ve kızılderili ruhların gücünden söz etmeye başladı. Rahipler bunun küfür demek olduğunu söylediler ve daha büyük felaketlerle tehdit ettiler. Neyse, sonunda Meksikaya döndü yiyip içmeye ve karısının koynuna girmeye başladı. Bütün bunlar yasaktı yolculukta. Kentte, Don Manuel Radriguez diye birisinden söz edildiğini duydu. Evini öğrendi. Don Manuel ünlü bir İspanyol doktordu, ama çok cimri ve hırslıydı. Çocuğu muayene etti ve büyük bir olasılıkla gözlerini açabileceğini söyledi. Ama kızılderili gerekli parayı ödeyebilecek miydi?

Başkan, bir çiftliği ve büyük bir sürüsü olduğunu söyledi.

— Para değil bu, diye cevap verdi Don Manuel. Çok para vermelisin.

Başkan, eğer çocuğunun gözlerini açarsa, onu Yeni İspanya'nın en zengin adamı yapacağını söyledi. Don Manuel de bu işin nasıl olacağını sordu.

— Bir altın ve gümüş madeni biliyorum, dedi başkan, çocuğum görmeye başlayınca göstereceğim size onu.

O zaman hiçbir babanın imzalayamayacağı korkunç bir sözleşme imzaladılar: Eğer maden yoksa ya da başka birisine aitse Don Manuel çocuğu yeniden kör edecekti.

Don Manuel çocukla iki ay uğraştı, bu arada, içlerinde kral naibinin genel sekreteri de bulunan bütün diğer hastalarını ihmal etti. İki ayın sonunda çocuk kartal gibi görüyordu gerçekten.

Başkanın mutluluğu sınırsızdı.

— Sana gerçeği söylediğimi şimdi kanıtlayacağım don Manuel, dedi. Maden ailemin malıdır. İspanyollar geldiğinde, büyükbabamın babası kapattırdı onu. Bölgemizde İspanyolları istemiyorduk ve onların altın ve gümüşü Tanrılarının oğlundan daha çok sevdiklerini biliyorduk. Ama madenin varlığı anlaşıldı ve İspanyollar yerini öğrenmek için büyükbabamın

babasının ve büyük ninemin dillerini kopardılar. Büyük acılarına rağmen beyazlarla alay ettiler ve birşey söylemediler. Büyük dedem ölmeden işaretle birşey anlattı oğluna, oğlu da ölürken babama, babam da bana tekrarladı aynı sözleri. Şuydu söylediği: "Eğer birisi, sana, ailene ya da kabilene ne kendi halkımızın Tanrısının ne de beyazların tanrısının yapmak istemediği ya da yapamadığı bir iyilikte bulunursa, bu hazineyi ona ver."

— İşte Don Manuel bu iyiliği sen bana ve oğluma yaptın. Bütün dualarım, armağanlarım ve çektiğim acılara rağmen beyazların Tanrısı çok güçsüz kaldı ve onun yapamadığını sen yaptın. Bunun için hazine artık senindir. Sana göstereceğim yolu, kimseye birşey söylemeden üç ay izleyeceksin. Ve bütün Yeni İspanya'nın en zengin adamı olacaksın.

Anlatmaya devam eden Howard bu arada ekledi:

— Kızılderililer bizden çok maden bilmezler. Eskiden, Meksika'nın fethi döneminde karşılaştıkları vahşet yüzünden bütün gizli madenleri yıkmışlardır. Bir kısmı bilirler ama bugün bulmak olanaksızdır. O dönemlerde çok başka bölgelerde oturuyorlardı. Binlercesi, işçi ve köle olarak çalıştırılmak üzere İspanyollar tarafından başka eyaletlere götürülmüşlerdir. Bir bölümü de isyanlar ve savaşlar sırasında dağın ve ormanın daha iç bölgelerine sürülmüşlerdir. Çoğu da uygarlık taşıyan beyazların getirdiği çiçek ve diğer salgın hastalıklardan kırılmışlardır. Başkanın ailesinden de birçoğu kendisinden sonrakilere sırrı iletemeden ölmüştür. İşte bu nedenle kızılderililerin bildikleri maden sayısı azalmaktadır. Çoğu kez bildiğini sanır, ailede anlatılan öykü efsaneye dönüşmüştür. Ve başka maden öyküleri duya duya hepsini birbirine karıştırırlar, gerçek madenin yeri kaybolur. Ayrıca madenin yerini gösteren işaretler ve sözcükler zamanla anlam değiştirmişlerdir. Ama bu öykünün geçtiği yıllar, kızılderililerin anıları tazeydi, henüz ulaşım tarafından bozulmamıştı. Şimdi kızılderililer, özellikle demiryolu aracılığıyla daha çabuk ve sık yer değiştiriyorlar, kendi kentlerinden daha iyi hayatlarını kazanabilecekleri yerlere gidip yerleşiyorlar.

Don Manuel Meksika'daki işlerini yoluna koyduktan sonra, karısı Maria ile birlikte Huacal yolculuğuna başladı. Kızılderili başkan tarafından gerçek bir kardeş gibi karşılandı.

— Yolda çok düşündüm, dedi kızılderiliye, ve madeni niçin kendinin işletmediğini merak ettim, Aguila. Bana yüzbin altın florin de verseydin bu işi yapardım.

— Ne altına ne de gümüşe ihtiyacım var benim. Yiyeceğim bol, iyi ve güzel bir karım, çok sevdiğim bir oğlum var. Altını ne yapayım? Toprak kutsaldır, mutluluk getirir, meyva da öyledir, sürülerim de. Altın ile gümüş mutluluk getirmez. Siz İspanyollara getiriyor mu ki? Altın için birbirinize kin duyuyor birbirinizi öldürüyorsunuz, hayatınızı mahvediyorsunuz altın için. Biz hiçbir zaman altının kölesi olmadık. Biz altın güzeldir dedik, onunla yüzükler mücevherler yaptık, kadınlarımızı ve tanrılarımızı süsledik. Güzeldir çünkü. Onu "para" yapmadık. Bizim halkımız da, vadideki diğer halklar gibi altın için savaşıp dövüşmedi. Toprak için, tarla, ırmak ve göl için, kent, tuz ve sürü için çok dövüştük. Ama altın ve gümüş için, asla! Onlar göze güzel görünür. Eğer açsam yutamam onları; yani değersizdirler. Altın, açan bir çiçek, cıvıldayan bir kuş kadar güzeldir. Ama çiçeği midene sokarsan güzelliği kalmaz, kuşu pişirirsen ötmez bir daha."

Don Manuel gülmeye başladı bu kez.

— İnan Aguila, dedi, altın yemeyeceğim!

Başkan da gülerek "Buna inanıyorum tabiî!" dedi ve sözlerine devam etti.

— Birbirimizin ne dediğini anlamıyoruz, başka dillerde konuşuyoruz. Senin yüreğin farklı. Ama yine de dostumsun.

Dağa tırmandılar, kazdılar, aradılar. Bu uzun arama Don Manuel'i kuşkulandırıyordu. Kızılderilinin onu aldattığını düşünmeye başlamıştı. Ama onun becerikliliğini, kararlılığını ve güneşin durumunu, dağların gölgelerini incelemesini görünce doğru yolu izlediklerini anladı.

— Düşündüğün kadar basit değil, dedi kızılderili. Depremler, seller, kaymalar oldu bunca yıldır. Nehirler yataklarını değiştirdiler. Kimi ırmaklar kayboldu, yenileri çıktı ortaya.

Küçük ağaçlar büyüdü, ihtiyar ağaçlar öldü. Bir hafta daha sürebilir Don Manuel. Sabırlı olmak gerek.

Bir hafta daha aradılar.

— Yarın, dedi bir akşam başkan. Yarın maden gözlerinin önünde olacak ve sana emanet edeceğim.

Don Manuel niçin kendisinin de onunla birlikte gidemeyeceğini sordu.

— Yarına kadar beklemek zorundayız, diye cevap verdi başkan. Güneş daha gerekli noktaya erişmedi. Birkaç günden beri madenin yerini biliyorum. Yarın da sana gösterip vereceğim.

Gerçekten de ertesi gün bir boğazın içindeki madeni buldular.

— Dağdan parçalar kopmuş burada. Sen de görebilirsin. Ama bugün evini terk etmek zorundasın!

— Neden? Sen söylemesen de ayrılacağım, madene daha yakın bir ev yapacağım çünkü.

— Gerçekten, benim evim sana uygun değil. Büyük madenin sahibisin, mutluluk getiremezsin artık.

Başkan elini uzattı, ama Don Manuel:

— Dinle Aguila, dedi, sana birşey soracağım. Oğlunu iyileştirmek için senden yüzbin florin isteseydim, madeni işletir miydin?

— Kuşkusuz evet, diye cevap verdi başkan. Çünkü oğlumun iyileşmesini istiyordum. Ama gerekli miktarı çıkardıktan sonra yeniden yıkardım madeni. Başka ne yapabilirdim ki? Para iyi birşey değildir. İspanyollar bunu öğrenirlerse, madeni ele geçirmek için karımı, oğlumu ve beni öldürürlerdi. Sizin yaşantınızda altın için cinayet işlenir. Dikkatli ol Don Manuel, başkaları bir altın madeninin olduğunu öğrenince seni öldürmesinler. Yalnız ekmek ve tortillalara sahip olduğuna inanırlarsa, kimse seni öldürmez. Her zaman dostun kalmak isterim, ama ayrılmak zorundayım.

Don Manuel çadırları dikmeye başladı. Başkan da yaya bir gün çeken evine yollandı. Yola çıkmadan önce Don Manuel, kendisine değerli maden arama ve bulduklarını saklama

hakkı veren hükümet "certificados"larından edinmişti. İlk önce karısını bıraktığı kente döndü ve onu yanına aldı. Sonra da gerekli araçlar ve patlayıcı maddeler satın aldı, işçiler kiraladı. İşe koyuldular. Gerçek, düşlerini kat kat aşıyordu. Madenin esas ürettiği gümüştü, ama bunun yanısıra altın da vardı.

Bir madenden çok söz etmemek ve çok övmemek gerektiğini biliyordu. Başkalarının deneyimleri sonucu, Don Manuel ihtiyatlıydı. Ne altını, ne de gümüşü gönderdi. Biriktirdi. Beklemesini biliyordu. O kadar kâr etmesine rağmen, pek akıllıca olmayan birşey yaptı: İşçilere en kötü biçimde davrandı. Öyle düşük bir ücret veriyordu ki, ancak karınlarını doyurabiliyorlardı. Bitkin düşene kadar çalıştırıyor, çoğu kez kamçı kullanıyordu. Ölenler oldu. Zenciler bunu bir süre kabullendiler, ama kızılderililer hayır! Meksika'ya egemen oldukları üçyüz yıl boyunca, İspanyollar hiçbir dönemde, bütün ülkeyi tam anlamıyla ellerine geçiremediler. Her zaman bir köşede bir gürültü, bir hoşnutsuzluk ya da bir isyan vardı. Bir yanda şiddetle bastırılan isyan, başka bir köşede patlak veriyordu. Bir gün Don Manuel'in madeninde isyan başladı. Karısı Donya Maria zamanında kaçtı, ama kendisi öldürüldü. Hazineleri yağmalandı. Ölümünden sonra işçiler madenden ayrılıp köylerine döndüler.

Donya Maria madenin tekrar serbest ve tehlikesiz olduğunu haber alınca işi sürdürmek için geri döndü. Hazineleri bıraktığı gibi buldu. Elinde olan, kendisine ölene kadar hoş bir yaşam sürdürecek miktardaydı. Ama Avrupa'ya dönüp zenginliğini orada gözler önüne sermeyi koymuştu kafasına. Genç ve güzeldi, henüz İspanya'da bir şato ve bir malikâne satınalmayı ve örneğin bir marki ile evlenerek saraya girmeyi umud ediyordu. İspanya'daki "büyükler"in paraları için "aztek" ve "tezcuquis" ya da diğer Meksika ve Peru kızılderili prenslerinin kızlarıyla evlendikleri oluyordu. İyi bir burjuva ailesinden gelen çok zengin olan kendisi de kolayca bir marki bulamaz mıydı koca olarak?

Belki de rahmetli kocasından daha iyi biliyordu hesap yapmasını. İspanya'daki şatonun, malikânenin, bunların bakı-

mı ve hizmetçilerin, arabalar, atlar ve gezilerin ne kadar para gerektirdiğini ve sarayda oynamayı özlediği rol için günde ne kadar harcama yapması gerektiğini hesapladı. Sonra aklına gelmeyen başka harcamalar, özellikle vergi sorununun olduğunu düşündü. Ayrıca engizisyon babalarını sakinleştirmek için bir de kilise yaptırmalıydı. Uzun süre çalıştı. Servetini iki katına çıkardı. Yanılmadığına emindi. Her türlü uygarlıktan uzak, sabah-akşam aynı yerde sürekli çalışma ve mücadele yılları geçti. İşçilere karşı büyük ustalık gösterdi: ne çok düşük, ne de çok yüksek tuttu ücretleri. Böylece ne kaçtılar, ne isyan ettiler. Ayrıca, kızılderililere olduğu gibi beyazlara dâ, dehşet saçan haydutlara, canilere, asker kaçaklarına da dikkat etmek gerekiyordu.

ONBEŞİNCİ BÖLÜM

— Donya Maria'nın kocasından daha yetenekli olduğunu söylemek kıskançça bir tutum olmaz. Ne ölümden, ne şeytandan korkuyor, ne haydutlardan, ne de isyancı kızılderililerden çekiniyordu. Gerekirse engizisyonla bile başa çıkardı. Güçlü, kararlı ve girişkendi. Bu nitelikleri amacına ulaşmasına yetmezse, diplomatik yetenekleri durumu düzeltirdi. Gerekli olduğunu düşünürse güler, karşısındakine göre ağlar, bir serseri gibi küfreder, bir Fransisken rahibinden daha içten dua ederdi. Altı kişi gibi çalışmasını bilir ve işler istediği gibi yürümüyorsa hemen karışırdı. İşçiler bir kadının bu güç işle böylesine kolaylıkla uğraşmasına pek alışık olmadıklarından, onun kendilerinden beklediğini sonuna kadar yerine getirdiler. Yıllar böyle geçti. Sonunda sıla özlemi başladı kadında. Kendine ait bir ev, bir mutfak, rahat bir yatak odası, sevimli bir koca isteği başladı ve bir gün gitmeye karar verdi. Servetinin hesabını çıkardığında, düşlediği lüksü verecek parayı yaptığını gördü.

Madeni ve hazineleri koruyacak silahlı muhafızlar tutmuştu. Küçük bir grup kızılderililer, birkaç melez, iki de İspanyol askerinden kurulurdu. Bu askerler ya kaçaktılar ya da terhis edilmişlerdi. Birini gündüz komutanı, diğerini de gece komutanı olarak atadı.

Beşte biri altın, geri kalanı gümüş olan madeni, daha kolay taşıyabilmek için külçeler halinde döktürmüştü. Hepsi san-

dıklara yerleştirildi. Bu sandıkların sonuna kadar yüklü altmış katırla taşındığı söylenirse, servetin miktarı hakkında bir fikir edinebilir insan.

Kervan, silahlı yirmi muhafızıyla birlikte yola koyuldu. Başkent Mexico ile madenin arası ikibin kilometre idi. Gerçekte yol falan yoktu. Çölden geçtiler, dağlar, ırmaklar, boğazlar, ormanlar aştılar. Sierra'nın buzlu rüzgârlarında titrediler, karlı tepelerden inince sıcak bölgelerde bunaldılar...

Bir akşam Donya Maria havada kötü birşey olduğunu sezdi. Ne döndüğünü anlamaya çalıştı ve İspanyollardan birinin hazineye el koymak için komplo hazırladığını öğrendi. Adam yanına yaklaştı:

— Donya Maria, benimle evlenir misiniz? Evet mi, hayır mı?

— Ben? Sizin gibi bir haydut, bir idam kaçkını ile mi?

— O zaman senyora yalnız onu alırım. Sizden güzelini de kolayca bulurum.

— Alacağın nedir?

— Sandıktakiler.

— Ben burada oldukça hiçbir şey yapamazsın, pis adam!

Adam ise eliyle diğerlerinin oturduğu yeri gösterdi ve gülmeye başladı:

— Şu karşıdakilere iyi bak! Belki daha ciddi düşünürsün bu düğün işini. Bir saat bekleyeceğim!

— Asılana kadar bekle istersen!

Karşıdakilerin yanına gidince, adamın iyi çalıştığını anladı. Diğer İspanyol ile kızılderililer bağlıydılar. Melezler, iyi bir pay almak umuduyla hainle birleşmişlerdi. Bellerinde tabancaları ayakta duruyorlar ve Donya'ya bakarak küstahça gülüyorlardı.

— Evet, iyi iş görmüşsün, dedi Donya Maria kendisini izleyen adama.

— Artık çok düşünmeyip tatlılıkla evet diyeceğini umarım.

— Evet pis köpek, çok düşünmeyeceğim!

Böyle söylerken, yerde eyerlerin arasında duran kamçıyı

aldı ve adam kendisini toparlayamadan şiddetle suratına vurdu. Kör olan adam sallandı. Ve bu arada yarım düzine kamçı daha yedi suratına. Sonunda hareketsiz yere yıkıldı. İşe henüz başlamıştı kadın. Melezler, şaşkınlıktan donup kalmışlardı. Ne kaçmayı, ne silah kullanmayı akıl ettiler. Başkanlarına ne olduğunu kavradıklarında, suratlarına kamçı yeme sırası kendilerine gelmişti. Bayılmayanlar, kollarıyla korunmaya çabalayarak kaçtılar. Donya Maria diğer İspanyolun bağlarını çözdü. Sonra da kızılderilileri kurtardı. Hepsi bir anda atlara atlayıp melezlerin peşine düştüler ve kementlerle yakaladılar.

— Asın bu köpeği! diye bağırdı Donya Maria, kendisiyle evlenmek gibi talihsiz bir düşünceye kapılan İspanyolu göstererek.

Yaralı güçlükle ayağa kalkabiliyordu. Otuz saniye sonra da ipe çekildi.

— Ne söylemiştim sana, köpek! dedi Donya Maria adam asılırken. Uyarmıştım seni... Sizlere gelince – melezlere dönmüştü – sizi de astırmam gerekirdi. Ama size bir açık kapı bırakıyorum. Nasıl olsa cellatın eline düşersiniz. Eğer aynı şeyi tekrarlarsanız, etlerinizi parça parça edene dek kırbaçlar, sonra da astırırım. İsterseniz şimdi gidebilirsiniz, fazla ihtiyaç yok size. Ücretinizi vermem, tabancalarınızı da alırım. Eğer beni izlemek isterseniz, Mexico'ya varınca tabancaları, bindiğiniz atları ve eyerleri armağan ederim.

Sonra diğer İspanyola döndü:

— Adın neydi senin?... Evet, Rugo, Mexico'ya varınca bu katırın yükünün yarısı senin, diğer yarısını da kızılderililer bölüşecekler."

Böylece isyan sona erdi.

Haydut saldırıları karşısında, yükü korumak için her an ölümü göze almak gerekiyordu. Haydutlar ise kendi hayatlarını umursamazlar, küçük bir kazanç için kanlarını son damlasına kadar verirler. Zaten hayatları hakkında birden çok karar verilmiştir yargıçlar tarafından.

Katırın birisi uçuruma yuvarlandı, inip yükünü çıkarmak gerekti. Bazen bir katır bataklığa saplanıyor, bir diğeri de ır-

mağı aşarken akıntıya kapılıp gidiyordu. Görüldüğü gibi, altını madenden çıkarmak mı daha kolay, yoksa malı taşımak, ve ayrıca Donya Maria'nın hayatını korumak mı daha kolay, sorusunun cevabı ortada.

Bu yolculuk kadın için güç bir deneyim olmuştu. Hep madende geçirdiği zamanı anımsıyordu yolda. Bu madene sahip olduğundan beri bir tek mutlu an geçirmemişti. Kendisini ya da hazinesini tehlikede görmediği bir dakika yoktu. Bu korkunç günleri düşündükçe, bir hayvandan daha sefil ve acınacak bir hayat geçirdiğini fark ediyordu. Hep sıkıntılar, hep korkular! Uykuları kâbus doluydu. Gündüz bile kurtulamıyordu onlardan. Bu yaşantının üzüntüsü içinde tek bir umut ışığı görüyordu: Mexico'daki kraliyet hükümetinin kredi kurumuna hazinesini yerleştirmesi. Ona erişmek için yıllarca acınacak bir yaşantı sürdüğü ve coşkuyla beklediği an sonunda geldi. Değerli yükünden tek çubuk yitirmeden Mexico'ya vardı. Kral naibi tarafından kabul edildi ve onun özel dairesinde uzun bir görüşme yaptılar. Bu yüksek kişiden, güçlükle elde ettiği hazinesini devlet parasına ve kral hazinesine ayrılmış bölümde saklama önerisini aldığında, Donya Maria'nın mutluluğu sınırsızdı.

Donya Maria bu kadarını ummamıştı. Hazinesi hiçbir yerde hükümet çatısı ve kral naibinin kişisel sorumluluğu altında olduğundan daha güvence içinde olamazdı. Hazinesi, askerlerin gözetimi altında gemiyle düşlerindeki ülkeye taşınana kadar iyi saklanacaktı. Kral naibine yardımlarına karşılık hazinesinin bir bölümünü armağan etmeye söz verdi. Bu öyle bir armağandı ki koskoca Yeni-İspanya kral naibinin bile gözleri kamaştı.

Adamların ücretlerini verip yolladı. Sonra da kentin en iyi oteline gitti.

Yıllardan beri ilk kez içi rahat uyuyacak, sıkıntısız nefes alacak, iyi yemekler yiyecekti. Üzüntü veren düşünceler yoktu artık.

Ama, çok doğal olmasına rağmen aklına gelmeyen bir şey oldu.

Hazine kaybolmadı. Başka birşey kayboldu. Gece mutluluk içinde rahat yatağına giren Donya Maria'nın kalktığını görmedi kimse. Bir daha Donya Maria'yı ne gören, ne de duyan oldu.

Aslında çok basit, dedi Howard öyküsünü bitirirken. Donya Maria altının görünmez kıldığını unutmuştu. Size bunu, altını taşımanın en az aramak kadar güç olduğunu göstermek için anlattım. Herşeyin güvenlik içinde olduğunu sandığınız bir anda bile, bir fincan kahve parası kalmamış olabilir. İşte bunun için altın o kadar pahalıdır.

— Madenin yerini bulma olanağı yok mu? diye sordu Curtin. Senin Donya belki birşeyler bırakmıştır.

— Madeni kolaylıkla bulabilirsin, ama çok geç artık. Büyük bir şirket tarafından işletiliyor, ve Donya Maria'nın çıkardığının en az on katını çıkardılar bugüne değin. Gerçekten tükenmez bir damara benziyor. Huacal'ın çok yakınında, adı da Donya Maria. Eğer hoşuna gidecekse, git bir hafta çalış.

Bir süre daha ateşin başında oturdular, sonra gerinerek kalkmaya başladılar.

— Yüz yıllık bir öykü bu, dedi Lacaud.

— Kimse aksini iddia etmedi, diye atıldı Dobbs.

— İki yıllık bir tane biliyorum ben. En az bunun kadar iyidir.

— İsterse bir haftalık olsun, dinlemeyeceğiz. Senden tek istediğimiz sesini kesmen. Amma utanmaz traşçıymışsın be!

— Neyim?

— Hiç... hiç, dedi Dobbs ve diğerlerinin ardından çadıra girdi.

Sondan bir önceki olmasına karar verdikleri ertesi gün o kadar hareketliydiler ki kahvaltı yapacak zamanı bile güç buldular. Herbiri kendi gizli yerine gitti. Altın parçacıklar, kum ve toz ile birlikte bir çadır bezi parçasına sarılmış ve iple bağlanmıştı. Bu küçük torbalardan çok sayıda vardı herbirinde. Bunları kurutulmuş derilerin arasına sardılar ve çuvallara yerleştirdiler. Böylece yük hazırlandı.

Yolda yiyecek birşeyler bulmak için Dobbs ile Curtin bir

kez daha ava gittiler. Bu arada Howard eşekler için semer hazırlıyor, koşumları son defa gözden geçiriyordu.

Lacaud ise yine tek başınaydı. Ağaçların arasında, çayırın çevresinde birşeyler arayıp duruyordu. Ne aradığını söylemedi, diğerleri de sormadılar. Hiç ilgilenmiyorlardı. Ne acıyorlar, ne alay ediyorlardı. Acımak diye birşey bilmiyorlardı zaten. Alay edecek kadar da ilgilerini çekmiyordu adam. Kendilerini rahatsız etmedikten sonra ne yaparsa yapsın fark etmezdi. Howard, Lacaud'nun ne yaptığını bilen birisine benzediğini söylediği zaman Curtin omuz silkti.

— Hiçbir şey çekmiyor beni, dedi. Yumruk büyüklüğünde bir külçe getirse almam.

— Almasına alırım ben, ama taşıması mesele. Elimizdekini götürelim yeter. Durango'ya getirirse ancak alırım. Bırakalım artık bu konuyu.

O gece ateşin başında sessiz durdular. Herbiri kendi düşünce ve planlarıyla o kadar doluydu ki, diğerlerini dinlemek ya da anlatmak istemiyordu.

Ortalık ağarmadan çadırı toplayıp yolculuğa başladılar.

— Sen kalıyor musun? diye sordu Curtin, Lacaud'ya.

— Evet, daha işim var.

— O zaman iyi şanslar, dostum! Belki ilerde güzel öykünü dinleyecek zamanımız olur, dedi Dobbs alayla. Hem delil gösterebilirsin o zaman!

Lacaud ellerini cebine soktu.

— Delil istiyorsan, şimdiden gösterebilirim. Ama zamanınız yok.

— Gerçekten, dedi Dobbs, acele gitmek istiyoruz.

Howard, Lacaud'ya elini uzattı.

— Tuz, biber ve bizim işimize yaramayacak birşeyler daha bıraktım sana. İşte bir parça da çadır bezi. Yağmur yağdığında iyidir.

— Teşekkür ederim, dedi Lacaud.

Dobbs ile Curtin de Lacaud'nun elini sıktılar. Dobbs tütün, Curtin ise bir avuç fişek verdi. Ayrılık anında dost olduklarını hissediyorlardı. Curtin, bir an, ona da kendileriyle birlik-

te dönmesini söylemek istedi. Hiçbir umut yokken, ormanda tek başına kalmak korkunç bir şeydi. Uzun süredir buradaydılar, her taşın altına bakmışlardı ve ne olup ne olmadığını çok iyi biliyorlardı. Yine de birşey söylemedi, bir "Allahaısmarladık" çıktı yalnızca ağzından.

Howard da aynı şeyi düşünüyor, Lacaud'yu kendileriyle gelmeye zorlamak istiyordu. Sinemasında bir iş verebilirdi. Ama o da "iyi şanslar" dedi ve elini sıktı.

Dobbs ise, haydutlarla karşılaşırlarsa, bir dördüncü adamın yararlı olacağını düşünüyordu. Yükü taşımak da kolaylaşırdı. O da elini sertçe sıkmakla yetindi ve dostça "Şimdilik allahaısmarladık" dedi.

Lacaud da küçük bir ayrılık sözü söyledi ve ayakta durarak gitmelerini seyretti. Üç arkadaş görünmez olunca ateşin başına oturdu, ayağıyla odunları karıştırdı ve yüksek sesle:

— Yazık! dedi.

ONALTINCI BÖLÜM

Yolcular, Curtin'in genellikle alışveriş yaptığı köyün sakinleri tarafından görünmemek için uzun ve güç bir tur yapacaklardı. Köylülerin, hâlâ yukarda olduklarını sanmalarını istiyorlardı. Köyden uzaklaşınca, düzgün yolları bıraktılar, kimseye rastgelmeyecekleri küçük patikalara daldılar. Bölgeden ne kadar uzaklaşırlarsa kente kimse tarafından görülmeden varmayı umut edebilirlerdi. Bir kere kente varınca, kendileri ve malları güvence içinde olacaklardı. Bir otele inecekler, paketleri değiştirecekler ve istasyona, dikkati çekmeyecek bavullarla gideceklerdi.

Ceplerinde iki-üç pezo kadar para vardı ve bunun kente kadar yetmesi gerekiyordu. Orada eşekleri ve diğer gereksiz eşyaları satacaklar, böylece yol parasını edineceklerdi.

Ama patikalar her zaman istedikleri gibi çıkmıyordu; bir köye ya da bir eve götürenler oluyordu.

Birçok kez hiç ummadıkları anlarda bir köye rastgeliyorlar ve şüpheyi çekmemek için geri dönemiyorlardı.

İkinci gün bir kızılderili köyüne vardılar. Yanından görülmeden geçme olanağı yoktu. Bir eşek kervanı garip bir şey değildi. Garip olan, başındakilerin beyaz olmasıdır. Ama neyse ki kimse dikkat etmedi.

Köyün ortasında, bir kulübenin önünde dört Meksika'lı gördüler. Üçünde fişeklik ve tabanca vardı.

— Polis bu, dedi Dobbs Howard'a. Hapı yuttuk!

— Gerçekten polis galiba! diye cevap verdi ihtiyar.

Dobbs eşekleri durdurdu, ama Howard'dan bir dirsek darbesi yedi.

— Aptallık etme! Birden durursak ya da geri dönersek, o zaman mahvoluruz asıl. Girip bir durum olduğunu hemen anlarlar. Vicdanınız rahatmış gibi sakin ilerleyin. Hem, en çok vergi almaya kalkarlar!..

— Bütün malımız da gider o zaman, Allah kahretsin! diye küfretti Dobbs.

Bu arada Curtin yaklaştı.

— Bu gözlüklü adam ne istiyor ki? diye sordu silahsız olanı göstererek.

— Hükümet komiseridir sanırım, dedi Dobbs. Bu işin sonunu şeytan bilir artık. En iyisi hiçbir şey olmamış gibi yolumuza devam edelim.

Meksikalı'lar yeni gelenleri daha fark etmemişlerdi. Ama, tam alana girdiklerinde, polislerden biri onlara doğru döndü. Diğerine birşeyler söyledi ve hepsi birden dönüp yollarına devam eden üç arkadaşa baktılar. Alandan nerdeyse çıkacaklardı ki, adamlardan biri bağırdı: "Halalao, senyores, un momento!"

— Al işte! dedi Dobbs dişlerinin arasından.

— Ben yalnız gideyim, dedi Howard. Siz eşeklerin yanında kalın. Bu bayların ne istediğini öğreneyim.

Howard, adamların yanına yaklaştı:

— Günaydın, size ne yardımım dokunabilir?

— Dağdan mı geliyorsunuz? diye sordu memur.

— Evet, avdan.

— Hepiniz aşılı mısınız?

— Aşı mı? diye cevap verdi Howard, meseleyi anlamıştı. Kuşkusuz aşılıyız hepimiz. Çocukluğumdan beri en azından on kere aşılandım, ben. Bizde yasa gereğidir bu.

— En son ne zaman aşılandınız?

— İki yıl önce.

— Buna dair belgeniz var mı?

Howard gülmeye başladı.

— Cebimde taşımıyorum tabii ki.

— Tabii, dedi memur. Onun için size hemen aşı yapmak zorundayım. Aşı komisyonundanız biz. Köylerde rastgeldiğimiz herkesi aşılayacağız.

Gözlüklü adam kulübeye girdi ve küçük bir çantayla çıktı. Çantayı açtı. Howard kolunu sıvayıp uzattı ve aşı yapıldı.

— Sizinle, buradakilerden çok daha kolay oluyor, dedi adam gülerek. Sanki kafalarını kesecekmişiz gibi kaçıp ormana saklanıyorlar.

— Evet, dedi jandarmalardan birisi bir kitap çıkararak. Bunları aşılamak, büyük bir haydut çetesi yakalamaktan daha güç. En kötüsü de çocuklar. İğneyle yaklaştığımızda, sanki veletleri öldürecekmişiz gibi kadınlar bağırıp üzerimize saldırıyorlar. Suratıma bakın, kadınlar tırmaladılar böyle. Arkadaşın da kafasında koca bir şiş var. Dört gündür buradayız. Hepsi bir deliğe gizlendiler. Aşılı çocukların yaşadığını görünce, yavaş yavaş gelirler artık.

Bu arada kitabı karıştırıyordu.

— İşte "certificado"nuz. Arkadaşlarınızı da yollayınız. On kere aşı olmuşlarsa da bir zararı dokunmaz.

— Borcum ne kadar? diye sordu Howard. Para durumumuz biraz kötü de...

— Hiçbir şey.

— Pahalı değilmiş, dedi Howard gülerek.

Gömleğinin kolunu indirdi.

— Aşılı olduğunuza inanıyoruz, dedi memurlardan biri. Mesleğimizi seviyoruz. Siz de tam zamanında geçtiniz. Köylüler gizlendikleri yerlerden en küçük hareketlerimizi bile izliyorlar. Bu kulübeyi de çok ortada olduğu için özellikle seçtik. Kızılderililerle beyazlar arasında hiçbir fark gözetmediğimizi anlayınca ve sizin kolunuzu ne kadar rahat uzattığınızı görünce güven duymaya başlarlar.

Howard geri dönüp Dobbs ile Curtin'i de gönderdi.

— Bundan daha hoş bir iş olamaz! dedi Curtin gülerek. Yanımıza gelip soru sormaya başlayacakları anı bekliyordum.

Akşam, Amapuli yakınlarında konakladılar. Karanlık bas-

madan daha iyi bir yer bulma olanağı yoktu.

Yemeği hazırlarken yandaki köyden dört kızılderili geldi. Saygıyla selam verdiler ve oturmak için izin istediler.

— Como no? diye cevap verdi Howard. Rahatsız etmezsiniz tabii ki.

Dört kızılderili oturdular ve bir süre yabancıların eti kızartıp pirinç pişirmelerini seyrettiler.

— Uzaktan geliyorsunuz, diye konuştu kızılderililerden biri. Yolunuza devam etmek istiyorsunuz herhalde. Kuşkusuz çok akıllı adamlarsınızdır...

— Kitap okuruz, mektup yazarız, hesap da yaparız, diye cevap verdi Curtin.

— Rakamlarla mı? diye sordu bir diğeri. Biz hiç rakam bilmeyiz.

— On, diye devam etti Curtin, bir rakamdır, beş ise başka bir rakamdır.

— Aaa! diye cevap verdi bir kızılderili. Yalnız yarısını söylüyorsunuz, on parmak, beş havuç ya da üç tavuk demek istiyorsunuz değil mi?

— Aynı öyle, dedi Howard.

Anladıkları için gülmeye başladı kızılderililer.

İçlerinden biri ekledi:

— Yalnız "on" denemez. On tane ne olduğunu söylemek gerekir! On kuş, on ağaç ya da on adam gibi. "On" ya da "üç" ya da "beş" deyince ne kastedildiği söylenmelidir, yoksa kocaman bir boşluk olur.

Yeniden güldüler.

Uzun bir sessizlikten sonra birisi konuştu:

— Oğlum suya düştü. Hemen çıkardık. Öldüğünü sanmıyorum, ama kendine gelemiyor. Siz çok kitap okumuşsunuz, ne yapmak gerektiğini bilirsiniz.

— Ne zaman suya düşmüştü? Dün mü? diye sordu Howard.

— Hayır, bugün öğleden sonra. Ama uyanmıyor.

— Sizinle gelip göreyim çocuğu, diye devam etti Howard. Ölüp ölmediğini anlarım.

Adamlar Howard'la birlikte kalktılar. Kil tuğlalarla yapılmış bir eve girdiler. Boğulan çocuğu bir masanın üzerine yatırmışlardı. Howard incelemeye başladı, göz kapağını kaldırdı, kulağını göğsüne yaslayıp dinledi, el ve ayaklarını yokladı.

— Kendine gelmesi için uğraşacağım, dedi.

Onbeş dakika suni tenefüs yaptırdı. Vücuduna sıcak havlular koydu. Ellerini ve ayaklarını ovaladı. Kulağını göğsüne ikinci kez dayadığında kalbin çarpmaya başladığını duydu. Bir saat sonra genç adam nefes alıyordu ve birkaç dakikaya kalmadı gözlerini açtı.

Kulübedeki erkekler ve kadınlar yabancının hareketlerini tek söz söylemeden izlemişlerdi. Sıcak havlularla uğraşan iki kadın da işaretle anlaşıyordu. Çocuk iyice kendine geldiğinde bile konuşmaya cesaret edemediler. Howard şapkasını aldı ve çıktı. Yine kimse konuşmadı ve durdurmaya çalışmadı. Yalnız çocuğun babası ardından geldi.

— Teşekkür ederim senyor! dedi.

Ve kulübesine döndü.

İyice karanlık bastığından kampı bulması güç oldu. Ateşi izleyerek sonunda arkadaşlarının yanına vardı.

— Oldu mu? diye sordu Dobbs.

— Suni teneffüsle kurtuldu. Bana biraz et bırakmışsınızdır inşallah!

Güneş doğmadan yola koyuldular. Kısa zamanda Tomini'ye varmak ve dağları aşmak istiyorlardı. Öğleyin, moladan sonra eşekleri yükleyip yola çıkarırlarken Curtin bağırdı:

— Ne oluyor? İzliyorlar bizi!

— Nereden? diye sordu Dobbs. Doğru, atlı kızılderililer geliyor. Ama ne biliyorsun bizi izlediklerini, belki gezintiye ya da pazara gidiyorlardır.

Adamlar yaklaşınca, dünkü dört kızılderiliyi tanıdılar. Howard'ın kulübede gördüğü iki kişi daha vardı yanlarında.

Selam verdiler.

— Ama senyores, niye bu kadar çabuk ayrıldınız? dedi içlerinden birisi.

Howard gülerek:

— Kaçmadık, diye cevap verdi. Kentte acele işlerimiz var, onun için yola devam ettik.

— Ooo! dedi dünkü çocuğun babası. Acele değildir işleriniz, bekleyebilirler. Uzun günler var daha önümüzde. Ama ben sizi ağırlamak zorundayım. Gitmenize razı olamam. Oğlumun hayatını kurtardınız! İki hafta konuğum olmalısınız! Hayır yetmez! En az altı hafta kalmalısınız! Toprağım var. Çok mısırım var. Öküzlerim, keçilerim var. Hergün bir hindi, yumurta ve süt veririm yiyecek olarak! Karım size hergün "tamales" yapar.

— Bütün kalbimizle teşekkür ederiz, dedi Howard. Ama zamanında kentte olamazsak bütün işlerimiz bozulur.

— İşler kaçmaz, dedi bir diğer kızılderili. İşler ihtiyar bir keçinin eti kadar serttir, üzüntü verirler insana. Niçin bizde iyi ağırlanmak yerine üzüntüyü tercih ediyorsunuz? Hiç sıkmayız sizi. Müzik ve dansımız da vardır!

Dobbs sıkıntıyla:

— Hayır, mutlaka kente gitmemiz gerek, dedi.

— Biz sizin armağanınızı kabul ettik, dedi baba. Şimdi bizimkini alma sırası sizde.

Kızılderililer yabancıları güç razı edeceklerini anlayınca içlerinden biri beklenmedik bir öneride bulundu.

— İki genç adam gidebilirler isterlerse, ama sen – Howard'ı kastediyordu – sen kalmalısın. Sen olmasaydın kardeşimin oğlu ölürdü. Çocuğu kurtardığına göre borcumuzu ödemeliyiz.

Üç yolcu hâlâ savunmadaydılar, ama gidemeyecekleri açıktı. Altı adam tarafından çevrilmişti etrafları.

Sonunda Dobbs'un aklına bir fikir geldi.

— Dünkü budalalığımızı tamir edemeyiz, dedi Howard'a. Eğer sen kalırsan memnun olacaklar. Ayrıca, gerçekte yalnız seni istiyorlar. Biz yola devam ederiz, sen sonra yetişirsin. Başka yapacak birşey göremiyorum.

— Söylemesi kolay, diye cevap verdi Howard. Peki benim eşyalarım ne olacak?

— Yanında kalır, dedi Curtin.

— Tavsiye etmem, diye atıldı Dobbs. Karıştırıp malı bulurlar. Ya alırlar ya da gevezelik ederler. Ve herkes malı öğrenir, o zaman da haydutlara kalır iş.

— O zaman ne yapayım peki? diye sordu Howard.

— Senin malını da yanımıza alır ve adına bankaya yatırırız. Eğer bize güveniyorsan, dedi Dobbs.

— Niçin güvenmeyeyim?

Howard gülerek bir birine, bir ötekine bakıyordu.

— Aşağı yukarı bir yıl birlikte çalışıp yaşadık. Güven vardı, değil mi?

Karar vermek gerekiyordu. Kızılderililer mutlaka Howard'a olan borçlarını ödemek istiyorlardı, onları sevindirmek iyi olurdu. En iyi çözüm yolu Howard'ın eşyasını arkadaşlarına emanet etmesiydi. Bunlar sorumluluğu yükümlendiler ve bir makbuz verdiler: "Herbiri aynı ağırlıkta, içlerinde şu kadar gram yıkanmış kum bulunan, şu kadar küçük paket aldık.

— Nereye bırakacaksınız bunları? diye sordu Howard.

— Banking Company'nin Tampico'daki şubesine, senin adına yatırırız, dedi Curtin.

— İyi, dedi Howard ve ayrıldılar.

— Birkaç haftalık bir iş bu dostum, diye bağırdı Curtin giderken. Seni mutlaka Tampico'da bekleyeceğim. Southern ya da İmperial'de bulursun beni. Seninle kalabilirdim, ama gereksiz bir zaman kaybı olurdu bu, ayrıca beni bekleyen birisinin olduğunu biliyorsun!.

Kızılderililerden biri Howard'a atını verdi ve bir arkadaşının terkisine atladı. Mutluluk içinde ve gülümseyerek Howard'ı ortalarına aldılar. Sevinçle köye doğru yola koyuldular.

ONYEDİNCİ BÖLÜM

Kızılderililer aceleci görünmüyorlardı, ama inatçıydılar. Tartışmayla yarım gün kaybetmişlerdi. Dobbs ile Curtin, kızılderililerin kendilerini de Howard ile birlikte alıkoymak istemedikleri kanısına kapıldılar. Eğer Howard arkadaşlarının da kalmasını isteseydi, kuşkusuz onlara da aynı yakınlık gösterilecekti. Ama kızılderililerin onlara sempati duyduklarına dair bir belirti yoktu. Belki de bakışlarından hoşlanmamışlardı; kızılderililer bakışlara çok önem verirler. Bu gecikme Dobbs ile Curtin'in aynı gün Cianega'ya varmalarını engelledi; yüksek dağ zincirini aşacakları yol bu kızılderili köyünden başlıyordu. Böylelikle tam bir gün yitirmiş oluyorlardı.

Bu gecikme her ikisini de sinirlendirmişti. Çok az konuşuyorlar ve ağızlarından tek tük çıkan sözcükler sert bir tonla söyleniyordu. Howard'ın eşyasını taşımak hoşlarına gitmiyordu. Eşekleri yürütmek, yükü tekrar tekrar indirip yüklemek gerekiyordu. En çok kaçan, en az söz dinleyen yükleri en kötü bağlı olanlar da Howard'ın eşekleriydi. Yüklerinin sık sık semerden düştüğü de oluyordu. Bir keresinde onlarla meşgulken kendi eşekleri dağıldı. Bir de onları yakalamak gerekti. Üç kişi olsalardı bu güçlükler olmazdı. Howard'a küfür ettiler, ama bu da hiçbir işe yaramadı, Hem Howard kendilerini duyamadığından gülünç oluyorlardı. O zaman eşeklere küfür ettiler. Ama bunlar da cevap vermeyip ciddiye almadı onları. Yolun kıyısındaki otlara yapraklara uzanıyorlar, ar-

kadan gelen tarafından iteklenene kadar kımıldamıyorlardı. Sonunda iki arkadaş birbirine küfür etmeye başladılar, eski hatalarını ortaya attılar ve bağrıştıkça kızıştılar. Kavgalar hep karşılık verme yüzünden olur. Birinin, küfürlere, suçlamalara ve çirkin benzetmelere cevap vermeden sakin davranacağı beklenemezdi. Curtin kervanının başında, Dobbs ise gerisinde yürüyordu. Eşeklerin kafaları üzerinden birbirine çirkin sözler yollamaktan bir an bile geri durmuyorlardı. Eşekler ise övgüye değer bir sabırla iki adamın arasında yürüyor, kulaklarını kâh Curtin'in nefis bir küfürünü duymak için öne, kâh Dobbs'un sert cevabı için arkaya doğru uzatıyordu. Yanyana yürüyenler de bir süre sonra fısıldaşmaya ve kocaman ağızlarını açarak efendileriyle alay etmeye başladılar. Eğer patika daralırsa arka arkaya geçiyorlar, o zaman en öndeki başını çevirip duyduğunu arkadaşına söyler gibi yapıyordu, her ikisinin de sözügeçen konu üzerinde bir fikirleri vardı elbet. Eğer Dobbs ile Curtin bir an hayvanlarına baksalardı gerçek evrensel ölçülülüğün ne olduğuna dair bir fikir edinebilirlerdi. Ama bu konudaki modelin bir eşek olduğunu kimse itiraf edemezdi.

— Ben burada duruyorum, dedi Dobbs birden. Hayvan değilim ki bütün gün koşturayım.

— Ama saat daha üç dostum, diye cevap verdi Curtin.

— Kamp kuralım demedik! İstersen sen sabaha kadar yoluna devam et!

— Bir kere, sen bana buyruk veremezsin! Başkan falan değilsin!

— Yoksa sen mi başkansın? Söyle bakalım!

Dobbs kıpkırmızı kesilmişti.

— Pekâlâ, dedi Curtin biraz daha sakin. Eğer yürüyemiyeceksen...

— Yürümek, yürümek... diye bağırdı Dobbs.

— Tamam, tamam!.. Eğer yürüyemeyeceksen burada durur, kampı kurarız. Benim için hepsi bir.

— İşte su da var, dedi sakinleşen Dobbs. Belki akşama bulamayız?..

Yemek her zaman bir rahatlık getirir, eğer yemek sırasında iş tartışılmazsa. Bu kez de pek parlak olmamasına rağmen yemek iki yolcuyu sakinleştirdi. Ama konuşma da oldu.

Dobbs'du sözü açan:

— İhtiyar arkadaş ne yapıyor acaba?

Pek öyle Howard'ı düşündüğü yoktu. Gerçekte kendini ve kendi işlerini düşünüyordu. Başta şöyle bir aklına gelmişti Howard, ama daha cümlesini bitirmeden başka şeyler düşündüğünü fark etti. Yüklere takıldı kaldı bakışları. Curtin de aynı şeyi yaptı, ama Dobbs'un bakışını kötü yorumlamıştı.

— Yükü yerine ulaştıracağız sanırım. Dağdan epeyce uzaklaştık. İki güne kalmaz demiryolunun dumanını görürüz. Çekinecek birşey kalmadı.

Dobbs birşey eklemedi. Bakışları ateş ile eşekler arasında gidip geliyordu. Sonra Howard'ın eşyasına dikti gözlerini.

Birden Curtin'i sarstı ve kahkaha atmaya başladı.

Aptallaşan Curtin bir süre ona baktı. Sonra arkadaşının neşesinin nedenini anlamadan o da gülmeye başladı.

— Niçin böyle gülüyorsun dostum?

— Harika, harika!.. Tanrım ne kadar gülünç!

— Nedir gülünç olan?

— Düşünsene, bu aptal adam bütün madenini bize bıraktı! Ormanda rahatlıkla toz olabiliriz. Tek izimiz kalmaz. Nerede bulur ki bizi ihtiyar deli?

Curtin artık gülmüyordu.

— Neden söz ettiğini anlamıyorum Dobbs, dedi.

Dobbs, Curtin'i dürtükleyerek gülmeye devam ediyordu.

— Vay eşşek vay! Daha anlamadın mı?

— Bir şey anladıysam Allah belâmı versin!

Curtin kuşkuyla başını sallıyordu. Korkuya kapılmıştı. Bir delinin gülüşüydü bu.

— Nasıl? Anlamıyor musun? dedi Dobbs yine alaylı bir gülüşle. Bu kadar aptal olma!.. Kaçıyoruz!

Curtin'de anladığına dair hiçbir belirti yoktu.

— Kaçıyoruz, diye tekrarladı Dobbs. Malı ikiye böleceğiz ve herkes kendi yoluna gidecek.

— Şimdi anlamaya başlıyorum.

— Pek kolay olmadı, dedi Dobbs Curtin'in omuzuna vurarak.

Curtin kalktı. Birkaç adım yürüdü, sonra tekrar ateşin yanına döndü. Durdu ve gökyüzüne bakmaya başladı. Sonra kuru ve sert bir sesle konuştu:

— Eğer yanlış anlamıyorsam, Howard'ın çalışmasının ürününü çalmak istiyorsun.

— Başka ne olabilir ki? Tabii ki onu kastediyorum! Ve de çok ciddiyim.

— Eğer buysa düşündüğün, diye devam etti Curtin, ben yokum!

— Kes artık! dedi Dobbs, ayağa kalkıp bir titreme alan Curtin'in yanına yaklaşarak. Senin iznine ihtiyacım yok. Birşey de sormadım. Eğer bu oyuna katılmak istemezsen sana yazık olur. Tümünü ben alırım, sen de burnunu sürtersin. Anlıyor musun? Hıı!

Gerçekten Dobbs'un üzerine, Howard'ın öyküsünde sözünü ettiği altının laneti, altın çılgınlığı çökmüştü.

— Evet, evet, anlıyorum.

Curtin ellerini ceplerine soktu ve Dobbs'un yanından bir adım geri çekildi.

— Eee? dedi Dobbs birden.

— Ben burada oldukça, ihtiyarın malını alamazsın. Makbuzu imzaladım...

— Ben de imzaladım, ama umurumda değil. Eğer bizi bulursa, haydutlar tarafından soyulduğumuzu söyleriz.

Curtin aldırmadan devam etti:

— Kâğıdı imzaladım ve malı geri vereceğime dair söz verdim. Ama yalnızca kâğıt, imza ya da söz sorun değil. Hayatta o kadar çok söz verir ki insan, eğer tümünü yerine getirmeye kalksa yaşamaya zamanın kalmaz. Mesele çok değişik. Bu malı çalmadı, bulmadı, piyangodan, borsadan ya da bankadan kazanmadı. Emeği, şerefi ve namusu ile kazandı. Bugüne kadar hemen hiçbir şeye saygı duymadım, ama bu meselede değer verdiğim birşey var.

Dobbs alaylı bir hareket yaptı.

— Bırak bu bolşevik fikirlerini şimdi! Bunlarla tavuk yetiştirilir ancak. Bu türküyü ezbere bilirim

— Bolşeviklerle bir ilgisi yok bunun, diye cevap verdi Curtin. Sen gerçekten bağlanacak delisin. Evet, bağlanacak delisin! Bolşeviklerin ne yaptıklarını bilmiyorum ama, benim de kendi köpeklerim var kırbaçlanacak, sen başta olmak üzere! Şimdi iyi dinle beni: Ben kervanda ya da çevrede oldukça, onun malının bir zerresine dokunamazsın, iki ayağımın üzerinde durdukça yaklaşamazsın bile. Aydınlandın mı şimdi?...

Curtin oturdu, piposunu doldurmaya başladı. Sakin görünmek için zorluyordu kendisini.

Dobbs bir süre ayakta durup Curtin'e baktı garip garip.

— Haklısın oğlum. Aydınlandım şimdi? Zaten uzun zamandır biliyordum bunu.

— Neymiş bildiğin? diye sordu Curtin gözlerini kaldırmadan.

— Beni öldürmek niyetindesin. Öldürdükten sonra bir köpek leşini gömer gibi gömeceksin ve bütün yükle birlikte gideceksin. Aptallar, diyeceksin arkamızdan!

Curtin yakmak üzere olduğu piposunu bıraktı ve gözlerini kocaman açtı. Bu tür bir suçlama karşısında boş ve anlamsızdı gözleri. Olağanüstü kişiler arasında saymıyordu kendisini; tuttuğunu da koparan cinstendi. Vicdanı da rahatsız etmiyordu. Yağ, çelik, demiryolu kralları da bugünkü durumlarına gelemezlerdi, eğer vicdan denilen şey kendilerine bir güçlük çıkarsaydı. Niçin küçük Curtin, toplumun kaymak tabakası denilen, çok satılan gazete, dergi ve kitaplarda irade, çalışma ve başarının büyük örnekleri olarak gösterilen bu kişilerden daha ince ve soylu bir vicdana sahip olsundu? Ama Dobbs onu düşünemeyecek kadar sefil bir hareketle suçluyordu. Dobbs delirmişti. Olsun. Ama, kendi içinde olmasalar bu tür düşünceleri başkalarına yükler miydi? Curtin basit bir adamdı, ama incelikten de yoksun değildi ve karşısındaki zulüm mekanizmasını kavramaya başlıyordu. Eğer Dobbs böyle düşünüyorsa, aynı davranışı gösterecekti. Ve Curtin şimdiden

kendisini ölmüş kabul edebilirdi. Çünkü Dobbs onu öldürmeye tereddüt edecek bir durumda değildi. Bu duygu içinde anlamsızlaştı gözleri. Kendisini bekleyen tehlikeyi görüyordu ve artık kaçamazdı.

Herhangi bir yardım söz konusu değildi. Kendisini tamamen terk edilmiş hissediyordu. Dobbs'a karşı nasıl savunabilirdi kendisini? Daha beş-altı günlük yürüyüş vardı. Birisine rastgelse bile güvenlik sağlayamazdı. Dobbs hemen yeni gelenlere kazanacakları şeyi anlatır ve onları da kendi yanına çekerdi. Hiç kimseye rastlamasalar Dobbs için daha iyi idi. Curtin bir geceyi malı kollayarak uyumadan geçirebilirdi, ama ikinci gece daha beter uyurdu. Dobbs'un bir kurşun bile harcamasına gerek kalmazdı. Bağlardı Curtin'i ve kafasına bir darbe vurup bayıltırdı. Hatta vurmasına bile gerek olmayabilirdi.

Bu iki yanlı şeytani oyuna kapılmıştı Curtin ve yalnızca bir tek çıkış yolu görüyordu: Dobbs'un kendisi hakkında tasarladığını Dobbs'a yapmak. Başka çaresi yoktu. Yutmayanı yutarlar: Tek yasa budur.

"Parasını istemiyorum," diye düşündü Curtin. "Ama onu bertaraf etmeliyim. İhtiyarla ben kendi paramızı alırız, bu delininkini de gömerim. Zenginleşmek istemiyorum, ama hayatımı kurtarmalıyım."

Pipoyu tuttuğu sol eli göğsünün üzerindeydi. Dizlerinin üzerine duran sağ elin cebine sokmak üzere kalçasına doğru çekti.

Aynı anda Dobbs tabancasını ona doğrulttu ve bağırdı:

— Kımıldarsan ateş ederim!

Curtin ellerini rahat bıraktı.

— Kaldır ellerini! dedi Dobbs.

Curtin söyleneni yaptı.

— Doğru düşünmüşüm demek ki! diye bağırdı Dobbs titremeyle. Laf ebeliğiyle beni kandıramayacağını bilmeliydin! Ayağa kalk!

Curtin'e yaklaştı. Sapsarı kesilen Curtin hiç cevap vermedi. Ayağa kalkınca Dobbs onun silahını almak için döndü ve

cebine uzandı. Ama Curtin ani bir hareketle ayağının üzerinde döndü. Dobbs ateş etti. Curtin yine bir hareketle kurtuldu ve Dobbs'un ikinci kez tetiği çekmesine fırsat vermeden çenesine bir yumruk atarak yere yuvarladı. Sonra hemen atılıp tabancayı aldı. Ayağa kalkıp iki adım geri çekildi.

— Roller değişti Dobbs, dedi yalnızca.

— Görüyorum, diye cevap verdi Dobbs.

Biraz dikildi, ama hâlâ yere diz çökmüş durumdaydı.

— Şimdi söyleyeceklerimi iyi dinle Dobbs: Tamamen yanlış yoldasın, diye devam etti Curtin. Seni öldürmek ya da malını almak gibi birşeyi hiçbir zaman düşünmedim.

— Şimdi bana bunu söylemesi kolay! Bu kadar iyi isen silahımı geri ver.

— Onu yapmam işte, sana göre oyuncak değil çünkü, diye cevap verdi Curtin gülerek.

Dobbs ateşin yanına dönerken:

— Anlıyorum, dedi.

Curtin, Dobbs'un tabancasını boşalttı ve kurşunları cebine koydu. Sonra bir süre silâhı elinde salladı. Onu Dobbs'a geri vermek istiyordu, zaten beriki de elini uzatmıştı. Ama fikrini değiştirdi ve tabancayı pantolonunun cebine koydu. Sonra Dobbs'un muhtemel bir saldırısını gözönüne alarak aralarında bir mesafe bırakmaya dikkat ederek ateşin yanına oturdu.

Piposunu içmeye başladı. Dobbs hiç konuşmadığından Curtin rahatça düşünebiliyordu. Durum yarım saat öncesinden daha iyi değildi. Bu korkunç adamı dört gün, dört gece gözaltında tutamazdı. Uyuduğu anda Dobbs onu ele geçirir ve hiç acımazdı. Dobbs, Curtin'i öldürürse, bunun doğal bir savunma hakkı olacağına inanmıştı. Yalnız biri yaşayabilirdi. Korku ve yorgunluktan her ikisi de delirecek gibiydiler. Uyuya kalan diğerinin kurbanı olacaktı.

— Yarın sabah ya da bu gece ayrılıp her ikimiz de kendi yolumuza gidemez miyiz? diye sordu sonunda Curtin.

— Çok mu hoşuna giderdi?

— Niçin hoşuma gidecekmiş ki?

— Arkamdan saldırmak ya da haydutları peşime takmak için değil mi, diye alayla konuştu Dobbs.

— Buna inanıyorsan, nasıl ayrılacağımızı bilemiyorum. Gece gibi gündüz de bağlamam gerekecek seni!

— Evet, tek çare bu! Kabul! Gel, bağla!

Dobbs haklıydı, onu bağlamak o kadar basit değildi. O zaman roller yine değişebilirdi. Sonuncu değişim olurdu hem bu. Dobbs daha güçlüydü.

ONSEKİZİNCİ BÖLÜM

Curtin için korkunç bir gece başladı. Dobbs için öyle değildi. O kendine güveniyordu. Şimdi Curtin ile oynayabilirdi.

Curtin, Dobbs'un yanından uzaklaşmıştı, ama göremeyeceği kadar da değildi. Bir saldırıyı engelleyecek gerekli arayı bırakmıştı. Curtin uyanık kalabilmek için büyük güç harcıyordu. Yolculuk ve son olayların yorgunluğu yüzünden bütün gece dayanamayacağının farkındaydı. Daha da yorulacağını düşündüğünden dolaşmıyordu da. Sonra bir örtünün altına girip uzanmanın daha doğru olacağına karar verdi. En azından vücudu dinlenirdi. Dobbs da iyice göremeyeceğinden uyuyup uyumadığını anlayamazdı.

Bir saat sonra, Curtin'in hiç kımıldanmadığını gören Dobbs ona doğru sürünmeye başladı. Curtin hemen tabancayı çıkardı.

— Dur olduğun yerde! diye bağırdı.

— İyi bir gece bekçisisin! diye alay etti Dobbs.

Gece geç vakit Dobbs bir eşeğin anırmasıyla uyandı. Yeniden sürünerek ilerlemeye girişti, ama Curtin onu durdurdu.

O zaman Dobbs kazanacağını anladı ve rahatça uyudu. İki hareketiyle Curtin'i yoksun bıraktığı uykuyu kendisi kullanıyordu. Şimdiden ertesi geceye hakim olmuştu.

Gündüz, Dobbs kervanın önünde olduğundan birşey yapamadı. Ama akşam oldu, sonra da gece. Gece yarısından az

önce, Dobbs yavaşça kalktı, Curtin'e yaklaştı, tabancaları aldı ve bir tekme attı.

— Ayağa kalk, köpek! diye bağırdı. Roller yine değişti, ama bu kez iyi yönde!

Curtin hâlâ uyuyordu.

— Roller mi değişti?.. diye mırıldandı.

Birden anladı ve kalkmak istedi.

— Otur! dedi Dobbs karşısına otururken.

Sonra ateşe odun atıp canlandırdı.

— Birbirimize söyleyecek çok şeyimiz yok, dedi Dobbs. Senin bana yaptığın gibi çocuk bakıcılığı yapacak değilim sana. Meseleyi kökünden çözümleyeceğim. Sürekli korku içinde yaşayamam ya!

— Yani bir cinayet mi?... dedi Curtin duygulanmadan.

Bütün bunların anlamını kavrayamayacak kadar yorgundu.

— Ne cinayeti? diye cevap verdi Dobbs. Kendimi korumak için dövüşmek zorundayım. Senin isteğine göre hareket edemem.

— Meseleler senin düşlediğin kadar kolay değil, dedi Curtin kafasını toplayarak. İhtiyar çabuk bırakmaz senin peşini.

— Gerçekten mi? Çok basit oysa: Beni bir ağaca bağlayıp bütün malı götürdün. Seni arayacak, sen olacaksın haydut! Seni bulamayacağına dair garanti de veririm. Haydi yürü!

— Nereye? diye sordu Curtin.

— Mezbahaya! Belki baloya gideceğini düşünmüşsündür? Sen öyle zannet daha iyi. Dua etmene gerek yok, nasıl olsa gideceğin yer belli, gereksiz yere uğraşmazsın. Haydi yürü bakalım!

— Yürümezsem ne olur? diye sordu Curtin.

Hâlâ yorgun ve uykuluydu. Durumun ciddiyetini kavrıyordu. Ama yorgunluğu yüzünden kafasında anlamlaştıramıyor, biraz sonra duyacağı silah sesini düşünemiyordu. Bu silah sesinden sonra yaşamının sona ereceğinin farkında değildi. Herşey bir düş gibi geliyordu ona, yarın sabah uyanacağını sanıyordu. Bu düşteki olayları aklında tutmaya çalışıyordu. Bu

düşü unutmaması gerektiğini düşünüyordu. Çünkü Dobbs'un karakterine dair açık bir görüntüydü bu ve bugüne kadar kafasında biçimlendirdiğinden çok değişikti. Düşlerde kişilerin daha iyi tanındığı ve yargılanabildiğine dair bir sözü anımsadı. Dobbs'a daha çok dikkat etmesi gerektiğini düşündü.

— Burada oturabilirim, dedi Dobbs'a, gözleri yeniden kapanırken. Niçin yürüyecek mişim? Yorgunum ve uyumak istiyorum.

— Uyumak için çok zamanın olacak! Haydi, yürü!

Bu buyruk veren tondaki konuşma Curtin'i rahatsız ediyordu. Bir daha duymamak için sallanarak kalktı. Dobbs yumrukla itekliyordu ardından. Ormanın içine doğru elli-altmış adım ilerlediler, sonra Dobbs ateş etti. Curtin yıkıldı. Dobbs eğildi, hiç soluk almadığını görünce tabancasını cebine koydu ve ateşin yanına döndü.

Bir süre oturup ne yapması gerektiğini düşündü. Ama hiçbir şey gelmedi aklına. Bitik hissediyordu kendisini. Ateşe odun attı, ayağıyla karıştırdı. Piposunu yaktı.

Birkaç nefes çektikten sonra aklına bir şey geldi. Belki de Curtin'i vuramamıştı, tam ateş ettiği sırada sallanıp düşmüş ve kurşun boşa gitmişti. Curtin'in bulunduğu yere doğru döndü. Sanki Curtin'in gelmesini bekliyormuş gibi bir süre oraya baktı. Böyle oturup duramazdı. Ayağa kalkıp birkaç adım yürüdü. Sonra ateşe odun atıp ayağıyla düzeltti. Yeniden oturdu ve bir örtü aldı. Sarındı ve uzandı. İçini çekip uyumayı düşündü. Birden durdu. Curtin'i vurduğuna emin değildi. Birden dolu tabancasıyla karşısına çıkabilirdi. Bu düşünce ona uyku uyutmuyordu. Ateşten yanan bir odun aldı ve Curtin'in yanına gitti. O ise hâlâ aynı yerde, nefes almadan gözleri kapalı duruyordu. Dobbs odunu yüzüne yaklaştırdı, ama Curtin kımıldamadı. Gömleği kan içindeydi. Rahatlayan Dobbs gitmek istedi. Ama üç adım ilerledikten sonra geriye döndü ve Curtin'in üzerine bir kez daha ateş etti. Sonra kampa döndü.

Örtüyü sırtına aldı ve ateşin yanına yerleşti.

— Allah kahretsin! dedi kendi kendine, Curtin'i korkutan aynı gülüşle. İşte vicdanım yine uyandı. Ama rahatım şimdi!

"Vicdan" sözcüğü kafasına takıldı.

Aklına gelen bütün cümleler bu sözcüğün çevresinde oluşuyordu. Anlamı ile birlikte değil, çıplak olarak "vicdan" sözcüğü söz konusuydu.

"Vicdanımın bana bir oyun oynayıp oynamayacağını göreceğim," diye düşündü. "Cinayet, yapılabilecek en kötü iştir. Ama bir cellatın vicdanı tarafından rahatsız edildiğini hiç duymadım. Sing-Sing'deki McDollin yüzlerce adam gönderdi elektrikli sandalyeye, nerdeyse bundan zevk aldığı söylenebilir. Geceleri rahatça uyuyordu yatağında, vicdan falan düşünmeden. Belki de dört düğmeye dört ayrı adamın aynı anda basması, ve hangisinin ölümü getirdiğinin bilinmemesindendir. Ama, McDollin mahkûmu sandalyeye bağlar... O kadar adam öldürmesine rağmen, saygıdeğer bir devlet memurudur yine de."

"Peki ben Fransa'da kaç Alman öldürdüm? Onbeş mi? Sanırım yirmi üçü bulmuştur. "Güzel", demişti albay. Ve hep rahat uyudum. Hiçbir Alman, ne anaları, ne karıları, ne de çocukları uykumu bozmadı. Argonne tepesinde nasıldı ya? Bir Alman mitralyöz yuvası! İyi dayanmıştı herifler! İki birlikle bile yaklaşamıyorduk. Bir gün güçleri tükendi, beyaz bayrak sallayıp teslim oldu sağ kalan onbir genç. Yaklaştık. Ellerini kaldırdılar. Gülüyorlardı. Namuslu askerdiler. Hayvanlar gibi bayılttık hepsini. En kötü davranan, yaralıları bile öldüren Steinhofer diye birisi vardı. Almanya'da doğmuş, onyedi yaşında bizim tarafa gelmişti. Ailesi hâlâ Almanyadaydı. Acımak nedir bilmiyordu bu tip. Bazıları çocukları yüzünden hayatlarını bağışlaması için yalvarıyorlardı. Steinhofer ise cevap olarak bıçağı saplıyordu bu aile babalarına. Madalya da aldı sanırım. Kendini savunmaktan aciz bu çocukları öldürmekle meşgulken bir İngiliz subayı geldi: "Dirty dogs, hiç utanmıyor musunuz!" Kendi yurttaşlarına gaddarlıkta Steinhofer'den aşağı değillerdi. Onlar bu kadar rahatken, bu Curtin denen iğrenç kuş yüzünden ben niçin vicdan azabı çekeyim? Öldüğüne göre rahat edeceğim demektir. Ardınızda hapishane, cellat ya da yağlı ip varsa konuşur vicdan! Yakalanmazsa ya da cezasını çekip çı-

karsa, ölünün hayaleti de gelmez insanın peşinden. Neden korkuyorum ki? Mal bende, Curtin'i de bulamazlar. En iyisi yarın onu gömmek."

Yüksek sesle güldü. Böyle düşünmek hoşuna gidiyordu. Bütün bunları yazıp aydın bir kişi olmayı düşledi. Kendi kendine şaştı. Akıllılığını ve yargılarının tarafsızlığını nasıl da önceden fark etmemişti? Hiçbir deneyimleri olmadığı halde, sürekli olarak vicdandan söz edip insanın moralini bozan kişileri bastırmanın ne denli kolay olduğunu düşündü. İğrenç yaşantıları boyunca başkalarını korkutmak için yazıp çizdiklerinin yalan olduğunu kanıtlamak çok kolaydı. Eğer inanırsa, vicdanı vardır insanın, buyruk üzerine işler ancak vicdan. İnanmayanı da hiç rahatsız etmez.

Dobbs ateşin yanına uzandı, rahat bir uyku çekeceğine inanıyordu. Gerçekten sabaha kadar deliksiz uyudu. Kalkınca dünden kalan kahveyi içti ve yükleri hazırlamaya başladı. O zaman anımsadı Curtin'in öldüğünü. Hastalıktan ya da başka birisi tarafından öldürülmüştü sanki Curtin, o denli kayıtsızdı Dobbs. Bir seyirci gibi hissediyordu kendisini. Hiçbir pişmanlık ya da acıma duygusu yoktu içinde. Curtin'in yok olması güven veriyordu ona. Ancak bir nokta üzerinde düşündü; Curtin'in malını almak mı, yoksa burada bırakmak mı gerektiğini bilemiyordu. Çabuk verdi kararını. Aptallık olurdu burada bırakmak. Haydutlar ya da kızılderililer alırlardı. Curtin yararlanamazdı tabii ki artık bu maldan. Oysa Dobbs neler yapardı! Örneğin... Ama birşey gelmiyordu aklına. Yani çok zengin kılacaktı bu yük onu. Çalışmayı bırakmayacaktı, bir fabrika ya da bir çiftlik kuracak, ya da spekülasyona girişecekti... Hayır, spekülasyon olmazdı! Şansının tutacağı garanti değildi. Ama niye olmasın? Meşru savunmadan başka bir şey olmayan bu küçük olay yüzünden mi?... En çok şanslı olanlar en büyük katillerdir. Ne yaparsa yapsın, kıçına en çok tekmeyi yiyen de namuslu adamlardır. Diğer yandan, malı burda bırakırsa kimse yalnız malı almak için kendini savunduğunu iddia edemezdi. İşi, "hırsızlık için cinayet" yapmaya niyetli kişiler, özellikle yargıçlar her zaman vardır. Ama malı burada bırakırsa başka-

ları alırlar ve kimseyi inandıramaz bıraktığına. En iyisi malı almak ve üzülmemekti. Eğer birşeyler çıkarsa ortaya, cevabını bulurdu: "Ne istiyorsunuz yani? Alın işte adamın parasını. Çalmadım hiçbir şey."

Howard'ınki için de aynı şey söz konusuydu. Eğer rastlarsa, "al işte," derdi, aynen bıraktığı gibi. Ama önce rastlaması gerekirdi. Belki garip bir tesadüfle bulurdu onu. Haydutların saldırdığını ve ancak kendi hayatını ve parasını kurtarabildiğini de söyleyebilirdi. Bir sürü haydut var çevrede! Bu herifler herşeyi yapabildiğinden bütün suçu onlara yükleyebilirdi. Curtin'i de onlar öldürdü! Bir süre boğuştuklarını da söyleyebilirdi. Sonra Curtin ile ayrılmışlar başka yollardan gitmişlerdi. Başına ne geldiğini bilmiyorum. Hayır, en iyisi en başından haydutların saldırdığı masalını anlatmaktı. Hem ne diye kafasını yorup duruyordu böyle? Bir kere kente güven içinde varınca işleri ayarlayacak bir yol bulurdu elbet. Tampico'da ihtiyarı namusluca bekleyebilir, ve kafasındaki her türlü soruyu silecek korkunç bir hikâye anlatabilirdi. Haydutlardan kurtardığı iki üç paketi de bölüşünce çenesini kapatırdı ihtiyar.

ONDOKUZUNCU BÖLÜM

Eşekler yüklenmiş, oldukları yerde sabırla bekliyor, bazen birkaç adım ilerliyor, sonra duruyordu. Zaman zaman da arkalarına dönüyorlar, yola niçin devam edilmediğini anlamadan, hareket işaretini bekliyorlardı. Vaktin geciktiğini biliyorlardı. Yükleme işi Dobbs'u ummadığı kadar yormuştu. Tek başına bu işi becermek çok güçtü. Aynı anda hayvanın iki yanında da bulunamayacağından, çuvallar düşüp duruyordu. Çuvallar ağır olduklarından, iki yandan aynı anda yüklemesi de olanak dışıydı. Eğer eşekler de develer gibi yükleme sırasında yere uzansalardı kolay olurdu. Ama uzansalar da böyle bir yükü rahatça taşımalarına rağmen, onunla birlikte ayağa kalkamazlardı. Sonunda Dobbs işi bitirdi. Tam yürümeleri için bağıracaktı ki, Curtin'i anımsadı. Sabahtan beri, özellikle yükleme sırasında sürekli aklındaydı, ama bir ölü gibi değil, kendisine ihtiyaç duyulan, önde gitmiş bir arkadaş gibi... Curtin ölmüştü, ebediyyen ölmüştü! Bu düşünce iyice yerleşmemişti henüz kafasına. Ölü bir Curtin düşünemiyordu. Yine de tam kervan yola çıkacakken Curtin'in öldüğünü anımsadı. Ve kendini tam güven içinde hissedebilmesi için onu görmesi gerektiğini düşündü. Bir an tereddüt etti: Olduğu gibi bırakmak iyi olmaz mıydı? Arslanlar, çakallar, yırtıcı kuşlar, karınca ve sinekler onu çabuk yok ederlerdi. Birkaç kemikle birkaç kumaş parçası kalırdı geriye. Bunlar da neler olup bittiğine dair kanıt olamazdı. Bu düşünce, onu tereddüte yönelten yepyeni bir düşünce ile

karıştı. Dobbs ölüyü görünce şaşırıp bir aptallık edebileceğini düşündü. Çevresindeki herşey o kadar az doğal, o kadar suskun ve sakindi ki! Orman cılızdı; ağaçların büyümesi durmuş gibiydi. Sanki, daha çok büyümeye gerek olmadığına, böyle kalmanın daha iyi olduğuna karar vermiş gibiydiler. Uzun süren kuraklık ölümü getirmişti; birçokları da kıvrılmış, bükülmüş, biçimsizleşmiş ve öyle kalmışlardı.

Öten bir kuş ya da çalıların arasında dolaşan bir hayvan bile yoktu. Rüzgârın altındaki Dobbs yukarıda bulutların toplandığını gördü. Ama ağaçlar kımıldamadı, öylece durdu. Yeşilden çok mavi-griye çalıyordu renkleri. Eşekler de kımıldamadı. Çevrelerindeki herşey gibi büyülenmeyi bekliyorlardı sanki. Yavaş ve garip bir hareketle başlarını Dobbs'a doğru çevirdiler ve büyük kara gözleriyle bir süre onu seyrettiler. O an Dobbs hayvanlardan korktu. Bu korkudan kurtulmak için, koşumlarını düzeltmek gerekçesiyle eşeklere yaklaştı. İnerken düşmesin diye yükleri inceledi, sağlamdılar. Hayvanların tüylerini elinin altında duymak onu sakinleştirdi ve az önceki bakışları unutturdu.

"Gözleri açık mıdır?" diye düşündü Dobbs. "Öyle olması gerekir, bütün ölülerin gözleri camlaşır, donuklaşır. Ama eşeklerin gözleri gibi parlak olamazlar, daha donuk ve kirlidirler. En iyisi gömmek sanırım. Gözlerini düşünmemden birşey çıkmaz, ama... gömmeliyim mutlaka."

Küreği eline aldığı an, bu gömme işleminin gereksiz bir zaman kaybından başka birşey olmadığını anladı. Treni bile kaçırabilirdi bu yüzden. En akıllıca iş, kısa sürede buradan uzaklaşmaktı. Küreği yerine yerleştireceği sırada içine bir merak düştü: Akbabalar Curtin'in başına üşüşmüşler miydi acaba? Kendisini güven içinde hissedebilmesi için bunu bilmesi gerektiğini düşündü. Yeniden küreği alıp çalıların arasına girdi. Curtin'in bulunduğu yere gidiyordu doğrudan. Gözleri kapalı bile bulabilirdi yolu.

Alan bomboştu! Kuşkusuz yanılmış olacaktı. Gecenin karanlığı ve güçsüz odun ışığı yanıltmıştı onu. Çalıların, otların arasında sürünerek aramaya başladı. Hiç beklemediği bir anda

cesetle burun buruna gelmek de istemiyordu. Bu korkutucu duygu büyüdü. Araştırmayı durdurmayı düşündü.

Cesedi bulmadan, Curtin'in kesin olarak öldüğüne inanamadan rahat edemeyeceğini düşündü. Yeniden aramaya başladı. Yönünü belirleyebilmek için kampa koştu, Curtin'in hangi yana gittiğini unutmuştu. On, onbeş, yirmi kez aynı yolda gitti geldi. Boşuna. Cesedi bulamadı. Yönünü bu kadar şaşırabilir miydi ki?

Gitgide hareketleniyordu. Güneşte en yüksek noktasındaydı ve acımasız batırıyordu ışınlarını Dobbs'a. Soluk soluğaydı ve terliyordu. Çok susamıştı. Su içti, daha doğrusu ne yaptığını düşünmeden yuttu.

Yeniden çalıların arasında sürünmeye başladığında, sıksık arkasına döndüğünü fark etti. Korktuğunu zannetti bir an. Sinirdi bu, o kadar. Vicdan olmadığına emindi. Heyecanlanmıştı biraz.

Eşekler sabırsızlanıyordu. Öndekiler yürümeye başladılar. Biraz sonra diğerleri de aynı kayıtsız adımlarla onları izlemeye başladılar. Dobbs küfrederek yanlarına koştu. Hayvanlar korkmuştu. Ve bir karışıklık başladı. Eşekleri yeniden kampa döndürene kadar soluk soluğa kaldı Dobbs. Sonunda düzen kuruldu ve hayvanlar otlamaya başladılar. Zaman zaman şaşkın bakışlarını Dobbs'a çeviriyorlardı. Dobbs ise ürktü ve gözlerini bağlamayı önerdi kendi kendine. Araştırmalarına yeniden başladı. Yüzüncü kez Curtin'i öldürdüğü yere geldiğinde, yanık bir odun parçası buldu. O yerin burası olduğu kesindi. Bu odun parçası da dün gece yaktığı daldan kopmuş olacaktı. Toprak karışmış gibiydi. Ama herhalde kendi gidip gelmeleri yüzündendi. Kan da görmüyordu. Curtin'i bir hayvan mı kaçırmıştı acaba? Yoksa birisi mi bulmuştu? Öldüğüne göre, kendisi sürünerek uzaklaşamazdı. Dobbs emindi artık: Bir hayvan kaçırmıştı.

— Daha iyi, dedi kendi kendine Dobbs. Birazdan cesetten birşey kalmaz geriye.

Sakinleşince gidişi düşündü. Ama hâlâ dönüp duruyordu. Kâh ağaçların arasında Curtin'i gördüğünü sanıyor, kâh, ya

başka biriyse diye korkuyordu. Birden sıçradı: Sesler duyduğuna emindi! Bir dal kırılsa ya da taş yuvarlansa, Curtin'i kaçıran arslanın çıkmasını bekliyordu.

Eşekleri çağırdı. Yürümeye başladılar. Ama işler Dobbs'un tahmininden çok daha kötü gidiyordu. Konvoyun başına geçerse, arkadaki eşekler dağılıyor ve yolun kıyısında ot aramaya başlıyordu. Birçok kez, geride kalan bir taneyi getirmek için yürüyüşü durdurmak zorunda kaldı. Kervanın arkasına geçti. O zaman da baştaki eşekler dağıldılar ve kargaşa tam oldu. Dobbs bez alıp her eşeği önündekinin semerine bağladı. Ama bu kez de eşeklerden birisi, önündekini hemen izlemeyince, arkadan çekildiğini hisseden beriki duruveriyor ve onunla birlikte bütün kervan duruyordu. O zaman Dobbs, yalnızca en öndeki eşekle uğraşmaya başladı; diğerlerini sürüklemesi için kırbaçlamaya başladı. Bu durum elli adım kadar sürebildi ancak: Eşek durdu, bacaklarını gerdi, kulaklarını dikti ve olduğu yere çakıldı, kaldı. Dobbs'un kırbaç ve tekme darbeleri etkisiz kalıyor, hayvan kımıldamıyordu. Zavallı hayvan hiçbir şey anlamaz olmuştu! Nasıl anlasın ki? Yola devam etmesi gerektiğini biliyordu, ama arkadan çekip duruyorlardı! Dobbs yeniden taktik değiştirdi, konvoyun başına geçip birinci eşeği çekmeye başladı. Bu yöntem iyi yürüdü. Bütün eşekler izlemeye başladılar. Ama bir süre sonra öndeki eşek, kendiliğinden yürümektense çekilmenin daha hoş olduğunun farkına vardı. Bu işi o noktaya getirdi ki, Dobbs, bir treni çekermiş gibi güç harcamak zorunda kalıyordu.

Dağılan eşekleri sıraya sokmak için kervan boyunca durmadan gidip gelirken, yeniden araya geçmeyi denedi.

Zaman zaman kervan iyi ilerliyordu. Eşekler usluluklа patikadan ayrılmıyordu. Bu durum o kadar hoş ve dinlendiriciydi ki, Dobbs piposunu yakmaya karar verdi. Ama kervanla uğraşmaya gerek kalmadığından eski düşünceler yeniden doluştu kafasına.

"İyi bakmadım," dedi kendi kendine. "Belki de ölmemişti. Ormandan çıkıp bir kızılderili köyüne vardıysa mahvoldum!" Kızılderililerin polise vermek üzere kendisini izledikle-

rini düşünüp birden geri döndü. "Köye varmış olamaz. Uzaktı köyler. Ölmediyse bile, çabuk ilerleyebilecek durumda değildir. Onu bulup işini bitirmeliyim. Cinayete teşebbüs ve hırsızlık. Yirmi yıl eder Sainte-Marie adasında."

Cesedi ya da yaralıyı bulmak için geri dönmekten başka yapacak şey göremiyordu. Curtin'i bıraktığı yerin aksi yönünde arama yapmadığını anımsadı. Durum açıktı, Curtin bu yönde, dün öğleden sonra rastladıkları köye doğru sürünerek gitmişti. Görüp işini bitirmesin diye Dobbs'u uyandırmadan uzağından geçip gitmişti, belki de. Gerçekten Curtin kendisini savunabilecek durumda değildi. Hiç kuşku yoktu, o yönde aramalıydı Curtin'i.

Dobbs kamp yerine vardığında akşam çökmüştü. Hayvanların yükünü indirmekle zaman kaybetmeden, gündüz aradığının aksi yönünü araştırmaya başladı, aynı sinir ve süratle.

Ama karanlık çabuk bastırdı ve Dobbs durmak zorunda kaldı. Tek çıkış yolu vardı, bunun için de bir dakika bile kaybetmemeliydi. Kısa sürede Durango istasyonuna varmak üzere sabah erkenden hareket edecek, orada eşekleri ve araçları satacak ve trenle, içinde rahatça kaybolabileceği bir büyük kente gidecekti. Larendo, Egale Pas, Brownsville ya da bir diğer sınır istasyonuna gitmek düşünülemezdi. Çünkü, eğer Curtin bir köye vardıysa ya da Howard aramaya kalkarsa önce sınır kasabalarına bakarlardı. Dün öğleden sonra, ağaçların arasından bir kervanın dumanını görmüştü.

YİRMİNCİ BÖLÜM

Dobbs erken saatte yürümeye başladı. Bir kez yola koyulunca, kervan oldukça iyi ilerliyordu. Çok bekletilmediklerinden ve yolu kısmen tanıdıklarından, hayvanlar dünden usluydu. Yine de bir eşek kaçtı ve Dobbs yakalayamadı. Çok zaman yitirmemek için uğraşmadı. Eşek kaçarken, yükünü üzerinden atmıştı. Dobbs, bunu diğerlerine bölüştürdü. Eşek, onları izleyip akşama kampı bulurdu. Dobbs demiryolunu görmeye başlamıştı. Yol bütün gün vadiye doğru indi. Öğleden sonra kolaylıkla Chinacates ya da Guatimape istasyonlarına varabilirdi. Ama bu küçük kasabalarda yalnızlığı ve kervanıyla çok dikkati çekerdi. Hem hayvanları ve araçları satın alacak kimse güç çıkardı böyle küçük yerlerde, bilet parasını da bulamazdı bu yüzden.

Seçim hakkı yoktu, işlerini gizlice yürütebilmesi için Durango'ya dek gitmesi gerekiyordu. İki, hatta üç tam gün daha. Ah, bir de Curtin'in öldüğünü bilebilseydi! Biraz şansına güvenmesi gerektiği açıktı.

Akşam, çadırı kurarken, önceki günlerden daha sakindi. Gerçekten, kendisini rahatsız eden şeyin vicdanı olmadığını tekrarlıyordu sürekli olarak. Daha çok bir işi yarım yapmış olma duygusuydu bu.

Şimdi ödüyordu işte. Güvenini kaybetti. Curtin'in kafasını ezmesi, kalbine bıçak sokması gerekiyordu. Rahat verecek temiz bir iş o zaman olurdu! "İşini bilerek ve çabuk yap."

Bu sözü ta çocukken öğretmişlerdi ona, ama uygulamamıştı işte!

Dün kaçan eşek birden geldi. İki tanesi de ileri çıkıp anırmaya başladılar. Kuşkusuz dostlarıydılar. Ama yeni gelen, bir başkasının yanına gitti ve ancak bir saattir yokmuş gibi otlamaya başladı.

"Şansım varmış," diye bağırdı Dobbs eşeği görünce. "On beş pezo geri döndü. İki gün sonra ihtiyara bir mektup yazıp diğerine bir doktor gönderebilirim. Yetişemezler artık bana."

O kadar keyiflenmişti ki, ıslık çalıp şarkı söylemeye başladı. Dün geceki gibi, her ses duyduğunda sıçramadan uyudu. Ertesi gün öğleye doğru Durango'yu azaktan gördü; kadın elleri gibi sıcak rüzgârların okşadığı, her zaman güneş içindeki, Sierra Madre'nin incisi Durango! Koruyucu dağların ortasındaki Durango! "Güneş Kenti" derlerdi ona ve bir kez gören unutamazdı. Doğa bu kenti, bir gözde gibi donatmıştır. Le Cerro del Mercado: Demirden bir dağ; altıyüz milyon ton saf demir... Doğa, isterse cömert olmasını biliyordu.

Kuracağı son kamptı bu. Yarın Durango'da olacak, öbür gün de trenle Canitas'a varacaktı. Eşeklerin ve diğer eşyaların satışı çabuk olacaktı. Çünkü yalnızca yolculuk için gerekli parayı isteyecekti. Rüzgâr biraz daha hızlı esseydi lokomotifin gürültüsünü duyabilirdi. Kendini güvenlik içinde hissediyordu. Malını koruyacak şeyler, yasalar, adalet, kent duvarları da olacaktı az sonra.

Howard ne yapabilir ki? Hiç. Polisi peşime takmaya kalkarsa kendini ele vermiş olur. Hükümet izni olmaksızın maden işletti. Yani ulusun parasını çaldı. Bana, Dobbs'a karşı herhangi birşeye girişmemeye dikkat edecektir. Ya Curtin? Gerçekten yaşıyorsa bana karşı ne yapabilir? O da hiçbir şey yapamaz. Curtin de hükümeti soydu, itiraf etmek zorunda kalır. Cinayete teşebbüs? Curtin kanıtlayamaz bunu. Tanık yok. Kurşun yaraları? Kim bilir hangi soygun ya da haydutlukla almıştır onları! Dobbs artık çok şık ve zengin bir soylu baydır, kendisine pahalı bir avukat tutabilir. Uygun bir hareketle birlikte bu iki kişinin haydut olduklarını söyleyince herkes inanır. Görünüşleri

yeter zaten; ayrıca Devleti soymaya kalktılar. Bunları iyice düzenler Dobbs. Diğerleri erişemezler ona. Yasaların koruyuculuğu altında olacaktır. Ne kadar da iyi bir şey bu yasaların olması!

Yalnız istasyona varamadan, yasaların koruyucu kollarına kendisini atamadan diğerleri bir harekete girişebilirler. Ama henüz uzaktalar, Dobbs yarın güvenlik içinde olacak. Belki sonraları bir gün Birleşik Devletler'de ya da Küba'da, ya da Meksika'da, hatta Avrupa'da karşılaşırlar. O zaman bir katil, bir haydut, bir hırsız olduğunu suratına bağırabilirler. Evet, yapabilirler. O zaman savunmasız olacaktır. Ama şaşırmayacak, çok ileri giderlerse onları yalancılık ve hakaretle suçlayacaktır. Çünkü hiçbir uygar ülkede hiçbir yargıç dünya yüzünde böyle şeylerin olabileceğine inanmaz. Yüz yıl ya da elli yıl önce olabilirdi. Ama bugün! Hiçbir yerde olamaz. Öyle eskisi gibi terkedilmiş bölgeler yoktur artık dünya yüzünde. Her yargıç bilir bunu. Güldü. Dobbs, yasal spekülasyonlar yoluyla servet yapmış saygıdeğer ve zengin bir kişi olduğundan, iftiracı büyük bir para cezasına çarptırılacak ya da hapse atılacaktır. Kuşkusuz moruk ile Curtin sırtından vurabilirler onu. Bundan yasalar da koruyamazlar. Ama o zaman onlar da asılırlar ya da elektrikli sandalyeyi boylarlar. Bunu bildikleri için öyle davranmamaya dikkat ederler.

İşte lokomotifin keskin düdüğü. Dobbs için gerçek bir müzik bu, güvenliğin müziği. Curtin'in öldürülürken bağırmaması da çok garip! Ne yalvardı, ne de bir ses çıkardı. Kesinlikle hiçbir şey. Kesilmiş bir ağaç gibi devrildi. Anında öldü. Kan belirdi gömleğinin üzerinde. Tek işaret buydu. Dobbs yanan dalla yaklaştığında, dehşete kapılacağını düşündü ve yalnızca mum gibi bir surat gördü. Korkamazdı ayrıca. Curtin öyle gülünç kıvrılmıştı ki, gülme isteği duydu daha çok.

Dobbs içinden güldü. Curtin'in uzanış biçimini ve bir el tabanca ile bir insanın tüm yaşamının sönmesini gülünç buluyordu.

Ceset nerede olabilirdi ki? Kaldırılmış, kaçırılmış ya da bulunmuş muydu? Bir dağ arslanı ya da bir jaguar tarafından

mı götürülmüştü? Ama görmesi gerekirdi. Yoksa ölmemiş miydi?

Dobbs endişelendi. Üşümeye başlamıştı. Ateşi canlandırdı. Sonra arkasına döndü ve boş araziyi gördü, sonra da çalıları. En sonunda ayağa kalktı. Volta atmaya başladı. Üşümemek için böyle yaptığına inandırmaya çalışıyordu kendisini. Gerçekte her yanı daha iyi görebilmesiydi neden. Bir çok kez ateşe yaklaşan sesler duyduğunu sandı. Birden arkasında birisinin durduğu, bir soluğun kulağını yaladığı ve uzun bir bıçağın ucunun kaburgalarına dayandığı duygusuna kapıldı. Çabuk bir hareketle öne doğru sıçrayıp döndü ve tabancasını çıkardı. Ama hiçbir şey göremedi. Yalnızca, uyuklayan ya da otlayan eşeklerin uzun gölgesi vardı çevrede.

Dobbs, herşeye hazır olmak gerektiğini söyleyerek kendi kendisinden özür diledi ve yaptığını gülünç bulmadı. Bu ürkmesini, korktuğuna ya da rahatsız vicdanına vermedi. Yalnız başına, hazinelerle birlikte ormanda bulunan adam her zaman sinirli olur. Çok doğaldır bu. Bunu itiraf edemeyen kişi kendisini aldatıyor demektir. Bu gece bir öncekinden daha rahatsız uyudu. Ama nedenini hemen anladı: Çok yorulmuştu. Sabah, yola çıkış yine gecikti; birkaç eşek kaçmıştı. Onları yakalaması gerekmişti. İyi bağlamamıştı iplerini. Böylece iki saat kaybetti.

Öğleye doğru yol düzelmeye başladı. Dobbs yönünü ayarladı ve Durango'ya üç saat içinde varması gerektiğini düşündü. Doğrudan kentin merkezine gitmeyecekti. Kentin yakınındaki ilk çiftlikte durup kamp kurmak istiyordu. Çiftliğin sahibiyle konuşup eğer kendisi almazsa, hayvanlar için alıcı bulmasını isteyecekti. Sonra, demiryoluna götürmek üzere eşyayı toplayacaktı. Kimseyi kuşkulandırmayacaktı bu durum. Kurutulmuş deriler olduklarını söyleyecekti.

Yol kumluydu ve toz toprak içindeydi. Bir yanı açıktı, diğer yanında ise kuru kil ve yumuşak taşlardan bir duvar vardı. Her iki yanında da, kavrulmuş ve tozlu kaplı dikenli bir Maguey bitkisi bulunuyordu.

Poyraz başlayınca, bütün tozlar havalanıyor, solunum güçleşiyordu. Kızgın kum gözlere doluyor, kör olacak sanıyordu

insan. Rüzgâr durunca hava sakinleşiyor, ama demir gibi ağırlaşıyor, ateş gibi yakıyordu, kumlar derisini dağlarken insanın. Yağmurun ardından bitkin kalmış toprak, güneşin gücünü çekemiyor, ışınlarını yansıtıyor, büyük, korkunç ısıyı geri gönderiyordu. Bu yansıma adamı ve hayvanları kör ediyor ve beyinlerini öyle sıkıştırıyordu ki hepsi sallanıyordu. Gözlerini yumup devam edebiliyorlardı yola ve bu işkencenin sona ermesinden başka birşey düşünemiyorlardı.

Eşekler, gözleri yarı kapalı, her adımda sallanıyordu. Kaçan yoktu. Makineleşmiş gibiydiler. Ancak kafalarını kımıldatabiliyorlardı. Dobbs da onlar gibi gözlerini kapatmıştı. Bir parça aralasa güneş öyle yakıyordu ki gözbebeği çatlayacak sanıyordu. Yol boyunca birkaç ağaç gördü. Durup bir gövdeye yaslanmak, gölgede gözlerini açmak ve kendini toparlamak istedi. Eşekler de bir süre gölgede dinlenmekten hoşlanacaklardı.

Kervanın başına geçip ağaçlara kadar ilerledi ve başta giden eşeği durdurdu. Eşekler kendiliklerinden gölgeye geldiler ve sakin sakin durdular. Dobbs suyu çıkardı, ağzını çalkaladı ve içti.

"Sigaran var mı, dostum?"

Dobbs sıçradı. Günlerden beri ilk kez insan sesi duyuyordu. Önce Curtin'e, sonra da Howard'a ait sanmıştı sesi. Sonra İspanyolca konuşulduğunu ve sesin sahibinin arkadaşlarından birisi olmadığını anladı. Başını çevirdi ve çok yakın bir ağacın altına uzanmış üç adam gördü. Hırpani kılıklı üç melezdi bunlar. Belki önceden madende çalışmış, aylardır da boş gezen kişilerdi. Dilenerek kentin çevresinde dolanıp duruyorlardı. Birşeyler bulunca da, bunu, bir serçeyi bile açlıktan öldürmeyen Yüce Tanrının isteği olarak kabul ediyorlardı. Bunlar belki de kaçak mahkûmlardı. Belki de başarısız bir cinayet girişiminden aranmaktaydılar. Burada sakallarının uzamasını bekliyorlardı. Sonra kente gidip tanınmadan dolaşabileceklerdi. Kentin kabul etmeyip attıkları, konserve kutuları, kırık şişeler, sararmış gazeteler ve diğer pisliklerle birlikte kentin bir miktar uzağında gezinirler. Sıcak bölgelerde de başka yerlerden daha iyi de-

ğildir durum. Uygar bir insan kadar pis hayvan yoktur ve günlük pisliği, insanın yaşamak için gerekli sandığı yüzlerce nesnenin üretimi kadar güçlük, emek ve düşünceye malolur. Dobbs, çok güç bir durumda bulunduğunu anlayacak kadar uzun süredir bu ülkedeydi. Bu Allahın belası kenti de iyi tanıyordu. Kaybedecek hiçbir şeyi olmayan kişilerdi burada yaşayanlar.

Bu ağacın altında dinlenmek için yoldan ayrılmakla büyük bir yanlışlık yaptığını fark etti.

— Sigaram yok. En az on aydır da içmedim.

İyi konuşmuştu. Sigara alacak parası bile olmayan bir zavallı olduğunu söylemek istiyordu.

— Ama biraz tütünüm var, diye ekledi.

— Sarmak için kâğıdın da var mı? diye sordu adamlardan biri.

Adamlar tembelce uzanmışlardı toprağa. Hepsinin yüzü ona dönüktü. Biri yarım oturmuş, diğeri dirseğine yaslanmış, üçüncüsü ise karnının üzerine yatmış, kafasını yana sarkıtmış Dobbs'a bakıyordu.

— Bir gazete parçası var, diye cevap verdi Dobbs.

Cebinden tütün kasesini çıkardı ve en yakındakine uzattı. Adam ise kalkıp tütünü terbiyeli bir biçimde almak güçlüğüne bile katlanmadı. Birer gazete parçası yırtıp tütünü yerleştirdiler. Sonuncusu da sigarasını sardıktan sonra keseyi sahibine geri verdi.

— Cerillos, kibrit?

Dobbs cebinden çıkardı. Onu da geri verdi adamlar.

— Durango'ya mı? dedi birisi.

— Evet, eşekleri satmak istiyorum. Param yok.

"İşte akıllıca bir cevap," diye düşündü Dobbs. "Şimdi cebimde hiçbir şey olmadığını biliyorlar."

Adamlar güldüler.

— Para. Biz de onu bekliyorduk, değil mi Miguel?

Dobbs, üçünü de iyice görebilecek biçimde ağaca yaslandı. Piposunu doldurup yaktı. Yorgunluğu kalmamıştı. Bir çare arıyordu. "Belki de yardımcı olarak kiralayabilirim onları," diye düşündü. "Böylece kentte birşey fark etmezler. Bir eşek

kervanıyla tek başına gitmekten iyi. İş bulup birer pezo alınca kafalarındakini unuturlar. Daha şimdiden midelerinde duyarlar, biraz besinle birkaç bardak tekilayı."

— İki, üç tane yardımcıya ihtiyacım var, dedi.

— Bak sen! dedi bir tanesi.

— Evet, eşekler bir arada durmuyor, güçlük çıkarıyor.

— Ne kadar veriyorsun? diye sordu diğeri.

— Bir pezo.

— Üçümüze mi, adam başına mı?

— Adam başına. Ama tabii ki kente varınca verebileceğim, tek centavom yok şimdi.

Dobbs, ileri görüşlülüğünden dolayı kendini kutladı.

— Demek tamamen yalnızsın? diye sordu dirseği üzerine yaslanmış olanı.

— Ne cevap vermek gerekir?" diye düşündü Dobbs. Ama bekletip kuşku uyandırmamak için çabuk konuştu:

— Hayır, değilim. İki dostum atla izliyor beni.

— Bunu gülünç bulmuyor musun Miguel? dedi yere uzanmış olanı.

— Evet, diye mırıldandı Miguel. Garip. O tek başına giderken, arkadaşları onu atla izliyorlar.

— Görüyor musun onları? dedi diğeri.

— Bakacağım, diye cevap verdi uzanmış olanı.

Yavaşça kalktı. Ağaçların arasından, daha uzağı görebileceği patikaya çıktı. Biraz baktı ve geri döndü.

— İki dostla atları en az bir saat gerideler. Çok gülünç Miguel, ne diyorsun?

— A decir verdad, dedi Miguel. Ben de çok garip buluyorum. Yükün nedir?

Aynı anda kalkıp eşeklerden birine yaklaştı.

Yumruğuyla yükü yokladı.

— Deri galiba, dedi.

— Evet, deri, diye itiraf etti Dobbs.

Gittikçe rahatsız hissediyordu kendisini ve gitmeyi düşünüyordu.

— Kaplan mı?

— Evet, dedi Dobbs, bir de kaplan var.

— İyi para eder, dedi Migual uzmanca bir tavırla.

Ve eşeği rahat bıraktı.

Dobbs, endişesini gizlemek için bir eşeğe yaklaşıp gerek olmadığı halde semerini düzeltti. Sonra bir diğerinin yükünü salladı, sağlam durup durmadığına bakıyormuş gibi. Arkasından kendi kemerini düzeltti, pantolonunu çekip gitmeye hazırlanırmışçasına.

— Gitmem gerek. Gece olmadan kente inmek istiyorum.

Piposunu topuğuna vurarak boşalttı ve ekledi:

— Durango'ya kim gelmek istiyor çoban olarak?

Adamlara doğru toptan bir bakış fırlattı ve toplamak için eşeklerin çevresinde dönmeye başladı. Cevap gelmedi. Adamlar birbirlerine bakıp göz işareti verdiler. Dobbs bunu fark etti ve bir eşeği iterek yürüttü. Tırısa kalkan eşeği bir başkası izledi. Geri kalanlar kımıldamadılar ve otlamaya devam ettiler. Dobbs bir diğer eşeği itti. O da yürümeye başladı.

Adamlar ayağa kalktılar. Raslantıymış gibi, yollarını kesecek biçimde eşeklerin ortasında durdular. O zaman, öndekilerin uzaklaşmasından kuşkulanan hayvanlar adamların üzerine geldiler. Birden hareketlenen adamlar eşekleri koşumlarından yakaladılar.

— Bırakın! diye bağırdı Dobbs kızarak.

— Ne yani? dedi Miguel. Biz de senin kadar satmasını biliriz bunları!

Diğer ikisi de gülerek başka bir eşeğe yapıştılar.

— Bırakın, diyorum! diye bağırdı Dobbs daha güçlü.

Geriye sıçrayıp tabancasını çıkardı.

— O demir parçasıyla bizi korkutamazsın! Öldürsen ne olur yani!

— Geri çekilin, bırakın eşekleri!

En yakınındakine doğrulup çekti tetiği. Miguel'di bu. Ama tabancadan bir tık sesi çıktı yalnızca. Üç, beş, yedi kez denedi belki. Kurşun çıkmıyordu. Dobbs irkildi, adamlar şaşırdılar. Gülmeyi bile unuttular. Ama bir tanesi eğilip ağır bir taş aldı yerden. Bir saniye, küçük bir saniye geçti! Ama bu saniye

içinde düşünceler yığıldı Dobbs'un kafasına. Tehlike anında, bu kadar az sürede bu kadar çok şeyi nasıl düşünebildiğine şaştı. İlk düşündüğü tabancanın niçin ateş almadığı olurdu. O zaman uzun, çok uzun bir öyküyü anımsadı. Curtin'i öldürdüğü gece, sürünerek onun yanına gelip silahını almış ve o silahla öldürmüştü onu. Curtin'in cebinde iki tabanca vardı; her ikisinin de ayrı idi markası, Howard biliyordu. Dobbs ikinci kez ateş ettikten sonra Curtin'in tabancasını cesedin yanına atmıştı. Kendi tabancasını ise cebine koymuştu. Böylece, cesed bulunursa kendini savunduğu sanılabilirdi. Dobbs'un tabancasının kalibresi farklıydı, demek ki katil o değildi. Dobbs bir tek şeyi unutmuştu: Tabancasını aldığında doldurmak gelmemişti aklına. Curtin'in, tabancasını aldığı zaman onu boşalttığını unutmuştu. Ve şu son günlerde o kadar çok şey düşünmüştü ki, tabancasını doldurmayı akıl edememişti.

Dobbs yine düşündü ve eşyasının arasında bir başka silahı, uzun bir bağ bıçağı olduğunu anımsadı. Onu çekip kendini koruyabilirdi. Belki bıçağı bir kez eline alırsa tabancasını da doldurabilirdi, çünkü birkaç fişek vardı gömleğinin cebinde. Ama ikinci düşünce geç kalmış, taş kafasına doğru atılmıştı. Taşın geldiğini gördüğü, ama hâlâ bıçağı düşündüğünden kafasını zamanında çekemedi. Darbenin şiddetiyle yere yıkıldı. Hareketini görmüş olan Miguel bıçağı kavradığında ayağa kalkamamıştı henüz. Çevik bir hareketle kılıfından çıkardı, sert ve usta bir vuruşla Dobbs'un boğazını kesti.

Olayın korkunçluğundan çok, çabukluğuna şaşıran üç adam cesede baktılar.

YİRMİBİRİNCİ BÖLÜM

Köpekler gibi insanların işleriyle ilgilenmeyen eşekler yürümeye başlamıştı. Aslında, insanların çoğunlukla sandıklarından çok daha akıllıdırlar. Durango'ya giden doğru yolu izliyorlardı.

Büyük heyecan yüzünden eşekleri unutmuştu adamlar. Ölünün pantolonu ile botlarını çıkarıp kendileri giydiler. Bunlar, çok kullanılmış olmalarına rağmen, adamların üzerlerindeki pırtılara kıyasla kral giysisi gibi duruyorlardı.

Ama kimse gömleği istemiyordu.

— Niçin gömleği almak istemiyorsun, İgnacio? diye sordu Miguel, yırtık pırtık bir fanilayla kalmış olan cesedi ayağıyla iterken.

— İyi değil, diye cevap verdi İgnacio.

— Şımarıklık etme pis köpek! Seninkinin yanında yepyeni kalır.

— İstemiyorum, dedi İgnacio arkasını dönerek. Boynunun çok yakınında. Hem niye sen almıyorsun?

— Ben mi? dedi Miguel kaşlarını kaldırarak. Bir gringo köpeğinin giymiş olduğu gömleği giymem ben.

Miguel'in de gerçek gerekçesi, gömleğin ölünün boynuna çok yakın olmasıydı. Kan lekesi yoktu üzerinde, ama yine de kimse giymek istemiyordu. Bu gömleğinin içinde rahat olmayacakları duygusu vardı hepsinde. Bu duyguyu açıklayamayacaklarından sudan gerekçeler ileri sürüyorlardı.

— Haydutun birkaç gömleği daha vardır belki eşyalarının arkasında, dedi İgnacio.

Dönüp eşyaların yanına gitmek istedi.

— Ama, eşekler nerede?

Eşeklerin gittiğinin o zaman farkına vardılar.

— Yürüyün! Kente varmadan eşekleri yakalamalıyız, yoksa hapı yutarız. Jandarma peşimize takılır, diye bağırdı Miguel.

Adamlar hızla yola koyuldular. Bütün güçleriyle koşuyorlardı, ama çevrede ot bulamayan eşekler de tırısa kalkmışlardı. Tümünü yakalayıp ağaçların altına getirene kadar bir saat geçti.

— Cesedi gömsek iyi olur, dedi Miguel. Akbabalar başına üşüşürler, işsiz güçsüz bir meraklı da ne oluyor diye bakmaya gelebilir.

— İstersen üzerinde adı yazılı bir taş da dikelim başına, diye alayla konuştu İgnacio. Bu herifi bulsalar ne olur ki? Son olarak kimi gördüğünü söyleyemeyeceğine göre!

— Çok akıllısın doğrusu arkadaşım, dedi Miguel. Cesedden sonra eşekleri de bizde bulurlarsa hiçbir şeyi inkar edemezsin. Ama eşekleri bizde bulurlar da ortada cesed olmazsa önce adamı cehenneme gönderdiğimizi ispatlamaları gerekir. Biz eşekleri bu Gringo'dan satın aldık, işte o kadar. Ama herifi bulurlarsa kimse inanmaz satın aldığımıza. Haydi, iş başına!

Ve Dobbs'un, Curtin için kullanmayı düşündüğü aynı kürekle mezarı kazıldı. Çabuk bitti. Cesedin görülmemesi için yeterli derinlikte kazdılar ve işin geri kalan kısmını karıncalarla solucanlara bıraktılar. Sonra kervanı aceleyle dağa doğru sürdüler, kente yaklaşmaya cesaret edemiyorlardı. Bunun için özel nedenleri olduğundan başka, kentte kervanı tanıyan ve bekleyen birisinin bulunmasından kuşkulanıyorlardı. Dobbs'un söylediği gibi, iki kişi konvoyu izliyor da olabilirdi. Gerçekten, Dobbs'un bütün kervanı tek başına götürmesi olanak dışı görünüyordu. Bu adamlarla rastlaşmamak için Dobbs'un geldiği yoldan ayrılıp dağda bir diğer katır yoluna saptılar.

Bir kez ormana varınca, meraklarını daha fazla dizginleyemediler. Ganimetlerini iyice öğrenmek istiyorlardı. Gece olmuştu ve çevredeki çalılar kamp için seçtikleri alanı daha da karartıyorlardı. Burada olduklarını belli etmemek için ateş yakmadılar.

Yükleri indirdiler ve çözmeye başladılar.

— Bir pantalon ve bir çift hafif ayakkabı daha. Mutfak eşyası, bir tutam havuç, bir tutam pirinç!

— Pek zengin değilmiş, bu İgnacio.

— Kente inmesi şartmış.

— Parası da yok, diye homurdandı Miguel bir pakedi karıştırırken. Cebinden yetmiş centavoz çıktı ancak. Deriler de önemli değil. Birkaç pezo getirirler olsa olsa.

Küçük bir torba buldu.

— Bu nedir ki? Aaa, kum! Niçin kum taşıyordu acaba bu küçük torbalarda?

— Açık, dedi aynı şeyi bulan İgnacio. Çok açık. Bu adam Mining Company'de mühendisti. Örnekleri inceletmek için kente getiriyordu. Amerikan şirketleri böyle bulurlar iyi toprakları.

Bütün küçük torbaları boşalttı. Miguel de kendisindekileri boşalttı. Torbaların pis bezlerden yapılmış olduğunu görünce de tanrılara, şeytana ve bütün Gringo'lara lanet okudu. Artık o kadar karanlık olmuştu ki, bu işlerden anlasalar bile kumun gerçek niteliğini öğrenemezlerdi.

Üçüncüsü, Angel, başka küçük torbalar daha buldu. O ise bambaşka bir anlam verdi bunlara.

— Bu herif tam bir Amerika'lı sahtekarmış. Bu küçük torbaları derilerin arasına yerleştirip iyice sarıp sarmalamıştı. niçin, biliyor musunuz? Deriler kiloyla satılır, böylece daha ağır çekecekti. Ertesi gün, durum anlaşıldığında, kuş çoktan trene binip uçmuş olacaktı. Hilesini iyi bozduk köpeğin!

Miguel ile İgnacio da doyurucu görünen bu görüşe katıldılar ve değersizliği ortaya çıkmış olan bu kumdan kurtulmak için acele ettiler.

YİRMİİKİNCİ BÖLÜM

Eşyaları toplayıp yola çıktıklarında karanlıktı henüz ortalık. Öğleden sonra bir köye vardılar ve evinin önünde oturmakta olan bir kızılderiliye, işlerine yaramayan birkaç eşeği satın alabilecek birisini tanıyıp tanımadığını sordular. Kızılderili eşekleri inceledi. Markalarını ve üzerlerindeki paketleri görünce, gizlice Angel'in pantalonu ile Miguel'in botlarına baktı.

— Param olmadığı için eşekleri satın alamam. Ama, amcamda para vardır. Sizi onun yanına götüreyim, onunla görün işinizi.

"İşler iyi yürüyor," diye düşündü üç serseri, çünkü genellikle bir eşek satabilmek için birkaç köy gezmek gerekirdi. Köylülerin çoğu parasızdır. Birkaç saat sonra amcanın evine vardılar. Bu da diğerleri gibi bir evdi. Pazarın kurulduğu, bağımsızlık bayramının ve siyasal toplantıların yapıldığı alandaydı ev. Alanın ortasında, bayramlarda müzisyenlerin ve konuşmacıların kullandığı bir pavyon kuruluydu. Kızılderililerle, çocuklarına nasıl bakacaklarını öğretmek için gelen Sağlık Komisyonu üyeleri de bunun üzerine çıkıp konuşurlardı.

Kızılderili, eşek satışını söylemek için amcasının evine girdi. Çok geçmeden amca çıktı ve evin yanındaki birkaç ağacın gölgesine sinmiş olan üç hayduda yaklaştı. Yaşlı ve ağarmış saçlı, ama sağlam ve sinirli bir adamdı amca. Arkaya ve yana

doğru taranmış uzun saçları meçliydi. Yavaşça adamların yanına yaklaştı. Selam verdi ve hemen incelemek üzere eşeklerin yanına gitti.

— Eşekler çok iyidir senyor, dedi Miguel. Verdad, Durango'nun pazarında bile bulamazsınız bunlar gibisini.

— Doğru, dedi amca. İyi hayvanlar, ama biraz yorgun ve açlar. Uzun bir yolculuk yaptınız herhalde?

— O kadar uzun sayılmaz, iki gün, dedi söze karışan İgnacio.

Miguel bir dirsek attı onun böğrüne.

— Arkadaşım durumu tam açıklayamadı. Son kamptan ayrılalı iki gün oldu. Ama yolculuğumuz haftalardır sürüyor.

— Eşeklerin yorgun oluşuna şaşmamak gerek. Güzel otlarla besledik mi biraz, tamamdır.

Amca böyle söyleyerek, karşısındakilerin yüzlerini daha yakından incelemeye başladı. Onları incelediğini belli etmeden, işi hesaplıyor havası takınmıştı.

— Ne kadar istiyorsunuz? diye sordu bakışlarını üç adamdan çevirmeden.

— Oh! Bence, dedi Miguel gülerek, oniki pezo yüksek bir fiyat olmaz.

— Tümü için mi? diye sordu amca safça.

Miguel, hoş bir şaka yapılmış gibi daha yüksek perdeden gülmeye başladı.

— Tabii ki tümü için değil, tanesi.

— Çok pahalı, dedi amca, iş adamı havasıyla. Bu fiyata Durango pazarından alırım.

— O belli olmaz, dedi Miguel. Orada çok daha pahalı, onbeş hatta yirmi pezoya gidiyorlar. Ayrıca buraya kadar getirmek zorundasınız.

— Doğru ama, o zaman daha yolda çıkarırlar paralarını. Mal taşırım...

Miguel güldü.

— İşinizi bilmiyorsunuz. Son sözüm, en son sözüm – haydi elinizi verin – son sözüm kelle başına dokuz pezo. Kuraklık nedeniyle sizin de bu yıl çok kazanamadığınızı biliyorum.

— Dokuz pezo mu? dedi amca. Dört pezodan bir centavo yukarı çıkamam.

— Haydi, beş deyin sizin olsun eşekler! dedi Miguel.

Parayı almış gibi ellerini cebine soktu.

— Dört pezo verebilirim, dedi amca sakin sakin.

— Alay mı ediyorsunuz senyor! Ama... kabul! Eğer, değerlerinden çok ucuza gitmediyse kör olayım!

Miguel konuşurken karşısındakilerin yüzlerine teker teker baktı. İki arkadaşı da üzgün bir tavırla başlarını sallayarak sözlerini onayladılar.

Amca da, eşekleri bu fiyata alacağını ta başından biliyormuş gibisine başını salladı.

Eşeklerin yanına gitti.

— Yükleri sırtınıza mı alacaksınız? dedi.

— Doğru, yükler?

Aptallaşan Miguel, bir öğüt beklermiş gibi arkadaşlarına baktı. İgnacio durumu anlayıp konuştu:

— Eşyaları da satıyoruz, trenle devam edeceğiz yola.

— Evet, dedi Miguel. Onları da satmak istiyoruz.

Eşeklerin pazarlığını yaparken eşyaları tamamen unutmuşlardı.

— Neler var?

Amca yaklaşıp paketleri yokladı.

— Deri, dedi Miguel. Güzel deriler. Mutfak eşyamız ve aletlerimiz. Tüfeği alabileceğimizi sanmam, çok pahalıdır.

— Alet olarak neler var?

— Herşey var. Kazma, kürek...

— Nereden buldunuz bunları? diye sordu amca, saf ve konuşmayı sürdürmek isteyen bir tavırla.

— Bu aletler, şey...

Miguel birden kendine güvenini yitirdi. Birkaç kez yutkundu. Böyle bir soru beklemiyordu.

Ama İgnacio atıldı:

— Amerikan maden şirketinde çalıştık. Doğrudan oradan geliyoruz.

Migucel, İgnacio'ya doğru minnettar bir bakış fırlattı. Bu

iyiliğini unutmamaya dair söz verdi kendi kendine.

— Demek ki maden şirketinden çaldınız bunları? diye sordu amca kuru bir sesle.

Miguel güldü ve onu da suç ortağı yaparmış gibi bir göz kırptı.

— Pek çalmak denemez buna. Geri vermedik o kadar. Çalınmış birşey yok ortada. Tümüne iki pezo verin yeter. İstasyona kadar taşımak istemiyoruz.

— Bütün eşekleri alamam, dedi amca ağır ağır. Bu kadar çok hayvana ihtiyacım yok. Başkalarını da çağırayım. Paraları vardır, hepsini satarsınız. Ben de elimden geleni yaparım. Su ya da sigara ister misiniz?

O zaman Angel eve girdi, bir sürahi su ve bir paket "supremos" ile çıktı.

Amca yeğeniyle konuştu ve diğer köylüleri çağırmaya yolladı onu. Genç-yaşlı, birer ikişer, tümü geldiler. Çoğunun elinde ya da kemerinde uzun bağ bıçakları vardı. Önce hepsi amcanın evine girip bir süre onunla konuştular. Dışarı çıkınca önce eşeklere baktılar, sonra daha da dikkatle üç adamı incelemeye başladılar. Üç serseri, bunun kızılderili köylülerin geleneksel merakından geldiğini düşünüp durumu kavrayamadılar. Yavaş yavaş kadınlar da gelmeye başladılar. Çocuklarını da getiriyorlardı. Kimisi sırtına bağlamış, kimisi kucağına almıştı. Biraz daha büyükleri ise analarının çevresinde dönüp duruyorlardı.

Sonunda kimse gelmez oldu, tümü toplanmıştı. Amca evinden çıktı, diğerleri de onu izlediler. Çember daralıyordu. Önceden çıkanlar eşeklerin yanında durdular. Sezdirmeden iyice sarmışlardı haydutların çevresini. Bütün yolları kesilmişti. Ama onlar hâlâ çok doğal görüyorlardı herşeyi. Eşekleri seçmek için toplanmıştı köylüler!

— Fiyatı ucuz, dedi amca. Bu iyi hayvanları bu kadar ucuza satmanıza şaşırdık.

Miguel garip bir gülme tutturdu.

— Görüyorsunuz senyor, paraya ihtiyacımız olduğu için satıyoruz onları.

— Damgaları var mı? diye sordu amca kayıtsızca.

— Tabii, dedi Miguel. Hepsi damgalıdır.

Damgaları görebilmek için hayvanlara bakmak istedi, ama adamlar eşekleri gizlediklerinden birşey göremedi.

— Damgaları ne biçim? diye sordu amca.

Miguel terlemeye başladı. Arkadaşları da ünlü damgayı bulabilmek için kıvranıp duruyorlardı. Ama kızılderililer, farkında değillermiş gibi hep uzaklaştırıyorlardı eşekleri. Amca, Miguel'e dikmişti gözlerini. O da cevap vermek gerektiğini anladı. Tükürüğünü yuttu. Kısa bir tereddütten sonra konuştu:

— Evet, damga, şey... damga, üzeri çizili bir çember.

Amca köylülere döndü:

— Öyle mi?.. hombres?

— Hayır, dediler onlar da.

— Yanılmışım, diye devam etti Miguel. Damga, üzerinde haç bulunan bir çember.

— Doğru mu? diye sordu amca.

— Hayır, diye cevap verdi adamlar. Yanlış.

— Hayvanların size ait olduğunu söylediniz, dedi amca.

— Tabii.

— Peki, nasıl oluyor da hiç biriniz damgayı bilmiyorsunuz?

— Dikkat etmemişiz, dedi Miguel rahat bir tavır takınmaya çalışarak.

Amca köylülere döndü.

— Ne kadar çok ve farklı yerlerden gelirse gelsin, davarının damgasını bilmiyen adam gördünüz mü siz hiç?

Adamlar gülmeye başladılar.

— Ben biliyorum, diye devam etti amca, eşeklerin nerden geldiğini.

Miguel arkadaşlarına baktı, onlar da gizlenecek delik arıyorlardı.

— Eşekler, Avino'dan, rahmetli Pedro Leon'un dul karısı Rafaela Motilina'ya aittirler. Damgası da, yapışık L ve P harfleridir. Öyle mi?

— Doğru, diye bağırdı kızılderililer.

— Porfirio, gel buraya!

Bir kızılderili yaklaştı ve amcanın yanında durdu.

— Adım Alberto Escalona, diye devam etti amca. Bu köyün başkanıyım. Seçim ve hükümet onayıyla geldim bu göreve. Bu da jandarmadır.

Eğer bu ülkede biri çıkıp da: "Ben buranın belediye başkanıyım, bu da polis şefidir," dedi mi, bu sözler Avrupa'da olabileceğinden çok daha önemli bir anlam kazanırlar.

Üç haydut da bunun ne anlama geldiğini anladılar. Eşekleri almadan gitmek istediler. Buradan uzaklaşmalarına karşılık, tümünü armağan edebilirlerdi. Ama, bırakılmayacaklardı açıktı.

Miguel tabancasını çıkarmak istedi, ama cebi boştu. Porfirio çoktan kurtarmıştı onu bu gereksiz ağırlıktan.

— Ne istiyorsunuz bizden? diye bağırdı Miguel.

— Şimdilik hiçbir şey, diye cevap verdi başkan. Hayvanlarınızı bırakıp gitmek istemeniz çok garip geldi bize.

— Hayvanlarımızı ister götürürüz, ister bırakırız, sizi ilgilendirmez, dedi Miguel hırsla.

— Hayvanlarınız mı? Ama sizin değil ki onlar! Senyora Motilina, onbir ay önce Sierra'da avlanmak isteyen üç Amerika'lıya satmıştı bu hayvanları. Amerika'lıları da tanıyorum.

Miguel güldü.

— Doğru, dedi, hayvanları Amerika'lılardan satın aldık.

— Kaça?

— Tanesi dokuz pezo.

— Şimdi de dört pezodan satıyorsunuz. Ne biçim ticaret bu?

Kızılderililer gülmekten katılıyorlardı.

— Ne zaman satın aldınız peki?

Miguel bir an düşündü.

— Dört ay önce.

Madende çalıştıklarını ve uzun bir yolculuk yaptıklarını söylediğini anımsadı o an.

— Amma garip hikâye! Amerika'lılar, birkaç gün önce dağdan inerken buradan geçtiler, bütün hayvanları da tamamdı. Nasıl dört ay önce almış olabilirsiniz?

Miguel gülümsemeye çalıştı.

— Doğruyu söylemek gerekirse, iki gün önce aldık senyor.

— Şimdi oldu işte! Üç Amerika'lıdan, değil mi?

— Evet.

— Üç Amerika'lı olamaz, çünkü bir tanesi, doktor olanı. Sierra eteklerinde bir köyde şimdi.

— Bir tek Amerika'lıdan aldık eşekleri!

Miguel kafasını kaşıyordu.

Başkan acımaksızın sorguya devam etti.

— Nerede aldınız?

— Durango'da.

— Olamaz. Amerika'lı bu kadar zaman Durango'ya varamazdı. O varsa bile, siz buraya dönemezdiniz.

— Bütün gece yürüdük.

— Olabilir. Ama niçin Amerika'lı, eşekleri özellikle size satsın? Başka alıcı yok muydu?

— Nereden bilelim niçin bize sattığını, diye söze karıştı İgnacio.

— Fiyatı ve damgayı belirten bir belgeniz var mı? Yoksa senyora Motilina eşekleri elinizden alabilir.

— Pul parası ödememek için makbuz vermedi.

— Satın aldığınızı kanıtlayacak bir belge için, siz birkaç centavos verebilirdiniz.

— Caramba! dedi Miguel iki parmağını tehdit eder gibi başkana uzatarak. Ne istiyorsunuz siz? Bırakın gidelim! Çevremizi sardınız. Hükümete şikâyet edeceğiz sizi, anlıyor musunuz?

— Bu güzel işte! derken ihtiyar gülüyordu. Eşeklerinizi satmak üzere köyümüze geliyorsunuz. Biz de almak istiyoruz ve fiyatta anlaşıyoruz. Malın nereden geldiğini öğrenmek, en doğal hakkımız. Yoksa yarın bir bakarız askerler gelir, bunların çalınmış mal olduğunu, sahibinin öldürüldüğünü söylerler ve suçlu diye bizi götürüp kurşuna dizmeye kalkarlar.

Miguel arkadaşlarına dönüp bir göz işareti yaptı.

— Eşekler konusunda tartışmak istemiyoruz artık, dedi, on pezo da verseniz satmayacağız. Yolumuza devam etmek istiyoruz.

— Aletleri ve derileri de satmaz mısınız?

Miguel bir an düşündü ve aletlerle derilerin damgalı olmadıklarını anımsadı.

— Peki, aletlerle derileri alabilirsiniz, istiyorsanız. Siz ne dersiniz? diye ekledi arkadaşlarına dönerek.

— Kabul, dediler onlar da. Satabiliriz.

— Ama sizin mi bunlar da? diye sordu ihtiyar.

— Ne demek!...

— Niçin Amerika'lı derileri Durango'da satmadı? Siz neden yine buraya taşıdınız? Nehire dökmek için eşek sırtında su taşımak gibi birşey bu!

— Durango'da fiyatlar düşükdü, daha iyi bir dönemi beklemek istiyorduk.

Miguel, kendilerine bırakılan küçük alanda dolaşmaya başladı.

— Amerika'lı istasyona çıplak mı gitti? diye sordu birden başkan.

— Ne demek istiyorsunuz yani? dedi sararan Miguel.

— Onun botlarıyla pantalonlarını sizler giymişsiniz de! Niçin gömleği de giymediniz? Sizinkilere kıyasla çok iyi sayılırdı.

Miguel susuyordu.

İhtiyar:

— Gömleği niçin kimsenin almadığını ben söyleyeyim, isterseniz, dedi.

Miguel ve iki arkadaşı, ihtiyarın ne anlatacağını beklemeden, en yakın adamların üzerine atladılar. Berikiler böyle bir hareketi beklemediklerinden onları tutamadılar ve üç haydut koşarak uzaklaştı.

Başkan bir işaret yaptı ve birkaç dakika sonra beş altı kızılderili kaçakların ardına takılmışlardı bile. Eyerlemeden atlamışlardı atlara.

Haydutlar fazla gidemediler. Daha son eve varamamışlardı ki kızılderililer yetiştiler. Kementlerle yakalayıp alana getirdiler.

— Şimdi Amerika'lıyı aramaya gideceğiz. Eşekleri kaça sattığını, niçin botlarını ve pantalonunu çıkarıp size verdiğini soracağız. Beğenmediğiniz gömleği de getiririz.

Başkan cevap beklemeden, acıma dolu bir tonla konuşuyordu.

Adamları bağlayıp başlarına üç tane bıçaklı nöbetçi diktiler. Diğer kızılderililer de ceplerini tortillalarla doldurup atları eyerlediler ve en önde başkan ile Porfirio olduğu halde yola koyuldular.

YİRMİÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bu bölgelerde görülmeden uzun süre yolculuk etme olanağı yok gibidir. Oturulan bölgelerden geçmemeye ne kadar dikkat ederse etsin, yolcu fark etmez belki ama, onu izleyen birkaç göz her zaman bulunur. Karşıdan gelen varsa, yoldan çekilir, çalıların arasından görünmeden gözler onu ve geçmesini bekler. Yolcu iyice incelendiğini anlamamıştır bile, ama bütün köy en küçük ayrıntılara kadar tanımaktadır artık onu. Söz konusu gözler her yerde bulunur ve yabancının bütün hareketlerini görürler.

Kızılderililer, haydutların geldiği değil, Dobbs'un geçtiği patikayı izlediler. At üzerinde olduklarından ve ağırlıkları bulunmadığından, öğleden sonra Dobbs'un kamp kurduğu yere vardılar. Alanı bulmak kolay değildi. İkisi, kente doğru giden izleri sürmeye başladılar. Ama çok geçmeden bu izlerin yalnızca kaçan ve hemen geri çevrilen eşeklere ait olduğunu anladılar.

Saf kan bir kızılderili olan başkan bütün olayı kafasında tamamlayabiliyordu. Eşekler kendileriyle uğraşacak kimse olmamasından dolayı kaçmıştı. Demek ki alanda bulunanların dikkatini çeken başka bir şey oluyordu ki, eşekler başıboş kalmışlardı; izlerden anlaşılıyordu bu. Çok önemli bir olay olmalıydı bu, yoksa eşekler bu kadar uzağa gidemezdi.

Ağaçlardan kente kadar Amerika'lıdan iz yoktu. Yalınayak yürüse bile anlaşılırdı. Ayakları bozan botlar giydiğine gö-

re, kızılderililerinki kadar güzel biçimi olamazdı ayaklarının. Ayrıca, beyazların ayakları kızılderililerinkinden çok büyüktür.

Amerika'lının izleri devam etmediğine göre, burada olması gerekirdi. İyi gömülmüş olamazdı, yağmur da yağmamıştı; birkaç dakika sonra mezar bulundu gerçekten.

Ortada bir ceset olmadan, kimse cinayetle suçlanamaz, demişti Miguel. Haklıydı. Böyleydi yasa. İyi bir yasaydı bu hatta. Çünkü büyük ülkelerde insanlar o kadar kolay görünmez olurlar ki, cesetler yaşayanlardan daha rahat bulunur.

Cesed bulunmuştu. Malları da üç soyguncuda olduğuna göre, durum açıktı.

Başkan bir an cesede baktı ve bıçak olduğunu söyledi. Adamlar çıkardıkları gömleği başkana verdiler ve bir çukur kazıp Dobbs'u yerleştirdiler. Çukuru kapattılar ve şapkalarını çıkarıp bir süre öyle durdular. Dua etmiyorlar, başlarını eğmiş, mezara bakıyorlardı.

Adamları daha mezarın başında dururlarken, başkan yakın bir ağaçtan bir dal kesti, ikiye böldü ve haç biçiminde bağlayarak toprağa dikti.

Ertesi sabah kızılderililer köye dönmüşlerdi. Başkan gömleği gösterdiğinde haydutlar omuz silktiler.

Aynı anda iki adam, en yakın jandarma karakoluna doğru dörtnala sürüyorlardı atlarını. Öğleye doğru askerler geldiler. Başlarındaki haydutlara baktı:

— Bunun için, dedi başkana Miguel'i göstererek. Üçyüz ya da ikiyüzelli pezoluk ödül var, tam bilmiyorum. İlk cinayeti değil bu. Diğerlerini tanımıyorum, ama aynı türden olmalılar. Eşekleri ve eşyaları ne yapacaksınız?

— Yarın sahiplerine götüreceğiz, diye cevap verdi başkan. Nerede olduklarını biliyorum. Bir tanesi karşıda doktorluk yapıyor, halk gitmesini istemiyor. Biz de bir haftalığına çağırmak istiyoruz. Malını alınca gitmek için acele etmez artık.

YİRMİDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Howard'ın çok işi vardı. Büyük bir doktor olmuş, mucizeler yaratıyordu. Dağdaki kızıldelililer her zaman sıhhatlidirler ve Avrupa'lıların inanamayacakları bir yaşa kadar yaşarlar. Ama bir zayıf noktaları vardır: Beyazlar tarafından ülkelerine sokulan salgın hastalıklara karşı savunmasızdırlar. Ayrıca bir hastalıktan söz edip belirtilerini anlatmak yeterlidir, üç gün sonra tümünün bu hastalığa yakalanması için. İşte ülkedeki doktorların ve kiliselerin bu denli başarılı olmalarının nedeni budur.

Kendisinde bit varken, komşusunda olmamasının nedenini öğrenmek isteyen bi kadın geldi Howard'a. Howard ne verebilirdi ona? Bitlere karşı biricik ilaç pelesenk idi. Ama bir kez şişe bitip de bitler yeniden çıkınca kadın geri geldi:

— Niçin bende bit var da komşumda yok?

Howard işin içinden çıkmasını biliyordu, çünkü doktordu.

— Bunun nedeni, dedi, kanınızın çok iyi ve sıhhatli olması, bitler bunu sever, oysa komşunuzun hastalıklı bir kanı var.

Bu kez de komşu kadın gelip buldu onu. Bu güzel ve sıhhatli kadın hastalıklı kanına karşılık bir ilaç istiyordu. Kentet olsaydı, ona "salvarsan" verirlerdi, bu ilacın yaradığı hiçbir hastalık bulunmamasına rağmen. Howard'ın ne "Salvarsan"ı, ne de başka bir ilacı vardı. Ama dünyada geze dolaşa çok sayıda reçete öğrenmişti. Birçok Amerika'lı gibi "düşüncenin gücü"nü tanımak için "Christian Science" ve "New Tho-

ught"un basitleştirilmiş biçimleriyle epeyce haşır neşir olmuştu ve bu gücünü ortaya koyacak hiçbir şarlatanlığı yapmaya çekinmiyordu. Her zaman şöyle yazıyordu: "Sıcak su; günde iki litre." Değişiklik olsun diye de bazan iki litre, bazan birbuçuk, bazan da bir litre üç çeyrek yazıyordu. Sonra da portakal ya da limonlu sıcak su, ya da zararsız olduğunu bildiği bir ot öneriyordu.

Suyun iyileştirici niteliklerine inanmayanlar için garip bir olaydı bu. Mucizeler yaratan bu doktorun baktığı kadın, erkek, çocuk herkes iyileşiyordu.

"Ölümün directamente tenin altında olduğu" dedikleri hastalıklara karşı Howard sıcak kompres yazıyordu. Değişiklik olsun diye soğuk kompres yapıyorlardı. Kafaya, enseye, avuç içlerine, nabızlara, karına, ayaklara, nerede yer varsa oraya kompres yapılıyor ve hastalar yine iyileşiyorlardı. Ölüm "tenin altından" çıkıyordu, çok üşümüş ya da çok ısınmış oluyordu çünkü.

Kırık, çıkık, çatlak ve burkulmalar için kızılderililer kendi başlarının çaresine bakıyorlardı. Bu konuda doktor çırak kalırdı onların yanında. Doğumlar için de yardıma gerek yoktu, kendiliğinden yürüyorlardı.

Howard'ın ünü gün geçtikte arttı. O da hayatının geri kalan bölümünü barış ve mutluluk içinde pekâlâ bu basit insanların arasında geçirebilirdi. Ama her gün gidişi düşünüyordu. Arkadaşları konusunda bir sürü sıkıntılı düşünce vardı kafasında: Malı iyi korumuşlar mıydı? Demiryoluna varmışlar mıydı? Şimdilik yapabileceği birşey olmadığını ve arkadaşlarının beceriklilik ve namusuna güvenmesi gerektiğini söyleyip avutuyordu kendisini.

Bir sabah köye, büyük doktorun evini arayan atlı bir kızılderili geldi. Önce ev sahibiyle konuştu, sonra ikisi birden Howard'ın yanına geldiler.

— Senyor, dedi ev sahibi. Dağdan geliyor bu adam. Size anlatacağı şeyler varmış.

Kızılderili oturdu. Bir sigara sarıp yaktıktan sonra anlatmaya başladı:

— Lazaro ormanda kömür yakıyordu. Kömürcüdür kendisi. Bir sabah erken saatte, bir şeyin sürünerek kendisine yaklaştığını gördü, yakından bakınca kanlar içinde bir beyaz adam olduğunu anladı bunun. İşini bırakıp adamı eşeğinin üzerinde evine götürdü. Adamı bir hasırın üzerine yatırdığında ölmüştü. Ama bir başka kızılderili gelip baktı ve dedi ki: "Tam ölü değil, çok zayıf ve çok hasta yalnızca. Filomeno atına atlayıp büyük doktora gitsin. Onun atı var, eşekle yetişilmez." Ben Filomeno'yum senyor. İşte atımla çok çabuk geldim. Hemen gelirseniz beyaz adamı iyileştirebilirsiniz.

— Nasıl birisi bu beyaz adam? diye sordu Howard.

Filomeno, adam yanındaymışçasına doğru ve tam bir tarif yaptı. Howard bunun Curtin olduğunu anladı. Hemen hazırlandı. Ev sahibi ve üç kızılderili daha birlikte geldiler.

Güç bir yolculuk oldu bu. Geldiklerinde Curtin biraz daha iyi idi, ve tehlikeden kurtulmuşa benziyordu. Bir anda inanılmaz ve çılgın öyküyü anlattı Howard'a ve ekledi:

— Dobbs'un önerdiği bölüşmeye razı gelip kente varınca işi yeniden düzeltebilirdim belki de. Ama o zaman da sen çabuk dönüp seni aldatmak istediğimi zannedebilirdin. Niçin razı geldiğimi anlatsaydım inanmazdın. Sol tarafıma bir kurşun yerleştirdi ve çalıların arasına çekti, orada gebermem için. İki tane yaram var, ama bir tekini anımsıyorum yalnız. Sanırım ben bayıldıktan sonra, deli herif işi tam yapmış olmak için yanıma gelip bir el daha ateş etti. Gece geç vakit kendime geldim. Ve orayı bir an önce terk etmek için sürünmeye başladım. Sabah yola çıkmadan önce tekrar geleceğini ve eğer bir yaşam belirtisi görürse işimi iyice bitireceğini düşünüyordum. Ormanda kömür yakan bir kızılderiliye rastladım. Önce korkup kaçtı. Ama ben konuşunca durumu anlayıp yardım etti ve buraya getirdi. O olmasaydı ölmüştüm.

— Namussuz herif malla birlikte gitti demek ki? dedi Howard.

— Kuşkusuz!

İhtiyar bir an düşündü.

— Aslında namuslu olduğunu sanıyorum. Seninle yalnız

başına gitmesi yanlış oldu. Yük olarak altın ve bir tek adamla birlikte günlerce bu terk edilmiş patikalarda, ormanda dolaşmak, değişik bir surat görmemek başlıbaşına bir hastalık, özel bir bunalımdır. Bir saniye, küçücük bir saniye yeter de artar bile. Hesaplasana yirmidört saatlik bir günde kaç tane saniye olduğunu. Bunların bir tanesinde takılır, durur beyin; bir sonrakinde yeniden kendine gelir, ama çok geçtir artık, tetik çekilmiştir. Geri dönüş olanağı olmadığına göre işi tam yapmak gerekir.

— Bizim düşüneceğimiz tek şey var şimdi: Malı nasıl geri alabiliriz.

Howard hemen Durango'ya hareket etmek, orada ya da Tampico'da, ülkeyi terk etmeden önce Dobbs'u yakalamak istiyordu. Curtin'in iyileşebilmesi için bir süre daha köyde kalması gerekiyordu. Daha sonra buluşurlardı.

Howard kızılderililerine, Curtin hasta olduğu için işleriyle uğraşması gerektiğini söylediği zaman onlar da hak verdiler.

Ertesi sabah Howard hazırdı. Kızılderili dostları, onun sağ salim döneceğinden emin olmak için birlikte geleceklerdi. Curtin'in başına gelenler onun da başına gelmemeliydi. İlk köye vardıklarında, o köyün başkanı da adamlarıyla birlikte yola çıkmaya hazırlanıyordu, eşekleri ve eşyaları Howard'a götürmek üzere. İki kervan burun buruna geldiler.

— Bu kervanı Durango'ya götürmekte olan Amerika'lı, senyor Dobbs nerede? diye sordu Howard hiçbir beyaz göremeyince.

— Öldürüldü, diye cevap verdi başkan sakin sakin.

— Öldürüldü mü? Kim tarafından?

— Üç tane serseri. Askerler dün tutukladılar onları.

Howard paketleri inceledi ve derilerin durmasına rağmen küçük torbaların kaybolduğunu gördü.

— Mutlaka bulamalıyız bu serserileri, diye bağırdı. Soracağım bir şey var onlara!

Arkadaşları onu izlemeye hazırladılar. Kervan Curtin'in bulunduğu köye götürüldü. Diğer adamlar da askerleri aramaya başladılar.

Ertesi sabah yetiştiler onlara. Başkan, Howard'ı malların gerçek sahibi olarak tanıtınca, başka formaliteye gerek duymadan haydutları sorguya çekme izni verdiler Howard'a. Başkan olayın ayrıntılarını anlattığından, Dobbs'un ölümüyle ilgili değildi o. Küçük torbaların nerede olduğunu öğrenmek istiyordu yalnızca.

— Küçük torbalar mı? dedi Miguel. Ah! Evet, boşalttık onları! Deriler ağır çeksinler diye kum doldurmuştu içlerine.

— Nereye boşalttınız?

Miguel gülmeye başladı.

— Ne bileyim? Ormanda bir yerlere. Birini oraya, diğerini buraya. Zaten karanlıktı. Zaman kazanmak için yürüyorduk. Boşalttığımız yerlere işaret koymadık tabii ki. Her yer kum dolu, eğilip toplayın. Ama ille de kendi kumunuzu isterseniz, bulabileceğinizi sanmam. Dün gece fırtına çıktı. Torbaları boşalttığımız yeri tam olarak bilsem bile, bir işe yaramaz artık. Çok ısrar ederseniz bir paket tütüne karşılık söylerim. Ama bir şey bilmediğim için kazanamayacağım tütünü.

Howard ne diyeceğini bilemiyordu. Tek yaptığı şey gülmek oldu. Hem de öylesine gülüyordu ki, yanındakiler de başladılar gülmeye, nedenini bilmeden. Howard'ın gülüşü o kadar içtendi ki, herkes kaptırıyordu kendisini bu salgına.

Howard haydutlara bir paket tütün verdi. Subaya teşekkür etti ve dostlarıyla birlikte köye döndü.

— Well oğlum, dedi Curtin'in başucuna otururken. Altın yuvasına dönmüş oldu böylece. Bu hârika budalalar derileri ağırlaştırmak için yerleştirilmiş kum sanmışlar ve boşaltmışlar torbaları. Nereye olduğunu bilmiyorlar. Karanlıkmış. Hurricane de işi tamamladı önceki gece.

Gülmekten iki büklüm olmuştu yine.

— Bunun gülünecek nesi var, anlamıyorum, dedi Curtin kızarak.

— Anlamıyor musun? diye sordu Howard gülmeye devam ederek. Bu güzel şakayı değerlendiremediğin için acıyorum sana. On aylık çalışmaya gerçekten değer bu hikâye.

Gözlerinden yaşlar geliyordu artık gülmekten.

— Beni mucizeler yaratan doktor yaptılar. Hiç ilacım yok ama, yine de Chicago'nun en iyi doktorundan daha başarılıyım. Seni iki kez öldürdüler, ama hâlâ yaşıyorsun. Zavallı Dobbs'un ise kafası uçtu. Ve bütün bunlar kimsenin yerini bilmediği ve ancak otuzbeş centavosluk bir paket tütün eden altınımız için.

Sonunda Curtin de gülmeye başladı. O da arkadaşı kadar içten gülüyordu. Ama Curtin doktorluk görevini anımsayıp susturdu onu.

— O kadar da değil dostum, çatlayacak ciğerin yoksa! Ciğerin olmadan da Tampico'ya gidemeyiz. Demiryolu ile güç olur. Eşeklerle gitmek zorundayız. İhtiyacımız olmayanları da satar, tortillalar, frijoleler alırız, biz milyonerler!

— Ne yapacağız? diye sordu Curtin bir süre sonra.

— Burada doktor olarak kalmamın iyi olup olmayacağını düşünüyorum. Hatta ortak olabiliriz! Tek başıma yetişemiyorum bütün işlere. Bir asistana ihtiyacım var. Reçeteleri sana da öğretirim. Mükemmeldirler, emin ol.

Howard yükleri iyice incelediğinde, torbalarının boşaltılmadığı bir paket buldu. Haydutlar ya görmemişler, ya da tembellik edip bütün paketleri açmamışlardı.

— Şey için yeter... şey... gerçekten, neye yeter bu?

— Sinema için yetmez sanırım, dedi Curtin.

— Evet, yetmez. Küçük bir bakkal dükkânı açmayı düşündüm.

— Nerede, Tampico'da mı? dedi Curtin biraz doğrularak.

— Tabii! Nerede sanıyordun?

— Ama geçen yıl, Tampico'dan geçtiğimiz sırada, altı haftada dört büyük yiyecek mağazası iflâs etti.

Curtin bir an düşündü.

— İlk önerin en iyisi galiba, dedi. Doktorluk ve mucizelerle başlayalım işe. En azından yemek ve yatak paramızı çıkarırız. dükkân çok sorunlar getirir.

— Ben de dükkân işini bırakıp doktorluğa eğilmemiz gerektiğini düşünüyorum, dedi Howard. Çok onurlu bir meslek hem bu doktorluk. Herkes yiyecek satabilir, ama doktor ola-

maz. Öyle doğmuş olmak gerekir doktor olabilmek için. Ben de öyleyim! Köye gelince görürsün! Ne kadar önemli bir kişi oldu ihtiyar Howard'ın, nasıl şapkalarını çıkarıp selam veriyorlar göreceksin! Daha geçenlerde yargıç yapmak istediler!

Aynı anda bir kızılderili girdi.

— Senyor, gitmemiz gerek. Bir haberci geldi. İlerdeki köyde bir sürü adam korkuya kapılmışlar, doktoru görmek istiyorlarmış. Hemen gitmeliyiz.

— Duyuyor musun? dedi Howard, Curtin'e dönüp elini uzatarak.

Curtin güldü.

— Üç güne kalmaz bulurum seni. Mucizeler yaratan doktoru ben de çabuk tanımak istiyorum.

Howard'ın cevap vermeye zamanı olmadı. Kızılderililer onu bir atın üzerine bindirmişler, dört nala uzaklaşıyorlardı.

SON

"Altın büyülü ve tehlikeli bir tuzaktır. Bir kez dokundu mu bir daha ayrılamaz insan." Böyle demektedir yaşlı altın arayıcısı Howard, ama o bile beyaz saçlarına rağmen alet satın almaya yeterli parayı bulsa, Sierra'nın altınlı kumunu karıştırmaya hazırdır.

Onu dinleyen genç Dobbs, ilgilenmeye başlar. Madenlerde ya da petrol kamplarında iki iş arasında sefil olmaktansa, niçin şansını denememeli? Bunu, arkadaşı Curtin ile tartışır. Çabuk karara varırlar, Howard ile birlikte gideceklerdir.

Dönüş yolundayken yakalanır Dobbs altın ateşine. Ve aylardan beri Sierra Madre'nin bağrında coşkuyla yürütülen serüven, mizahtan da yoksun olmayan bir sonuca bağlanır. Böylece altın arayıcılarının yaşamını ve kaderini anlatan bu roman, felsefi ve eğlenceli bir not ile biter.

ISBN 975827800-2

9 789758 278008